

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till alkohollag och lagstiftning som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Det föreslås att alkohollagen skall revideras i sin helhet. Endast 9 kap., där det stadgas om straff och andra påföljder för brott mot lagen, skall enligt förslaget förbli i kraft. Utgångspunkten för propositionen är att alkohollagstiftningen skall anpassas till avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) samtidigt som alkoholsystemets social- och hälsopolitiska mål skall tryggas.

Den centrala utgångspunkten för reformen är att alkoholbolagets monopolrättigheter skall avvecklas i två skeden så att alkoholbolaget slutligen har kvar sin ensamrätt endast inom detaljhandeln. Ett lagförslag i propositionen avser att genomföra det första skedet i reformen. Det gäller avveckling av import- och exportmonopolet i deras helhet. Dessutom skall partihandelsmonopolet samt tillverkningsmonopolet för svaga alkoholdrycker och likörer avvecklas. Även ensamrätterna med anslutning till tillverkning och försäljning av sprit föreslås bli avvecklade.

En annan viktig del av reformen består i att de av Oy Alko Ab:s uppgifter som innebär myndighetsutövning föreslås bli överförda till en ny produkttillsynscentral, som skall lyda under social- och hälsovårdsministeriet. Samtidigt föreslås det att den myndighetsutövning som gäller detaljhandeln med öl och ölserveringen skall överföras på länsstyrelserna. Enligt förslaget skall länsstyrelserna också i samråd med produkttillsynscentralen svara för den allmänna tillsynen över restaurangernas verksamhet. Produkttillsynscentralen skall övervaka att normerna för alkoholsektern iakttas. Enligt förslaget skall dessa normer beredas och utfärdas av social- och hälsovårdsministeriet.

Enligt gällande lag är bestämmandet av priserna på alkoholdrycker en av Oy Alko Ab:s viktigaste uppgifter. När monopolet upphör,

slopas också denna uppgift för alkoholbolagets vidkommande. Restaurangerna får då fritt bestämma priset på de drycker som de serverar. Partihandelspriserna kommer inte heller längre att vara fasta. Detaljhandelspriserna kommer att bestämmas av produktens anskaffningspris.

Oy Alko Ab:s förvaltningsråd har haft flera alkoholpolitiska uppgifter, varför dess uppgifter noga har reglerats i lagen. När Oy Alko Ab:s ställning förändras, försvinner största delen av förvaltningsrådets specialuppgifter, och detaljerade stadganden om förvaltningsrådet behövs inte längre. Tills vidare skall alkoholbolaget dock ansvara för alkoholforskningen och det därtill anslutna upplysningsarbetet. De kostnader som denna verksamhet orsakar alkoholbolaget skall täckas med avkastningen av skatten på alkoholdrycker.

Enligt förslaget skall alkoholreklam också i fortsättningen vara förbjuden.

I propositionen föreslås att en produkttillsynscentral skall inrättas för social- och hälsovården. Centralen skall utöva tillsyn enligt alkohollagen, kemikalielagen och lagen om inskränkande av tobaksrökning.

I propositionen föreslås att en ny alkohollag stiftes. Den tidigare lagens 9 kap. skall dock förbli i kraft med vissa ändringar. Lagen om mellanöl föreslås upphävd. Vidare föreslås att en lag om social- och hälsovårdens produkttillsynscentral skall stiftas. Det föreslås att kemikalielagen, lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning och lagen om marknadsdomstolen skall ändras.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 november 1994. Avsikten är att de anslag för handhavandet av produkttillsynscentralens och länsstyrelsernas myndighetsuppgifter som propositionen förutsätter skall inkluderas i den tilläggsbudgetproposition som avläts i höst.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1	5 kap. Reklam	38
ALLMÄN MOTIVERING	3	6 kap. Innehav och transport av alkohol- drycker och sprit samt lagring av obeskattade alkoholdrycker .	39
1. Inledning	3	7 kap. Alkoholbolaget	39
2. Nuläge	3	8 kap. Styrning och tillsyn	40
2.1. Lagstiftning och praxis	3	9 kap. Ändringssökande	42
2.1.1. Alkoholagstiftningen	3	10 kap. Särskilda stadganden	43
2.1.2. Kemikalier	12	11 kap. Ikraftträdande	45
2.1.3. Tobaksprodukter	13	1.2. Lag om ändring av alkohollagen	45
2.1.4. Övriga produktövervakningsuppgif- ter	13	1.3. Lagen om upphävande av lagen om mel- lanöl	46
2.2. Internationell utveckling och utländsk lag- stiftning	14	1.4. Lagen om social- och hälsovårdens pro- dukttillsynscentral	46
2.2.1. Alkoholprodukter	14	1.5. Kemikalielagen	47
2.2.2. Kemikalieövervakning	18	1.6. Lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning	47
2.3. Bedömning av nuläget	18	1.7. Lagen om marknadsdomstolen	47
2.3.1. Alkoholkonsumtionen och alkohols- kads skadliga verkningar	18	2. Närmare stadganden och bestämmelser	48
2.3.2. Produktövervakningen inom hälso- vården	22	3. Ikraftträdande	48
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen .	22	4. Lagstiftningsordning	48
3.1. Mål och medel	22	LAGFÖRSLAGEN	48
3.2. De viktigaste förslagen	24	1. Alkoholag	49
4. Propositionens verkningar	25	2. Lag om ändring av alkohollagen	61
4.1. Ekonomiska verkningar	25	3. Lag om upphävande av lagen om mellanöl	62
4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	25	4. Lag om social- och hälsovårdens produkttillsyns- central	62
5. Beredningen av propositionen	26	5. Lag om ändring av kemikalielagen	63
5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial	26	6. Lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning	65
5.2. Remissutlåtanden	27	7. Lag om ändring av lagen om marknadsdomsto- len	66
6. Andra omständigheter som inverkat på propo- sitionens innehåll	28	BILAGA	68
6.1. Samband med andra propositioner	28	Parallelltexter	68
6.2. Samband med internationella avtal	28	2. Lag om ändring av alkohollagen	68
DETALJMOTIVERING	30	5. Lag om ändring av kemikalielagen	70
1. Lagförslagen	30	6. Lag om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning	73
1.1. Alkoholagen	30	7. Lag om ändring av lagen om marknadsdom- stolen	75
1 kap. Allmänna stadganden	30		
2 kap. Tillverkning av alkohol- drycker och sprit	31		
3 kap. Import och export av alkohol- drycker och sprit	33		
4 kap. Försäljning och annan överlåtelse samt förmedling av alkohol- drycker och sprit	33		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Med alkoholsystemet avses i allmänhet alkoholproduktionen och alkoholhandeln samt den lagstiftning och förvaltning som berör dessa. I Finland är alkoholsystemet uppbyggt enligt en alkohollag från 1968 (459/68), men systemet har till sin grundläggande struktur varit oförändrat sedan 1932, då lagen om alkoholdrycker (158/22) trädde i kraft och förbudslagen (45/32) upphävdes. Systemet kännetecknas av ett starkt alkoholmonopol samt av att försäljningen och produktionen av alkohol övervakas på alla nivåer. Alkoholmonopolet övervakas i sin tur av riksdagen och statsrådet.

Ett statligt monopol har ansetts vara det bästa sättet att trygga de folkhälso- och socialpolitiska målsättningarna i alkohollagstiftningen. Enligt dessa skall alkoholfrågorna skötas och ordnas så, att en minimering av de olägenheter och skador som alkoholen förorsakar samtidigt eftersträvas. Eftersom den viktigaste faktorn som kan förklara omfattningen av dessa skadeverkningar är totalkonsumtionen av alkohol, är en minskning av konsumtionen en central målsättning för alkoholpolitiken. En sådan minskning har eftersträvat genom att man försökt begränsa efterfrågan och utbudet. Alkohollagstiftningen och alkoholsystemet, som är uppbyggt enligt denna lagstiftning, utgör grunden för alkoholpolitiken och erbjuder den samtidigt medel.

Det finska alkoholsystemet anses vara mycket välfungerande såväl med hänsyn till social- och hälsopolitiska synpunkter som från statsekonomisk synpunkt. Den europeiska integrationsutvecklingen förutsätter dock en omvärdering av situationen. Avtalet om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES-avtalet) innehåller bestämmelser som utesluter monopolrättigheter i nuvarande omfattning. Att Oy Alko Ab såsom myndighet handhar vissa uppgifter, medför konkurrenspolitiska problem som ställs på sin spets genom att de övriga nordiska alkoholmonopolen inte har anförtrots motsvarande funktioner. En revidering av beskattningssystemet enligt EES-avtalets principer kräver ändringar av prissättningsprinciperna för alkoholdrycker. Avsikten med reformen är att anpassa lagstiftningen och alkoholsystemet till de ändringar som integrationsutvecklingen förutsätter utan att de centrala

social- och hälsopolitiska utgångspunkterna för systemet för den skull äventyras.

Tillsynen på centralförvaltningsnivå över tobaksprodukter samt försäljningen och marknadsföringen av sådana överfördes den 1 september 1992 från social- och hälsostyrelsen till social- och hälsovårdsministeriet.

Statsrådets principbeslut av den 3 december 1992 om utvecklande av den tekniska kontrollverksamheten samt andra projekt som syftar till reformer inom den statliga centralförvaltningen innebär att ministeriernas uppgiftsstruktur skall klarläggas. Sålunda skall ministerierna förbereda ärenden som har samband med samhällelig styrning och samhälleligt beslutsfattande samt svara för resultatstyrningen av ämbetsverken och anstalterna inom sitt förvaltningsområde. Ministerierna skall befrias från uppgifter som inte ansluter sig till ledningen av förvaltningsområdet. Det skall såldes inte ankomma på ministerierna att t.ex. fatta beslut i tillståndsfrågor som berör enskilda medborgare eller sammanslutningar eller att fatta andra enskilda beslut, såsom t.ex. beslut om godkännande eller registrering. Ministerierna skall inte heller handlägga enskilda förbuds-, påbuds-, besvär- eller underställningsärenden eller sköta operativa tillsyns- och kontrolluppgifter.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

2.1.1. Alkohollagstiftningen

De allmänna principerna för alkohollagstiftningen

Den gällande alkohollagen trädde i kraft den 1 januari 1969. Lagen föregicks av lagen om alkoholdrycker, som trädde i kraft 1932 och som upphävde förbudslagen. Fastän det system som infördes 1932 till sina allmänna grunder ansågs gott, inleddes reformarbetet redan 1938.

Efter ett långvarigt beredningsarbete med många olika lagförslag, avlät regeringen 1967 till riksdagen en proposition med förslag till revidering av alkohollagstiftningen (reg.prop. 82/1967 rd.). Avsikten med propositionen var att ändra alkohollagstiftningen så att den skulle

stämman överens med de rådande förhållandena i samhället och samhällsutvecklingen. Den reviderade alkohollagstiftningen trädde i kraft från ingången av 1969. De viktigaste alkoholpolitiska förändringarna var att skillnaden i distributionssystemet mellan landsbygden och städerna slopades, att mellanölet blev fritt och att åldersgränserna justerades.

Det primära social- och hälsopolitiska målet för lagen var att bekämpa de olägenheter och skadeverkningar som alkoholen medför. Denna princip skrevs in i 5 § alkohollagen och omfattades också i lagen om alkoholdrycker.

I anslutning till reformen stiftades också en separat lag om mellanöl (462/68). Avsikten var att konsumtionsvanorna skulle ändras i riktning mot svagare drycker. Därför stadgades det att minutförsäljning av mellanöl, som innehöll mer än 2,25 men mindre än 3,7 viktprocent etylalkohol, med tillstånd av förvaltningsrådet fick bedrivas även i livsmedelsbutiker och inte endast på alkoholbolagets utminuteringsställen. Utskänkningsmöjligheterna för mellanöl utvidgades till kaféerna.

Liksom den tidigare lagen om alkoholdrycker är också alkohollagen uppbyggd på principen om ett statligt monopol. Med de undantag som nämns i lagen har staten ensamrätt till tillverkning, införsel, utförsel och försäljning av alkohol. Oy Alko Ab:s monopolställning bygger på två principer. Den ena är den lagstadgade principen om att skadeverkningarna av alkoholen skall hållas på en så låg nivå som möjligt, medan den andra går ut på att privata ekonomiska vinststrävanden skall vara uteslagna när alkohol tillverkas och säljs.

Oy Alko Ab har mycket omfattande monopolrättigheter. Alkoholmonopolet har också annars en starkare ställning i Finland än i andra länder som omfattat monopolsystemet. Detta beror på att alkoholbolaget med stöd av sin monopolställning och sina i alkohollagen särskilt stadgade rättigheter sköter många sådana uppgifter i anslutning till alkohohlanteringen som har karaktär av myndighetsutövning. Oy Alko Ab bär dessutom huvudansvaret för finansieringen och genomförandet av forskning som stöder det alkoholpolitiska beslutsfattandet. Bolaget bedriver också alkoholupplösning.

Alkoholbolaget anförtroddes en myndighetsroll redan i samband med den tidigare lagstiftningen om alkoholdrycker. Man ansåg att statens ensamrätt att fatta beslut i bolaget i

kombination med riksdagens och statsrådets lagstadgade rätt att utse bolagets direktion skulle garantera att affärsverksamheten bedrevs i lagens anda. På detta sätt blev det möjligt att anförtro alkoholbolaget uppgifter som man i annat fall hade fått anförtro de statliga tillsynsmyndigheterna.

Privatföretagare kan sluta avtal med alkoholbolaget om tillverkning, utförsel och utskänkning av alkohol. Verksamheten sker dock i så fall för Oy Alko Ab:s räkning. Till bolagets uppgifter såsom myndighet hör i dessa fall att ha hand om tillståndsförvaltningen, tillsynen och sanktioneringen av avtalsbrott.

Alkohollagstiftningen har inte undergått stora förändringar sedan 1968. Alkoholpolitiskt sett var den synligaste reformen förbudet mot alkoholreklam, som trädde i kraft 1977. Viktiga administrativa förändringar var att de stadganden som gällde nykterhetsarbetet lyftes ut ur alkohollagen samt att den kommunala alkoholinspektionen upphävdes och denna verksamhet överfördes till länsstyrelserna.

Den egentliga alkohollagstiftningen omfattar alkohollagen, förordningen om alkoholdrycker (644/68), förordningen om sprit och alkoholpreparat (738/68), förordningen om denaturerade alkoholhaltiga ämnen och om denaturering (739/68), förordningen om försäljning av alkoholdrycker ombord på finska fartyg i trafik mellan Finland och utlandet (729/68), samt förordningen om utskänkning av alkoholdrycker på tåg i internationell samtrafik (986/78). Den egentliga alkohollagstiftningen omfattar dessutom lagen om mellanöl, förordningen om mellanöl (645/68) samt lagen om förekommande alkoholdryckars insmuggling från öppen sjö (135/32). Nära samband med alkohollagstiftningen har också lagen om avgivande av berättelse om rusmedelslägets utveckling till riksdagen (254/87) samt lagen om skatt på alkoholdrycker (869/79) och lagen om ölaccis (877/79).

Definitionerna av alkoholhaltiga ämnen

De alkoholhaltiga ämnena definieras i 1 § alkohollagen. Enligt lagrummet är alkoholhaltiga ämnen sådana ämnen och produkter som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol. Alkoholhaltiga ämnen är alkoholdrycker, sprit och alkoholpreparat.

Alkoholdrycker är drycker som är avsedda

att förtäras och de indelas enligt alkoholhalt i olika klasser. Dessutom finns det bestämmelser om vilka råämnen som är tillåtna vid tillverkning av öl. Öl skall huvudsakligen tillverkas av malt, humle och vatten. Sprit är en sådan vattenlösning av etylalkohol som inte är avsedd att förtäras. Andra alkoholhaltiga ämnen än alkoholdrycker eller sprit är alkoholpreparat.

Med undantag av de bestämmelser som gäller öl, innehåller alkohollagstiftningen inga bestämmelser om råämnen, tillsatsämnen eller tillverkningsmetoder för alkoholdrycker. Livsmedelslagstiftningens bestämmelser gäller inte heller alkoholdryckerna eller råämnen för tillverkning av sådana.

I praktiken följer definitionerna, beskrivningarna och presentationerna av alkoholdrycker samt bestämmelserna om råämnen och tillsatsämnen utöver 1 § alkohollagen i tillämpliga delar livsmedellagstiftningen. Oy Alko Ab reglerar genom bestämmelser i tillverkningsavtalen den privata alkoholdrycksindustrins råämnen och produktion. Alkoholdryckernas nomenklatur överensstämmer huvudsakligen med Europeiska gemenskapernas lagstiftning.

Ett alkoholhaltigt ämne är denaturerat, då i det tillsatts ett av social- och hälsovårdsministeriet föreskrivet ämne i avsikt att göra det alkoholhaltiga ämnet odrickbart. Likaså är ett alkoholhaltigt ämne denaturerat när ministeriet på grund av ämnets sammansättning har godkänt det som denaturerat alkoholhaltigt ämne. Stadganden om denaturerade alkoholhaltiga ämnen ingår i förordningen om denaturerade alkoholhaltiga ämnen och om denaturering.

Alkoholbolagets ensamrätter och undantag från dessa

Alkoholmonopolets omfattning regleras i 2—4 §§ alkohollagen. Enligt lagens 2 § har alkoholbolaget (Oy Alko Ab) med de undantag som nämns i lagen ensamrätt till tillverkning, införsel, utförsel och försäljning av alkoholdrycker och sprit. Enligt 3 § har enskilda hushåll rätt att i annat syfte än för försäljning tillverka öl och vin. Om mellanöl stadgas enligt 4 § särskilt. Mellanölet regleras av lagen om mellanöl. Ett undantag från monopolet innebär också stadgandena om att bolaget har rätt att ge utomstående rätt att tillverka alkoholdrycker och sprit eller att bedriva utskänkning av alkoholdrycker.

Hemtillverkningen av öl är i praktiken fri. Vin får endast tillverkas av färska eller torkade råämnen. All koncentrerings av hemtillverkade drycker är förbjuden.

Enligt 11 § 1 mom. 6 punkten alkohollagen bestämmer alkoholbolagets förvaltningsråd prisen på alkoholdryckerna samt storleken på ersättningen för utskänkning av sådana drycker. Förvaltningsrådet fastställer enligt 18 § lagen om mellanöl också utminuteringspriset för mellanöl eller grunderna för hur priset skall bestämmas, med stöd av 25 § samma lag partiförsäljningspriset eller grunderna för hur det skall bestämmas samt med stöd av 31 § utskänkingspriset eller grunderna för hur det skall bestämmas.

Den ledande principen i alkohollagen

Enligt 5 § alkohollagen skall ”vid handhavande och ordnandet av alkoholangelägenheterna eftersträvas att de av alkoholen förorsakade olägenheterna och skadeverkningarna blir så ringa som möjligt”. Denna s.k. principparagraf förutsätter att alla de funktioner som avses i lagen primärt skall präglas av ett socialt och hälsoorienterat tänkande.

Alkoholbolaget och dess förvaltning

Alkoholbolaget och dess förvaltning regleras av lagen om aktiebolag (734/78), som är en allmän lag, samt av alkohollagen och lagen om mellanöl. De två senare är speciallagar och stadgandena i dem skall därför tillämpas framom den allmänna lagens. I 2 kap. alkohollagen stadgas särskilt om alkoholbolag. Med ”lagen” avses nedan alkohollagen.

Enligt lagen äger staten samtliga aktier i Oy Alko Ab, med undantag av två. Bestämmelserna om att två aktier skall vara privatägda beror på att ett aktiebolag enligt den tidigare lagen om aktiebolag skulle ha tre aktionärer, varför staten inte kunde vara ensam ägare till samtliga aktier. Enligt bolagsordningen heter bolaget Oy Alko Ab. Aktiekapitalet är 9,6 milj. mk, och aktierna nominella värde högst 7 procent av aktiekapitalet.

Alkoholbolagets årliga vinst efter dividend skall betalas till staten. Skatten på alkoholdrycker redovisar Oy Alko Ab månatligen till staten. Årsvinsten betalas i förskott till staten,

i praktiken månatligen. I fråga om andra alkoholdrycker än ölet är beskattningströskeln satt vid försäljning i Oy Alko Ab:s butiker.

Alkoholbolaget har enligt lagen en direktion och ett förvaltningsråd. I lagen nämns direktionen och dess uppgifter i allmänna ordalag. Förvaltningsrådets uppgifter regleras däremot i detalj.

Direktionen, som är alkoholbolagets styrelse, består av bolagets generaldirektör och av högst sex andra direktörer. En representant för social- och hälsovårdsministeriet och en för finansministeriet samt de representanter som förvaltningsrådet har utsett inom sig har rätt att närvara och yttra sig vid direktionens möten. Ministerie-representanterna har rätt att få ett ärende som handläggs första gången hänskjutet till följande möte.

Förvaltningsrådet är såväl ett organ med sedvanliga förvaltningsuppgifter i aktiebolaget som den förvaltningsmyndighet som bestämmer den finländska alkoholpolitiken. Om förvaltningsrådets uppgifter stadgas närmare i förordningen innefattande instruktion för alkoholbolagets förvaltningsråd (625/68).

Medlemmarna i förvaltningsrådet utses av statsrådet för tre år i sänder. Sammansättningen har följt de politiska styrkeförhållandena. Enligt lagen får en representant för social- och hälsovårdsministeriet och en representant för finansministeriet vara närvarande och yttra sig vid förvaltningsrådets möten. Vid mötena har ministerie representanterna samma rätt som vid direktionsmötena att skjuta upp handläggningen av ett ärende.

Enligt lagen om avgivande av berättelse om rusmedelslägets utveckling till riksdagen tas en berättelse av alkoholbolaget om alkohollägets utveckling med i statsrådets ovan nämnda berättelse. Statsrådet övervakar också bolaget genom att tillsätta revisorerna, fastställa revisionsberättelsen samt bevilja ansvarsfrihet. Ett beslut om att utvidga affärsverksamheten till nya områden skall också godkännas av statsrådet.

Social- och hälsovårdsministeriet samt finansministeriet deltar också i bolagets förvaltning genom att bolaget alltid skall förhandla med dessa om hur priserna på alkoholdrycker skall bestämmas. Oy Alko Ab:s industriella resultatenheter är skyldiga att rapportera till handels- och industriministeriet och en av bolagets revisorer representerar ministeriet.

Myndighetsutövning i alkoholfrågor

Enligt alkohollagen bär Oy Alko Ab det huvudsakliga ansvaret för de uppgifter som direkt ankommer på en myndighet. Social- och hälsovårdsministeriet har det allmänna ansvaret för dessa uppgifter samt för vissa sådana uppgifter, närmast med anknytning till den internationella trafiken, som innebär direkt myndighetsutövning. Andra myndigheter som nämns i lagen är kommunerna, länsstyrelserna och polisen.

Enligt alkohollagen och lagen om mellanöl fördelar sig Oy Alko Ab:s uppgifter inom myndighetsutövningen så, att förvaltningsrådet fattar de viktigaste besluten och alkoholbolagets övriga beslut. Det är t.ex. alkoholbolaget som beviljar och återkallar rätt att bedriva utskänkning av mellanöl medan däremot utskänkingsrättigheter enligt alkohollagen beviljas och återkallas av förvaltningsrådet.

När en uppgift enligt lagen ankommer på "alkoholbolaget", har bolaget fritt fått bestämma vem som skall ha beslutanderätten. Beslut om rättigheter som gäller mellanöl fattas t.ex. på lokalnivå och lindrigare påföljder för förselser i samband med försäljningen påförs också på lokalnivå. Strängare påföljder påförs däremot av alkoholbolagets centralförvaltning.

Förvaltningsrådet är även besvärinstans i myndighetsärenden. I ett beslut som har fattats på lägre nivå får rättelse sökas hos förvaltningsrådet. Rättelse får endast sökas i det fall att åtgärden kan anses kränka en parts enskilda rätt. I andra fall handläggs ärendet såsom klagan. Förvaltningsrådet prövar ärendet såväl som ett laglighets- som ett ändamålsenlighetsbesvär.

I ett beslut som förvaltningsrådet har fattat i egenskap av myndighet eller i ett rättelseärende får ändring sökas hos social- och hälsovårdsministeriet. Det är härvid fråga om ett egentligt förvaltningsrättsligt laglighetsbesvär. Den som är missnöjd med ministeriets beslut får söka ändring i det hos högsta förvaltningsdomstolen.

Om förvaltningsrådet i strid med kommunens ståndpunkt i ärendet besluter inrätta en alkoholbutik i kommunen eller bevilja någon utskänkingsrättigheter, skall beslutet underställas social- och hälsovårdsministeriet för fast ställelse.

När Oy Alko Ab sköter myndighetsuppgifter är bolaget ett organ inom den indirekta statliga

förvaltningen. Procedurstadganden saknas emellertid nästan helt i alkohollagstiftningen. Det finns t.ex. inga stadganden om jäv, hörande av part eller motivering av beslut. Likaså saknas stadganden om förfarandet vid sökande av ändring. I bolaget har man följt de principer som för tryggnad av parternas rättsskydd i allmänhet iakttas vid offentlig maktutövning. Såsom riktgivande betraktas lagen om förvaltningsförfarande (598/82), fastän den inte gäller Oy Alko Ab, samt lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Tillverkning av alkoholdrycker och sprit

Enligt 22 § alkohollagen kan Oy Alko Ab:s förvaltningsråd ge den som prövas ha nödvändiga förutsättningar och erforderlig tillförlitlighet därför rätt att tillverka alkoholdrycker och sprit. I 5 § lagen om mellanöl finns ett stadgande med samma sakliga innehåll.

Den privata alkoholdrycksindustrin existerar med tillstånd av Oy Alko Ab och för dess räkning. Företagen äger alltså inte de produkter som de tillverkar, utan är underleverantörer till Oy Alko Ab och får ersättning för tillverkningen. Tillverkningsvillkoren regleras av ett avtal mellan företaget och Oy Alko Ab. Med hjälp av detta system regleras och övervakas Oy Alko Ab den verksamhet som tillverkarna bedriver i större omfattning än vad alkohollagens stadganden om övervakning direkt förutsätter.

I praktiken är arbetsfördelningen den, att enskilda företag tillverkar öl, long drink -drycker, viner, som nästan uteslutande tillverkas av inhemska bär och frukter samt bitterdrycker och likörer. Oy Alko Ab tillverkar alla övriga starka alkoholdrycker och viner samt tar hand om den vidare behandlingen och tappningen på buteljer av utländska drycker som förs in på fat. T.ex. i fråga om likörer är arbetsfördelningen emellertid inte alltid densamma. Sprit tillverkas endast vid Oy Alko Ab:s fabrik i Koskenkorva.

Införsel av alkoholdrycker och sprit

I 27 § alkohollagen och 11 § lagen om mellanöl stadgas om undantag från Oy Alko Ab:s ensamrätt att föra in alkoholdrycker till landet. En resande som anländer från utlandet får

avgiftsfritt för eget behov föra in en sådan mängd av dessa drycker som stadgas genom förordning. Andra undantag finns i de stadganden som gäller diplomatbruk samt prov på alkoholdrycker som handelsresande medför. Också presentförsändelser eller andra försändelser från utlandet är tillåtna och får lämnas ut till mottagaren om mängden är ringa. För dessa försändelser samt för drycker som överstiger den mängd som avgiftsfritt får föras in i landet skall betalas en avgift till alkoholbolaget, som Oy Alko Ab:s förvaltningsråd bestämmer. Genom denna avgift vill man höja totalpriset på drycken till samma nivå som den har i detaljhandeln i Finland. I förordningen om alkoholdrycker stadgas om när mängden skall anses vara ringa.

I förordningen om alkoholdrycker begränsas resandes rätt att föra in alkoholdrycker för eget behov så, att dessa har rätt att föra in högst sju liter öl och högst sju liter andra alkoholdrycker. Med stöd av förordningen om mellanöl får en resenär dessutom föra in högst sju liter mellanöl. Utan avgift får en resenär föra in två liter öl eller två liter andra alkoholdrycker, av vilka högst en liter får vara starka alkoholdrycker. Om resan varat kortare tid än 24 timmar, får skattefritt inköpta alkoholdrycker föras in endast om resenären anländer med flyg.

Oy Alko Ab kan inte medge undantag från sin allmänna ensamrätt att föra in alkoholdrycker. Bolaget väljer med hänsyn till kvalitativa och ekonomiska kriterier de drycker som tas in i produktsortimentet. I praktiken har bolaget också gett utskänkningsrestauranger möjlighet att köpa in viner från utlandet. I dessa fall är det dock alltid Oy Alko Ab som formellt för in produkterna och bestämmer det pris som tillämpas vid påförandet av skatten. Transportarrangemangen kan i dessa fall skötas också på annat sätt än via alkoholbolaget.

Om undantag från Oy Alko Ab:s ensamrätt att föra in sprit stadgas i 64 § alkohollagen. Det viktigaste undantaget är enskilda industriföretags rätt att föra in sprit som de i större utsträckning använder såsom rå- eller hjälpämne i sin industriella verksamhet. Enligt social- och hälsovårdsministeriets tolkning avses med uttrycket ”i större utsträckning” att 50 000—100 000 kilo konsumeras årligen.

Enligt förordningen om sprit och alkoholpreparat har Oy Alko Ab inte ensamrätt att tillverka alkoholpreparat, men för införsel av

sådana preparat behövs samtycke av alkoholbolaget. Resande har rätt att föra in små mängder för eget behov.

Utförsel av alkoholdrycker och sprit

De undantag som gäller utförsel av alkoholdrycker finns i 28 § alkohollagen och 12 § lagen om mellanöl. Med samtycke av Oy Alko Ab får den som har rätt att fabriksmässigt tillverka alkoholdrycker även föra ut dem ur landet. Alkoholbolaget kan av särskilda skäl ge samtycke till utförsel också i andra fall. Resande har rätt till utförsel för eget behov. Skeppshandlare får föra ut alkoholdrycker som har överförts till ett provianteringslager.

I praktiken har Oy Alko Ab alltid givit industriföretagare som tillverkar alkoholdrycker tillåtelse att exportera dem. Vid behov har också andra näringsidkare fått föra ut alkoholdrycker t.ex. i samband med mässor eller utställningar. Enligt förordningen om alkoholdrycker får en resande för eget behov föra ut 12 liter starköl och 5 liter andra alkoholdrycker. Enligt lagen om mellanöl får också mellanöl föras ut för eget behov. Mängden har emellertid inte angivits närmare genom förordning. Till en mottagare utomlands får man sända samma mängder alkoholdrycker som man får föra ut för eget behov. Enligt förordningen om mellanöl får på motsvarande sätt 12 liter mellanöl föras ut.

Enligt 65 § alkohollagen får sprit utom av alkoholbolaget också föras ut ur landet av den beviljats tillverkningsrätt av Oy Alko Ab:s förvaltningsråd. Varje exportparti skall dock anmälas hos alkoholbolaget. För närvarande tillverkas sprit i Finland endast av Oy Alko Ab.

Partihandel med alkoholdrycker

I alkohollagen finns inga stadganden om partihandel. Sådana har inte ansetts behövliga, eftersom Oy Alko Ab har ensamrätt till utminuterings- och utskänkning. I 23 § lagen om mellanöl stadgas däremot att partiförsäljning av mellanöl förutom av alkoholbolaget får bedrivas av den som alkoholbolagets förvaltningsråd har beviljat partiförsäljningsrätt.

Restaurangbranschen, vars verksamhet påminner om partihandel, säljer alkoholdrycker

för Oy Alko Ab:s räkning. Detta har tolkats så, att Oy Alko Ab äger de alkoholdrycker som serveras och endast betalar utskänkningsersättning till restaurangen. Ersättningstaket bestäms enligt det högsta utskänkningspris som alkoholbolaget fastställt. Det pris som restaurangerna betalar till Oy Alko Ab för alkoholdryckerna är detsamma som dryckernas utminuteringspris i Oy Alko Ab:s affärer. Partirabatter beviljas inte. Endast specialförsäljning, som innebär att vissa kunder får köpa alkoholdrycker på särskilda villkor och till särskilda priser, kan betraktas som egentlig partiförsäljning. Specialförsäljningen regleras i 57—59 §§ alkohollagen.

Ett företag som tillverkar öl får alltid partiförsäljningsrätt i samband med tillverkningsrätten. Partiförsäljningsrätt har dessutom vissa grossister, främst centralaffärerna i handelsbranschen. Trots partihandelssystemet bestämmer Oy Alko Ab också ölpriset inom detaljhandeln och på utskänkningsställena. Ölgrossisterna får inte bedriva priskonkurrens eller ge partirabatter. Partihandeln med öl innebär därför i praktiken endast vissa distributionsarrangemang.

Utminuteringsrätt av alkoholdrycker

Alkoholbolagets utminuteringsmonopol omfattar alla andra i lagen nämnda alkoholdrycker än mellanöl, som får säljas också i livsmedelsaffärer.

I alkohollagen finns detaljerade stadganden om hur alkohol får utminuterats. Det kan emellertid finnas bestämmelser härom också i stadganden av lägre rang. Oy Alko Ab och dess förvaltningsråd har dessutom enligt lagen vid sträckta befogenheter att utfärda särskilda forskrifter om frågor som redan reglerats. Stadgandena om utminuteringsrätt av alkoholdrycker ingår i 29—38 §§ alkohollagen samt i 13—22 §§ lagen om mellanöl.

För att en alkoholbutik skall få inrättas på en kommuns område krävs ett allmänt samtycke av kommunfullmäktige. Samtycke behövs också för minutförsäljning av mellanöl. Kommunstyrelsen skall dessutom ge sitt utlåtande innan ett enskilt försäljningsställe inrättas. I sitt utlåtande tar kommunstyrelsen också ställning till huruvida försäljningsstället behövs samt till läget. Om Oy Alko Ab vill inrätta ett försäljningsställe i kommunen trots att kom-

munen motsatt sig det, skall beslutet underställas social- och hälsovårdsministeriet för fastställelse. I praktiken har inga sådana fall förekommit. Kommunens utlåtande behövs inte när försäljningsrätter för mellanöl beviljas.

Alkoholbutikernas öppethållningstider är bundna till andra affärers öppethållningstider så, att alkoholbolagets förvaltningsråd inom dessa gränser närmare kan bestämma öppethållningstiderna. I lagen uppräknas också de dagar när alkoholbutikerna bör vara stängda.

Försäljning på kredit får endast ske till sammanslutningar. Dessutom finns det åldersgränser såväl för köpare som försäljare. Alkoholdrycker får inte säljas till den som uppenbart är påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel eller ”om anledning föreligger att antaga, att drycken missbrukas”. Enligt lagen bestämmer Oy Alko Ab:s förvaltningsråd utminuteringspriserna på alkoholdrycker.

För mellanölets vidkommade regleras handeln av 4 § lagen om mellanöl, som till sitt innehåll motsvarar det principiella stadgandet i alkohollagen. I övrigt regleras mellanölshandeln i praktiken mycket knapphändigt. Oy Alko Ab beviljar försäljningsrätter och övervakar försäljningen. Alkoholbolaget har vidsträckta befogenheter att övervaka försäljningen, ty enligt 15 § lagen om mellanöl kan alkoholbolaget bevilja rätt till minutförsäljning av mellanöl ”på av detsamma fastställda villkor”.

Utskänkning av alkoholdrycker

Enligt 39 § alkohollagen får utskänkning av alkoholdrycker endast bedrivas av alkoholbolaget och den som av bolagets förvaltningsråd har beviljats utskänkingsrättigheter. Stadganden om utskänkning av mellanöl finns i 26—34 §§ lagen om mellanöl.

Oy Alko Ab bedriver inte numera någon direkt utskänkingsverksamhet. Bolaget har dock deltagit i utskänkingsverksamheten genom sina dotterbolag. Ett sådant bolag är Arctia Oy, som driver hotell och restauranger och vars andel av utskänkingsrestaurangernas omsättning är ca 6 procent.

Oy Alko Ab:s uppgifter i anslutning till utskänkningen av alkohol är närmast sådana som innebär myndighetsutövning. Alkoholbolaget beviljar rättigheter, bestämmer utskänkingsersättning, meddelar anvisningar, samlar

in uppgifter samt utövar tillsyn över verksamheten och bestämmer påföljder för förseelser. Rätt till utskänkning av mellanöl beviljas av alkoholbolaget, medan alkoholbolagets förvaltningsråd beviljar de utskänkingsrättigheter som avses i alkohollagen.

När rättigheter till utskänkning av alkoholdrycker beviljas med stöd av alkohollagen, tillämpas alkoholpolitisk behovsprövning. Behovsprövningen har varit ett viktigt alkoholpolitiskt medel, som gjort det möjligt att påverka antalet nya restauranger, vilken art av restauranger som öppnats samt tillgången på alkoholdrycker.

De som innehar utskänkingsrättigheter beviljade med stöd av alkohollagen bedriver utskänkning för Oy Alko Ab:s räkning. Restauratören äger således inte dryckerna. Oy Alko Ab ställer dryckerna till förfogande för utskänkning och betalar utskänkingsersättning.

Enligt lagen bestämmer Oy Alko Ab:s förvaltningsråd storleken av den ersättning som skall betalas för utskänkning eller grunderna för ersättningen. I praktiken innebär detta att förvaltningsrådet bestämmer minimi- och maximipriserna för de alkoholdrycker som utskänks. Restaurangerna är indelade i olika klasser och dessa klasser har sina egna prisgrupper. Den som driver restaurangen får inom givna gränser fritt prissätta sina produkter. Åt Oy Alko Ab betalar restauratören utminuteringspriset för dryckerna.

Mellanölsrättigheter beviljas genom bunden prövning så, att rättigheter skall beviljas var och en som uppfyller stadgade förutsättningar. Huvudsakligen krävs det att sökanden saluför livsmedel och att chefen för polisdistriktet har samtyckt till ansökan. Eftersom alkoholbolaget beviljar rätt till utskänkning av mellanöl ”på av detsamma fastställda villkor”, har bolaget bl.a. med stöd av detta befullmäktigande haft möjlighet att enligt det alkoholpolitiska läget skärpa eller lindra utskänkingspraxisen för mellanöl.

Den som bedriver utskänkning av mellanöl gör det inte för Oy Alko Ab:s räkning. Den som har utskänkingsrätt äger alltså ölet. Oy Alko Ab bestämmer dock minimi- och maximianskänkingspriset på mellanöl. Likaså bestämmer bolaget utminuterings- och partihandelspriset på mellanöl samt tillverkningsersättningen. Mellanölets prissättning bestäms av Oy Alko Ab:s förvaltningsråd.

Den utskänkning som lyder under alkohollagen är strängt reglerad. I lagen finns synnerligen detaljerade stadganden om utskänkning. Dessutom konstateras det att alkoholbolaget eller dess förvaltningsråd enligt prövning kan meddela närmare föreskrifter såväl i de frågor som lagen reglerar som i andra utskänkingsfrågor. Alkoholbolaget och förvaltningsrådet kan också medge undantag från många utskänkingsstadganden. Undantag kan t.ex. medges från stadgandena om utskänkning i färdmedel eller stadgandena om de klockslag under vilka utskänkning får ske. Om Oy Alko Ab själv har begränsat utskänkningen, vilket bolaget kan göra på olika sätt, kan undantag medges också från sådana begränsningar.

I praktiken sluter Oy Alko Ab ett privaträttsligt utskänkingsavtal med dem som beviljas utskänkningsrättigheter. Avtalet reglerar i detalj den verksamhet som får bedrivas. Dessutom är de som beviljats utskänkingsrättigheter också förpliktade att följa allmänna stadganden och bestämmelser.

Utskänkingsrättigheterna beviljas individuellt för varje utskänkingsställe och rättighetshavare, varför förändringar i dessa också är beroende av tillstånd.

Också kommunerna har hand om en del av alkoholförvaltningen. Innan utskänkning får inledas i en kommun måste kommunfullmäktige ge ett allmänt samtycke. Innan utskänkning av mellanöl får inledas måste kommunfullmäktige dessutom ge ett särskilt samtycke. Alkoholbolaget skall likaså begära ett utlåtande av kommunstyrelsen om huruvida utskänkingsstället behövs samt om dess läge. Om alkoholbolagets förvaltningsråd beviljar rättigheter i strid med kommunstyrelsens utlåtande, skall ärendet underställas social- och hälsovårdsministeriet för fastställelse.

I praktiken begärs kommunens utlåtande inte över alla ansökningar som gäller beviljande av utskänkingsrättigheter. Utlåtande begärs endast om Oy Alko Ab har för avsikt att föreslå för förvaltningsrådet att rättigheterna skall beviljas. Innan ärendet föreläggs förvaltningsrådet, begärs utlåtande av kommunen.

Kommunstyrelsens utlåtande behövs inte när utskänkingsrätter för mellanöl beviljas. Där emot skall utlåtande begäras av chefen för polisdistriktet. Utlåtandet är inte bindande, men i praktiken beviljas tillstånd sällan om det är negativt.

Specialförsäljning av alkoholdrycker

Med specialförsäljning av alkoholdrycker avses sådan försäljning som inte är utminuterad av alkoholdrycker eller överlåtelse till utskänkning enligt lagen om skatt på alkoholdrycker. Specialförsäljningen är således undantagen från skatt på alkoholdrycker.

Villkoren för specialförsäljning regleras i 57—58 §§ lagen om alkoholdrycker. Specialförsäljning får ske på de villkor och med de begränsningar som social- och hälsovårdsministeriet bestämmer för vetenskapligt bruk, för att användas vid undervisning samt för medicinskt bruk eller industriella ändamål. På de villkor som alkoholbolaget bestämmer får försäljning också ske till främmande makters diplomatiska representationer, för användning vid religiösa ceremonier samt till den som tillverkar alkoholdrycker. Till specialförsäljning hänförs också försäljning till skeppshandlare samt till att användas som proviant ombord på fartyg, varvid försäljningen jämställs med export.

Oy Alko Ab har också monopol på specialförsäljning, med undantag av skeppshandlarnas verksamhet samt den verksamhet som bedrivs i utrikesfart. Bolaget har likaså möjlighet att fritt bestämma priset på de produkter som är föremål för specialförsäljning. Priset på samma produkt kan vara olika beroende på vilket ändamål produkten säljs för.

I de stadganden som gäller specialförsäljning finns inga bestämmelser om inköpsrättigheter. I social- och hälsovårdsministeriets beslut om specialförsäljning av alkoholdrycker föreskrivs dock, att Oy Alko Ab bör klarlägga om beställaren är pålitlig samt huruvida han behöver använda produkterna. I praktiken ansöker varje ny kund hos Oy Alko Ab om tillstånd att köpa alkoholdrycker såsom specialförsäljning. När ansökan bifallits blir köparen intagen i en köparförteckning och behöver inget tillstånd för nya inköp.

Stadganden om internationell trafik

Försäljningen av alkoholdrycker i internationell trafik regleras enligt 59 § alkohollagen av förordningen om försäljning av alkoholdrycker ombord på finska fartyg i trafik mellan Finland och utlandet samt av förordningen om utskänkning av alkoholdrycker på tåg i internationell samtrafik.

Vissa av bestämmelserna i den förordning som gäller fartyg berör endast finska fartyg. Samma rutt kan dock trafikerats av utländska fartyg, som inte är skyldiga att iaktta bestämmelserna i förordningen. Det finska fartyget befinner sig då konkurrensmässigt i en sämre position än det utländska.

Reklam för alkoholdrycker

Förbudet att göra reklam för alkoholdrycker trädde i kraft den 1 mars 1977. Enligt 59 a § alkohollagen är reklam för alkoholdrycker och på konsumenterna inriktad annan verksamhet för främjande av alkoholdryckers försäljning samt deras anslutande till reklam eller försäljningsfrämjande verksamhet för andra produkter eller tjänster förbjuden.

Det allmänna förbudet mot reklam mildras av två viktiga undantag. Reklam är tillåten i härbärgerings- och förplägnadsbranschens fackpublikationer samt i utländska tryckskrifter, vars huvudsakliga syfte inte är att göra reklam för alkoholdrycker. Reklam är också tillåten på utskänkings- och utminuteringsställen.

Oy Alko Ab utövar direkt tillsyn över att förbudet mot reklam iakttas. Bolagets förvaltningsråd har bl.a. i uppgift att i enlighet med social- och hälsovårdsministeriets allmänna anvisningar ge den som tillverkar och bedriver utskänkning av alkoholdrycker behövliga direktiv om reklam. Dessa anvisningar av ministeriet eller direktiv av Oy Alko Ab:s förvaltningsråd är mycket viktiga t.ex. med hänsyn till gränserna för den reklam som restaurangerna får göra.

De svåraste praktiska frågorna har gällt reklamen för öl i skatteklass I samt tillsynen över reklamen, tidningarnas artiklar i alkoholfrågor samt restaurangernas utomhusreklam, efter att direktiven för denna form av reklam reviderades.

Transport och innehav av alkoholdrycker

I 6 kap. alkohollagen finns stadganden om transport och innehav av alkoholdrycker. I 60 § stadgas om de dokument som skall följa med en alkoholförsändelse. I 61 § ingår bl.a. stadganden om den ålder som den som innehar eller transporterar alkoholdrycker skall ha upp-

nått samt om dryckens art och användningsändamål.

Sprit

Stadgandena om sprit ingår i 7 kap. alkohollagen. I kapitlet finns stadganden om spritfabriker, beviljande av tillstånd till fabriksmässig tillverkning av sprit samt om återkallande av tillstånd. En sprittillverkare får under vissa förutsättningar i sin produktion använda den sprit han tillverkat. I övrigt regleras sprittillverkningen av 23—26 §§, som gäller tillverkning av alkoholdrycker. I 7 kap. stadgas ytterligare om införsel och utförsel av sprit samt till vem alkoholbolaget säljer sprit. Slutligen stadgas i kapitlet om förmedling, transport och innehav av sprit.

Övervakningen av lagens efterlevnad

Om övervakning stadgas i 8 kap. alkohollagen. Enligt 69 § övervakar social- och hälsovårdsministeriet att alkohollagstiftningen efterlevs samt att länsstyrelserna och alkoholbolaget utför de övervakningsuppgifter och andra uppgifter som ankommer på dem enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av alkohollagen. Den direkta övervakningen åligger enligt 70 § i hög grad Oy Alko Ab. Denna skyldighet att bedriva direkt övervakning omfattar också övervakning av reklam- och marknadsföringsförbudet. Social- och hälsovårdsministeriet övervakar dock försäljningen och reklamen på finska fartyg i trafik mellan Finland och utlandet.

Enligt 71 § har också länsstyrelserna, polisen, gränsbevakningsväsendet och tullverket övervakningsuppgifter inom sina verksamhetsområden, varför också de är en del av övervakningssystemet. Social- och hälsovårdsministeriet meddelar med stöd av 75 § allmänna anvisningar för länen om hur övervakningen skall ske på länets område. I 72 § stadgas att alkoholbolaget skall informera social- och hälsovårdsministeriet om sådana föreskrifter och anvisningar som bolaget meddelat beträffande skötseln och övervakningen av utminuterings- och utskänknings- och alkoholdrycker samt sina reklamdirektiv. Också sådana föreskrifter och direktiv som gäller den direkta övervakningen skall meddelas ministeriet. Oy Alko Ab skall också

informera länsstyrelserna om förbud som gäller utminuterung, utskänkning eller reklam.

I 77 § stadgas att behöriga tjänstemän vid social- och hälsovårdsministeriet, länsstyrelserna och alkoholbolaget har rätt att inspektera sådana tillverkningsställen, arbetsplatser, försäljningsställen eller andra dylika ställen samt dokument som finns på dessa ställen. Vid inspektion av ölfabriker har också tullverkets tjänstemän en sådan rätt.

Ytterligare stadgas om vissa personers skyldighet att lämna uppgifter som behövs vid inspektionen, att ställa erforderliga redskap och prov till inspektionsförrättarens förfogande samt om inspektionsförrättarens tystnadsplikt.

En polisman skall enligt 78 § vid behov ha obehindrat tillträde till ett ställe där alkoholhaltiga ämnen utskänks eller utminuterats. Missförhållanden som uppdagas vid övervakningen skall anmälas hos behörig myndighet. I 80 § stadgas om när en tjänsteman som förrättar inspektion har rätt till handräckning.

Straff och andra påföljder

Enligt 9 kap. alkohollagen stadgas om straff för den som olovligen framställer alkoholhaltiga ämnen, smugglar, förmedlar eller säljer sådana eller utan arvode förmedlar alkoholhaltiga ämnen. Enligt alkohollagen är det också straffbart att olovligen inneha alkoholdryck eller sprit eller göra sig skyldig till överträdelse innefattande olovligt innehav av alkoholdryck. Om gärningen varit yrkesmässig, är straffet för alla ovan nämnda brott strängare.

Enligt alkohollagen är det också straffbart att främja olovlig framställning av alkoholhaltigt ämne, inneha utrustning för framställning av sådant ämne eller att förleda någon till framställning av sådant ämne. Också ägaren till ett transportmedel som använts vid brottet kan dömas till straff. Ytterligare finns ett generellt stadgande om straff för den som på annat sätt än vad som sägs i 9 kap. bryter mot alkohollagen eller med stöd av den utfärdade stadganden.

Den ekonomiska nyttan av brottet skall enligt 94 § dömas förbruten enligt stafflagen. I 95 § alkohollagen stadgas synnerligen detaljerat om vad som kan dömas förbruten. I 96 § stadgas om de förutsättningar under vilka en anhållningsberättigad tjänsteman får förstöra

sådan egendom som kan tas i beslag. I vissa fall kan i stor mängd beslagna alkoholdrycker med stöd av 97 § överlåtas till alkoholbolaget.

Särskilda stadganden

I 10 kap. har intagits vissa särskilda stadganden. I detta kapitel finns bl.a. detaljerade stadganden om när det är förbjudet att förtära alkoholdrycker eller sprit samt om undantag från dessa förbud. Med stöd av detta lagrum får t.ex. en ansvarig föreståndare, ordningsman, befälhavare eller förare inte tillåta att alkoholdrycker förtärs på vissa ställen. Dessa personer har också rätt att ta ett sådant ämne från den som bryter mot förbudet. Enligt lagen kan chefen för polisdistriktet medge undantag från förbudet att förtära alkohol om det t.ex. är fråga om familjefester.

Alkoholdrycker eller sprit som har dömts förbruten till staten skall enligt lagen överlåtas till alkoholbolaget. I lagen stadgas också om att alkoholdrycker och sprit skall tas från en drucken person eller den som skall tas in på anstalt.

I särskilda stadganden regleras också när vissa i alkohollagen nämnda brott skall handläggas såsom tullbrott och när ett mål om förbrytande av egendom kan avgöras trots att svaranden inte är närvarande vid handläggningen.

Den som anser att alkoholbolaget i sin verksamhet har kränkt hans enskilda rätt får enligt lagen söka rättelse i åtgärden hos förvaltningsrådet. I förvaltningsrådets beslut i ärendet får ändring inom utsatt tid sökas hos social- och hälsovårdsministeriet.

I lagen stadgas ytterligare, att ett beslut som förvaltningsrådet fattat i strid med kommunfullmäktiges utlåtande skall underställas social- och hälsovårdsministeriet för fastställelse. I övrigt får ändring i ett beslut som en förvaltningsmyndighet fattat med stöd av alkohollagen sökas enligt vad som stadgas om ändringsökande i förvaltningsärenden. I de särskilda stadgandena definieras också begreppet fartyg.

2.1.2. Kemikalier

Om kemikalier stadgas i kemikalielagen (744/89) och de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Lagen syftar

till att förebygga och avvärja skador av kemikalier på hälsan och i miljön. Tillsynsmyndigheter, som skall övervaka att lagen iakttas, är förutom social- och hälsovårdsministeriet också miljöministeriet, handels- och industriministeriet samt arbetskraftsministeriet. Social- och hälsovårdsministeriet har föredragit lagen. Den högsta ledningen och styrningen av tillsynen över att kemikalielagen iakttas ankommer också på social- och hälsovårdsministeriet i fråga om förebyggande och avvärjande av kemikalieskador på hälsan. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer en förteckning över de vanligaste farliga ämnena, utfärdar bestämmelser om klassificering av kemikalierna, varningspåskrifter, emballage, anmälan om nya ämnen samt föredrar för statsrådet ärenden som gäller förbud och begränsningar som är avsedda att förebygga skador på hälsan. Efter organisationsreformen inom social- och hälsovårdsministeriet har ministeriet också haft hand om uppgifter i anslutning till verkställigheten av lagen. Dessa har bl.a. gällt behandling av anmälningar om nya ämnen, beslut om berusande kemikalier samt minutförsäljning av farliga kemikalier, brådskande beslut om förbud och begränsningar som gällt kemikaliers hälsofarliga verkningar, godkännande av testlaboratorier som undersöker kemikaliernas egenskaper samt ansvar för vissa delregister inom kemikalieregistret. Med stöd av kemikalielagen bedömer också folkhälsoinstitutet de hälsofarliga verkningar som skyddskemikalier kan ha.

De uppgifter som överfördes till ministeriet från social- och hälsostyrelsen var nästan uteslutande sådana som enligt statsrådets principbeslut om utvecklande av den tekniska kontrollverksamheten ankommer på en sådan serviceenhet inom centralförvaltningen som lyder under ett ministerium. Dyliga uppgifter är t.ex. handläggning av anmälningar och ansökningar, beviljande av tillstånd, registerföring samt andra motsvarande operativa uppgifter.

Förutom social- och hälsovårdsministeriet har ytterligare fyra andra ministerier i vårt land uppgifter som gäller övervakning av kemikalier. Verkställigheten av EES-avtalet har ansetts motivera ett förslag om att de uppgifter som gäller kemikalieövervakningen på riksplanet skall koncentreras till färre enheter.

2.1.3. Tobaksprodukter

Den allmänna styrningen och övervakningen

av att lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/76), nedan tobakslagen, iakttas ankommer på social- och hälsovårdsministeriet. På länsnivå har länsstyrelserna hand om ledningen och övervakningen samt inspektionen av tobaksfabriker och på lokalnivå sköts övervakningen av det kommunala organ med flera medlemmar som nämns i folkhälsolagen (66/72). De allmänna forskning-, uppföljnings- och upplysningsuppgifterna handhas av social- och hälsovårdsministeriet och den lokala upplysningsverksamheten för minskning av tobaksrökningen av de kommunala organ med flera medlemmar som nämns i folkhälsolagen och lagen om nykterhetsarbete (828/82).

Om någon i samband med försäljning eller annan överlåtelse av tobaksprodukter eller rökdon har brutit mot tobakslagens stadganden om varningstexter eller andra påskrifter eller om någon vid reklam eller annan försäljningsfrämjande verksamhet som gäller tobaksprodukter, tobakssurrogat eller rökdon har handlat i strid med stadgandena i ifrågavarande lag, kan social- och hälsovårdsministeriet förbjuda honom att fortsätta eller upprepa den lagstridiga verksamheten. Förbudet skall förstärkas med vite om detta inte av särskild orsak bör anses onödigt.

Social- och hälsovårdsministeriet kan också förbjuda en tillverkare eller importör av tobaksprodukter att i sin näringsverksamhet sälja eller annars överlåta en tobaksprodukt, om produkten innehåller ett förbjudet ämne som är farligt eller menligt för hälsan eller om den högsta tillåtna halten av ett menligt ämne överskrids, om en cigaretts tjär- och nikotinhalt inte har undersökts på det sätt som stadgas i 6 § eller stadgad anmälan inte har gjorts om tjär- och nikotinhalten, om minutförsäljningsförpackningarna saknar varningstext eller texterna är lagstridiga. Social- och hälsovårdsministeriet kan samtidigt förplikta tillverkaren eller importören att dra bort tobaksprodukten från marknaden.

2.1.4. Övriga produktövervakningsuppgifter

Med stöd av förordningen om bekämpningsmedel (211/84) skall social- och hälsovårdsministeriet göra en utvärdering av bekämpningsmedlens hälsoverkningar och ge ett utlåtande därom till bekämpningsmedelsnämnden. I samband med organisationsreformen inom social-

och hälsovården överflyttades denna utvärderingsuppgift från social- och hälsostyrelsen till social- och hälsovårdsministeriet. Likaså fick ministeriet i uppdrag att enligt produktsäkerhetslagen (914/86) ge utlåtanden om när en konsumtionsvara skall anses vara farlig för hälsan. Social- och hälsovårdsministeriet får på detta sätt i enskilda fall i samband med övervakningen av konsumtionsvaror och andra i produktsäkerhetslagen avsedda produkter ta ställning till huruvida produkten medför fara för användaren.

2.2. Internationell utveckling och utländsk lagstiftning

2.2.1. Alkoholprodukter

Allmänt

I de stater som är medlemmar av de Europeiska gemenskaperna finns inga alkoholmonopol med lagstadgade social- eller hälsovårdspolitiska mål. Av de nordiska länder har alla förutom Danmark gått in för ett system med statligt alkoholmonopol. Också i Förenta Staterna och Kanada har ett monopolsystem omfattats i vissa stater.

Sverige

I Sverige omfattar alkoholmonopolet tillverkning, in- och utförsel av alkoholdrycker samt parti- och detaljhandel med sådana drycker. Alkoholfrågorna regleras i huvudsak av Lag om tillverkning av drycker m.m. (1977:292) samt Lag om handel med drycker (1977:293).

De viktigaste alkoholmyndigheterna i Sverige är socialstyrelsen, länsstyrelserna, kommunerna samt polisen. Socialstyrelsen ger tillverkningsstillstånd och har dessutom ett allmänt ansvar för tillsynen över samtliga alkoholfrågor. Länsstyrelserna beviljar detaljhandelsstillstånd för öl samt alla tillstånd som gäller servering av alkoholdrycker och utövar tillsyn över denna verksamhet. Kommunerna ger utlåtanden över ansökningarna och har vetorätt i tillståndsärenden. I kommunerna är det främst socialnämnderna som handlägger dessa ärenden. Också polisen skall ge utlåtande över

tillståndsansökningarna. Såväl kommunerna som polisen övervakar försäljningen och serveringen.

I Sverige avläts den 1 mars 1993 till statsrådet ett betänkande som behandlar kommunernas roll på alkoholområdet och inom missbrukvården (SOU 1993:31). I betänkandet föreslås att de alkoholfrågor som sköts av myndigheter skall överflyttas från länsstyrelserna till kommunerna. Förslaget motiveras bl.a. med att dessa frågor inte ankommer på länsstyrelserna, eftersom länsstyrelserna anses vara regionala tillsyns- och expertmyndigheter i socialfrågor. Kommunerna har dessutom redan nu talrika uppgifter och ett omfattande ansvar för frågor inom detta område, varför de också vore rätt myndighet för skötseln av tillstånds- och tillsynsuppgifterna.

I betänkandet föreslås att kommunerna skall finansiera verksamheten med avgifter, som skall uppbäras såväl för tillstånden som för tillsynsverksamheten. För närvarande bär länsstyrelserna endast upp avgifter för tillstånden.

I Sverige har det statliga monopolbolaget (Vin & Sprit) ensamrätt att tillverka starka alkoholdrycker. Tillverkning av andra alkoholdrycker är beroende av tillstånd. Tillståndet beviljas av socialstyrelsen. Också införsel av alkoholdrycker är i Sverige ett statligt monopol, med undantag av öl med högst 2,8 viktprocent alkohol. Gränsen för när en dryck betraktas såsom alkoholdryck går i Sverige vid 1,8 viktprocent. I fråga om införseln görs dock vissa undantag för resande, handelsresande och gåvoförsändelser. Införsel av sprit är i Sverige beroende av tillstånd, som ges av läkemedelsverket. Exportmonopolet för alkoholdrycker gäller starka alkoholdrycker och till landet införda viner. Öl får fritt exporteras.

De bägge alkoholmonopolbolagen Vin & Sprit samt Systembolaget har ensamrätt till partihandel med viner och starka alkoholdrycker samt utländskt öl. Partihandel med öl som tillverkas i hemlandet är däremot inte monopolbelagt och öltillverkarna bedriver sådan handel. Länsstyrelserna kan också annars ge enskilda rätt att bedriva partihandel med öl. Partihandel med öl innebär i Sverige också fri partiprissättning.

I Sverige har det statsägda detaljhandelsbolaget Systembolaget AB ensamrätt till detaljhandel med alkohol. Systembolagets monopol omfattar alla sådana drycker som har en alkoholhalt som överstiger 1,8 viktprocent. Ett

undantag är detaljhandeln med öl, om alkoholhalten är högst 2,8 viktprocent. Enskilda kan med tillstånd av länsstyrelsen sälja sådant öl. Försäljningen övervakas förutom av länsstyrelserna även av kommunens socialnämnd samt av polisen.

Det har föreslagits att de alkoholuppgifter som länsstyrelsen nu sköter i egenskap av myndighet överförs på kommunerna (SOU 1993:31). Detta innebär att kommunerna i framtiden också skulle bevilja detaljhandelstillstånden för öl.

Systembolaget skall enligt statrådets anvisningar besluta om lokaliseringen av sina butiker. Förutom att Systembolaget driver egna butiker får bolaget också sända sina produkter till kunderna. För denna verksamhet kan på sådana orter där bolaget inte har någon butik inrättas ett särskilt ställe, som tar emot beställningen och där dryckerna kan avhämtas ("utlämningsställe"). Ett sådant ställe förläggs i allmänhet i närheten av någon annan affär. Till orter där det inte finns utlämningsställen sänder bolaget sina försändelser t.ex. med buss.

Servering av alkoholdrycker är i Sverige beroende av tillstånd. Tillståndet ges av länsstyrelsen. För trafikservering söks tillstånd hos den länsstyrelse där ifrågavarande företag har sin hemort. Har företaget ingen hemort i Sverige, beviljas tillståndet av länsstyrelsen i Stockholms län.

Innan länsstyrelsen ger tillstånd skall den göra en prövning av serveringsbehovet. Serveringsställets tjänlighet för ändamålet samt sökandens förmåga och pålitlighet skall undersökas. Lagen uppställer dessutom många detaljerade villkor för beviljandet av serveringstillstånd. Så skall det t.ex. kunna antas att tillhandahållande av lagad mat kommer att utgöra en betydande del av rörelsen. Drinkbaren skall vara en mindre väsentlig del av restaurangen, inrättad i nära anslutning till en matsal.

Länsstyrelsen skall begära yttrande över ansökningar som gäller serveringstillstånd av kommunen och polisen. Kommunens utlåtande är bindande och gäller också serveringsrättigheternas omfattning. Tillsynsmyndigheter är förutom länsstyrelsen även kommunens socialnämnd och polisen.

Länsstyrelserna har från och med 1.7.1992 haft rätt att bära upp en avgift för beviljandet av tillstånd. Avgiften varierar mellan 150 och

3 200 kronor per tillstånd eller ändring av tillstånd.

Den alkoholpolitiska kommission som tillsattes i Sverige mot slutet av 1991 (dir 1991:124), föreslår i sitt delbetänkande ändringar i serveringsstadgandenas innehåll ("Serveringsbestämmelser" SOU 1993:50).

I Sverige håller man till följd av EES-avtalet på att ändra alkoholsystemet. Regeringen avlät den 27 januari 1994 till riksdagen en proposition om riktlinjer för ett nytt tillståndssystem för import, export, tillverkning och partihandel med alkoholdrycker (prop 1993/94:136). I propositionen föreslås att monopolsystemet avskaffas, med undantag av detaljhandelsmonopolet. Import, export, tillverkning och partihandel med alkoholdrycker och sprit skall enligt förslaget bli beroende av tillstånd och en ny myndighet skall inrättas för den tillståndsförvaltning och tillsyn som förslaget förutsätter. Denna myndighet skall också anförtros uppgifter i anslutning till statistiken över försäljningen och serveringen.

I propositionen finns ingen exakt tidtabell för när reformen skall genomföras. Regeringen konstaterar endast att de egentliga lagförslagen för genomförandet av reformen kommer att avlätas till riksdagen hösten 1994. Avsikten är att förslag till nya stadganden om servering av alkoholdrycker skall avlätas samtidigt.

Norge

Enligt den nya norska alkohollagen (Lov 2. juni 1989 nr 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.) sköts de uppgifter i anslutning till alkoholfrågorna som ankommer på en myndighet av socialdepartementet och kommunerna. Den nya alkohollagen trädde i kraft 1990. Enligt den gamla lagen ankom det på det norska monopolbolaget, Vinmonopolet, att bevilja rättigheter att servera starka alkoholdrycker. I praktiken sköttes saken så, att Vinmonopolet sände ansökningarna direkt till ifrågavarande kommun. Genom den nya lagen överfördes också dessa uppgifter på kommunerna. Numera beviljar i allmänhet kommunerna rätt till servering av alkoholdrycker och detaljhandel med sådana. I vissa fall är socialdepartementet tillståndsmyndighet.

Den norska lagstiftningen förutsätter inget tillverkningsmonopol för alkohol. För framställning av svaga alkoholdrycker behövs inte

heller något tillstånd, medan tillverkningen av starka alkoholdrycker är beroende av tillstånd. Tillståndet beviljas av finansministeriet. I praktiken har monopolbolaget dock ensamrätt till tillverkning av starka drycker, eftersom inga tillverkningsstillstånd har beviljats enskilda företagare. Toll- och avgiftsdirektoratet beviljar tillverkningsstillstånd för öl.

Import av alkoholdrycker är också i Norge ett statligt monopol, dock så att undantag finns för resande, handelsresande och gåvoförsändelser. En reform av alkohollagstiftningen är under arbete i Norge. I samband med reformen har man godkänt ett stadgande om att importmonopolet för öl skall upphöra när EES-avtalet träder i kraft. I Norge har staten monopol på import av sprit. Exportmonopolet för alkoholdrycker omfattar i Norge såväl starka alkoholdrycker som viner. Exporten av öl är fri.

I Norge finns inga särskilda stadganden om partihandel med alkoholdrycker, med undantag av partihandel med utländskt öl, som har stadgats vara en ensamrätt för Vinmonopolet. Partihandeln med inhemskt öl är fri och innebär såsom i Sverige också rätt till fri prissättning. Vinmonopolet har dock utan uttryckligt omnämnande ensamrätt till partihandel med övriga alkoholdrycker, eftersom bolaget har importmonopol och andra tillverkare än öltillverkare enligt lagen skall sälja sina produkter till Vinmonopolet.

En lagändring har godkänts, enligt vilken Vinmonopolets ensamrätt till partihandel med utländskt öl har upphävts. Ändringen träder i kraft i samband med EES-avtalet.

I Norge har det statsägda tillverknings- och detaljhandelsbolaget A/S Vinmonopolet ensamrätt till detaljhandel med alkoholdrycker. Vinmonopolet inrättades 1922 för att med monopolrättigheter handha vinförsäljningen. Försäljning av starka alkoholdrycker var vid denna tid ännu förbjudet i Norge. När försäljning av starka drycker tilläts 1927, utvidgades Vinmonopolets monopol till att också omfatta dessa drycker.

Ölförsäljningen kom att stanna utanför Vinmonopolet. Det norska monopolsystemet har i detta avseende avvikit från det finska och det svenska systemet. Genom en ändring av alkohollagen, kom Vinmonopolets försäljningsmonopol också att omfatta starköl, varmed avses öl som innehåller över 4,75 volymprocent alkohol. Andra slag av öl kan säljas av

enskilda med tillstånd av kommunstyrelsen. En kommunal myndighet övervakar försäljningen. Ett bryggeri som tillverkar minst 8 000 hektoliter öl om året får också bedriva direktförsäljning till konsumenterna.

Vinmonopolet får inleda försäljning inom detaljhandeln endast i de kommuner där kommunstyrelsen har givit tillstånd till sådan försäljning. Tillståndet beviljas för fyra år åt gången och det kan beviljas endast om en enskild rörelseidkare i kommunen har beviljats tillstånd att driva detaljhandel med öl.

Servering är också i Norge beroende av tillstånd. Tillståndet beviljas av kommunstyrelsen. Detta gäller dock inte turist- och fjällhotell, som beviljas serveringstillstånd av socialdepartementet. I bägge fallen är det en kommunal myndighet som har hand om övervakningen. I lagen nämns också andra serveringsvillkor som i hög grad svarar mot dem som ingår i den finska och rikssvenska lagstiftningen.

Socialdepartementet ger också tillstånd till servering på tåg, flygplan och fartyg. Ministeriet övervakar serveringen i dessa färdmedel.

För ett serveringstillstånd som kommunen beviljar skall årligen betalas en avgift till kommunen och för ett tillstånd som departementet beviljat en avgift till staten. Avgiften bestäms av omsättningen så, att den är minst 600 kronor och högst 24 000 kronor. Kommunstyrelsen eller departementet bestämmer inom dessa gränser avgiften för varje serveringsställe.

Danmark

Danmark är det enda av de nordiska länderna som inte har ett alkoholsystem som bygger på statligt monopol. Danmark har följt en egen linje vid utvecklandet av sitt alkoholsystem och denna linje har varit en annan än de övriga nordiska ländernas. I Danmark finns ingen egentlig alkohollagstiftning, utan de stadganden som gäller alkoholfrågor är utspridda på olika håll i lagstiftningen och är att betrakta som ramstadganden. Inom statsförvaltningen är det inrikesdepartementet som har hand om alkoholfrågorna, medan finansdepartementet svarar för alkoholbeskattningen. Liksom i övriga EG-länder är det också i Danmark ett kommunalt organ eller polisen som har hand om myndighetsutövningen i alkoholfrågor.

När tillverkning av öl inleds, behöver tillverkaren endast göra en registreringsanmälan till den lokala tullmyndigheten. Detsamma gäller tillverkning av svaga viner, om inga druvor används i tillverkningsprocessen. Tillverkning av vin på druvor samt starka alkoholdrycker är däremot beroende av tillstånd. Tillståndet ges av Toll- og Skattestyrelsen. Tillverkarna skall dessutom göra en registreringsanmälan till den lokala tullmyndigheten. I samband med anmälan skall en sprittillverkare deponera en garanti om 200 000 Dkr såsom säkerhet för eventuella obetalda skatter.

I Danmark finns inga särskilda bestämmelser om partihandel med alkoholdrycker. Också detaljhandeln med alkoholdrycker sker enligt principen om fri näringsverksamhet. Var och en som har rätt att bedriva handel får också bedriva detaljhandel med alkoholdrycker.

Servering av alkoholdrycker är också i Danmark beroende av tillstånd. Tillståndet beviljas av kommunfullmäktige på framställning av polisen för åtta år i sänder. Kommunstyrelsen kan uppställa särskilda villkor t.ex. i fråga om produktsortimentet eller bevilja ett kortare tillstånd. I övrigt ger tillståndet innehavaren rätt att servera alla slag av alkoholdrycker. Kommunfullmäktige kan överföra rätten att bevilja tillstånd till en kommunal tillståndsnämnd, som fullmäktige utser, och där också företrädare för restaurangbranschen kan vara representerade. Polismyndigheterna övervakar serveringen.

I Danmark har man en relativt liberal inställning till alkoholreklam, men också där regleras den i detalj av ett avtal mellan statsmakten och alkoholindustrin.

Kanada

I Kanada har varje provins ett eget monopolsystem. Alkoholdryckerna tillverkas av enskilda företagare, men alkoholmonopolet är vanligtvis den viktigaste inköparen inom partihandeln på hemmamarknaden. Provinsförvaltningen övervakar alkoholförsäljningen och -distributionen. Den federala regeringen reglerar i sin tur tillverkningen, importen och exporten.

I alla provinser finns en statsägd monopolaaffär för detaljhandel med alkoholdrycker. Denna monopolaaffär kallas "Board". I provinserna finns också en administrativ "Board",

som svarar för myndighetsutövningen i alkoholfrågor på ifrågavarande område. I vissa provinser har dessa två "Boards" gemensam verksamhet. Oftast är de dock i administrativt hänseende olika enheter.

Förenta Staterna

I Förenta Staterna finns ett alkoholmonopol av något slag i 18 delstater. I de flesta delstaterna reglerar antingen den lokala eller federala administrationen på något sätt parti- och/eller detaljhandeln med destillerade alkoholdrycker. Därnäst är vinerna den grupp av alkoholdrycker som regleras mest. Monopolarangemangen berör däremot i allmänhet inte öl. I Förenta Staterna råder i vissa delstater ett monopolsystem inom detaljhandeln med alkoholdrycker, i vissa delstater råder ett licenssystem och i vissa ett system med total frihet.

I Nordamerika har tillverkningen eller serveringen av alkoholdrycker i allmänhet inte monopoliserats. I de delstater där alkoholhandeln underlyder ett monopol, omfattar monopolet också partihandel med starka alkoholdrycker.

EG-länderna

I EG-länderna har i allmänhet kommunala organ eller polisen hand om myndighetsutövningen i alkoholfrågor. Detaljhandeln med alkoholdrycker är i allmänhet fri i EG-länderna. På vissa områden, t.ex. i Skottland, sker försäljningen enligt licensprincipen. Servering av alkoholdrycker är i alla EG-länder en näring som är beroende av tillstånd. Tillståndsvillkoren och praxisen vid beviljande av tillstånd varierar dock starkt mellan de olika länderna. T.ex. i Storbritannien och Irland tillämpas ett system med behovsprövning, där man på ett sätt som påminner om det nordiska tar ställning till om serveringsstället och sökanden uppfyller vissa förutsättningar. I allmänhet beviljas serveringstillståndet av en kommunal myndighet.

Alkoholreklamen regleras på många olika sätt i de flesta europeiska länder. I de flesta EG-länderna regleras alkoholreklamen med hjälp av frivilliga begränsningar. Det finns

många olika stadganden som förbjuder radio- och TV-reklam. Endast i Grekland är all alkoholreklam fritt tillåten.

Under de senaste åren har vissa europeiska länder vidtagit kraftigare åtgärder i syfte att reglera alkoholreklamen. I Frankrike godkändes 1991 en ny lagstiftning, som huvudsakligen trädde i kraft från ingången av 1993 och som helt förbjuder TV-reklam, likaså reklam i samband med idrottsevenemang samt idrottssponsoring. Också reklam som riktar sig till ungdomen är förbjuden. Reklamens utformning övervakas och i anslutning till all alkoholreklam skall hälsoriskerna nämnas. Stadgandena gäller alla alkoholdrycker som innehåller mer än 1,2 volymprocent alkohol.

Den europeiska integrationen och EES-avtalets allmänna betydelse

Den europeiska integrationsutvecklingen påverkar särskilt det alkoholmonopol som omfattats i vårt alkoholsystem. I EES-avtalet har Finland förbundit sig att iaktta gemenskapens konkurrens- och monopolstadganden. Fastän den juridiska tolkningen av dessa bestämmelser delvis ännu är öppen i fråga om de alkoholmonopol som motiveras med folkhälsosynpunkter, har saken utretts genom förhandlingar. I samband med denna förhandlingsprocess har man i en korrespondens mellan kommissionen och den finska regeringen gemensamt konstaterat, att en anpassning av alkoholmonopolet till EG-bestämmelserna i princip innebär att detta skall avvecklas med undantag av detaljhandelsmonopolet. Finland har meddelat EFTA:s övervakningsmyndighet sin syn på avvecklingstidtabellen.

I EES-avtalet finns också vissa detaljerade bestämmelser om alkoholdrycker. Gemenskapens bestämmelser om starka alkoholdrycker har fogats till avtalet såsom bilaga II och gäller i oförändrad form också i Finland, dock med de undantag som konstaterats i samband med förhandlingarna. Av de talrika bestämmelser som gäller viner som tillverkas på druvor har de viktigaste fogats till avtalet genom ett separat protokoll (protokoll 47). Detta protokoll tillämpas endast i handeln mellan de avtalslutande staterna. Med tanke på alkohollagstiftningen har bestämmelserna främst konsekvenser för tillsynssystemet.

2.2.2. Kemikalieövervakning

Övervakningsuppgifterna har beroende på delområdet i olika länder förlagts till olika delar av förvaltningen. Inom hälsovården har produkttillsynen i allmänhet förlagts till det ämbetsverk eller den inrättning som har ansvar för hälsovårdsförvaltningen. Kemikalieövervakningen utgör dock ett undantag, eftersom den i allmänhet i de jämförbara länderna har delats upp mellan flera olika myndigheter. I de övriga nordiska länderna handhas kemikalieövervakningen huvudsakligen av särskilda expertheter som lyder under miljöförvaltningen. I de övriga EES-länderna har uppgifterna i anslutning till kemikalieövervakningen i allmänhet fördelats mellan hälsovårds-, arbetsskydds- och miljömyndigheterna.

2.3. Bedömning av nuläget

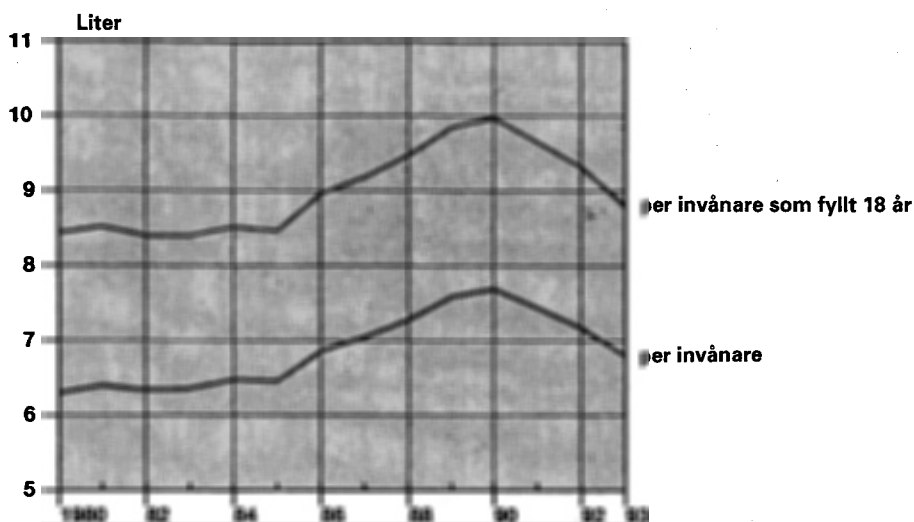
2.3.1. Alkoholkonsumtionen och alkoholens skadliga verkningar

Världshälsoorganisationen godkände 1979 programmet "Hälsa för alla år 2000". I programmet rekommenderas en sänkning av alkoholkonsumtionen med 25 % fram till år 2000. Eftersom det råder ett uppenbart samband mellan konsumtionsnivån och alkoholens skadeverkningar, rekommenderar Världshälsoorganisationen olika kontrollpolitiska medel för att alkoholens konsumtionsnivå och därmed också skadeverkningarna skall kunna minskas.

I september 1992 antog Världshälsoorganisationens områdeskommitté för Europa det s.k. europeiska alkoholprogrammet. I programmet betonar man fortfarande vikten av att minska totalkonsumtionen i alla medlemsstater. I stället för individcenterade åtgärder betonar man i programmet alkoholpolitikens betydelse såsom en del av den nationella samhällspolitik.

Totalkonsumtionen av alkohol ökade stadigt i Finland under hela 1980-talet. Ökningen var särskilt kraftig mot slutet av årtiondet, men avtog dock vid utgången av årtiondet och 1991 började konsumtionen minska. Förändringarna i alkoholkonsumtionen har i allmänhet följt förändringar i den privata konsumtionen och enligt de senaste rönen beror också denna minskning av alkoholkonsumtionen på den ekonomiska lågkonjunkturen.

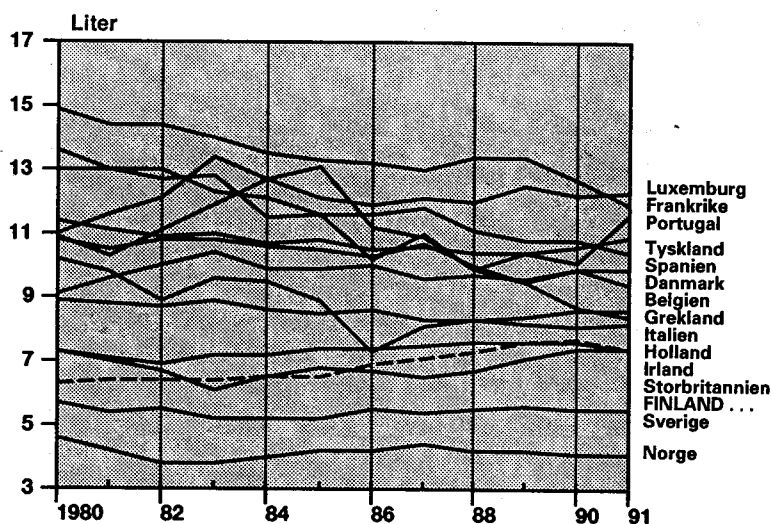
Alkoholkonsumtion i 100 %-ig alkohol per invånare samt per invånare som fyllt 18 år åren 1980—1993.

En nordisk jämförelse visar att alkoholkonsumtionen 1992 var näststörst i Finland uttryckt i 100 -procentig alkohol per person. Danmark ledde då konsumtionsstatistiken. I

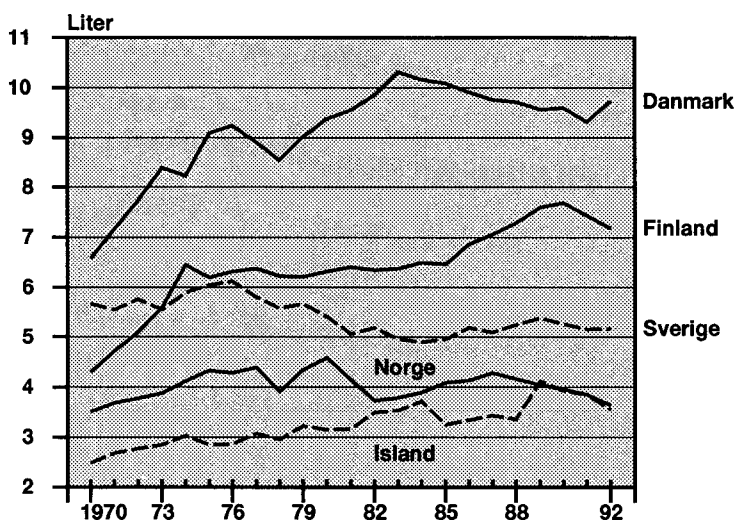
jämförelse med EU-länder befann sig den finländska alkoholkonsumtionen under medelnivån.

Alkoholkonsumtion i EU-länder, Finland, Sverige och Norge i 100 %-ig alkohol per invånare åren 1980—1991.

Källa: World Drink Trends 1993.

Alkoholkonsumtion i de nordiska länderna i 100 %-ig alkohol per invånare åren 1970—1992.

I Förenta Staterna och i Kanada har alkoholkonsumtionen mot slutet av 1980-talet med små variationer varit ca 7,5 liter per invånare. I Australien har konsumtionen uttryckt i 100-procentig alkohol i allmänhet rört sig kring 8 liter per invånare.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Australien	8.7	8.7	8.5	8.4	8.0	7.7
Kanada	7.8	7.9	7.7	7.4	7.1	..
USA	7.7	7.6	7.5	7.3	7.5	7.0

Bruket av alkohol har skadeverkningar såväl för individen som för samhället och verkningarna medför kostnader för bägge. De kostnader som skadeverkningarna av alkoholen medför indelas i allmänhet i omedelbara eller direkta och medelbara eller indirekta kostnader.

De omedelbara kostnaderna kan ytterligare indelas i de skadeverkningar som alkoholbruk medför samt i den belastning som främst samhället åsamkas till följd av förebyggande och övervakning av alkoholens skadeverkningar.

Bruk av alkohol kan antingen skada hälsan eller medföra materiella skador. De skadeverkningar som alkoholen medför för hälsan kan

indelas i direkta hälsoskador och sådana hälsoskador som vållas genom olyckor och brott i samband med vilka alkohol har konsumerats. Materiella skador är t.ex. skador på egendom i samband med olyckor och brott, där bruk av alkohol har haft andel i det skedda, samt nedsatt utkomstförmåga. Andra omedelbara kostnader är de vårdkostnader, ersättningar och invalidpensioner som hälsoskadorna medför samt de ersättningar och böter som alkoholkonsumenter åläggs att betala.

Förebyggandet och övervakningen av alkoholens skadeverkningar medför också vissa belastningar, bland vilka kan nämnas det ökade behovet av att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt av offentligt stöd. Också de resurser som behövs för övervakning av alkoholbruket och förebyggande av alkoholens skadeverkningar kan hänföras till dessa belastningar, likaså ökningen av dessa resurser.

Till de medelbara, dvs. indirekta kostnaderna kan hänföras den förlust av arbetsinsats som fängelsevistelse, tillfälligt handikapp eller tillfällig sjukdom samt en förtidig död medför samt i och för sig värdet av ett liv som gått förlorat till följd av en förtidig död.

Till följderna av alkoholbruk kan också hänföras många sådana skadeverkningar vilkas

ekonomiska värde inte entydigt kan bestämmas. Dylika psykologiska kostnader är t.ex. det obehag, den smärta och den sorg som missbrukarnas anhöriga upplever samt motsvarande svårigheter som drabbar brotts- eller olycks-offren och deras anhöriga.

Enligt en undersökning (Salomaa 1993) uppgick kostnaderna för ovan nämnda skadeverkningar 1990 till 17 miljarder mark. Av detta belopp utgjorde värdet av den livsförlust som förtidig död medfört hälften och de förluster som vållats produktionen till följd av förtidiga dödsfall en fjärdedel. De medelbara kostnaderna för skadeverkningar utgjorde sammanlagt 4/5 av totalbeloppet för alla skadeverkningar och uppgick till ca 14 miljarder mark.

De omedelbara kostnadernas andel av totalkostnaderna för skadeverkningarna var knappt en femtedel, sammanlagt ca 3,2 miljarder mark. Av de omedelbara skadekostnaderna var hälsovårdskostnadernas andel en fjärdedel, likaså socialkostnadernas. Kostnaderna för kontroll av brottsligheten och upprätthållandet av allmän ordning samt för skador som förorsakats

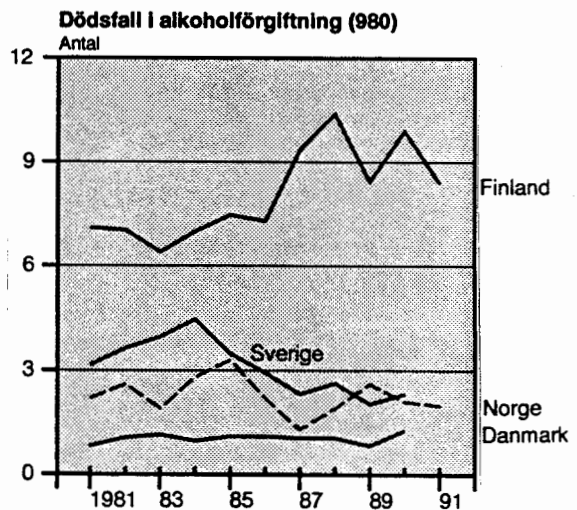
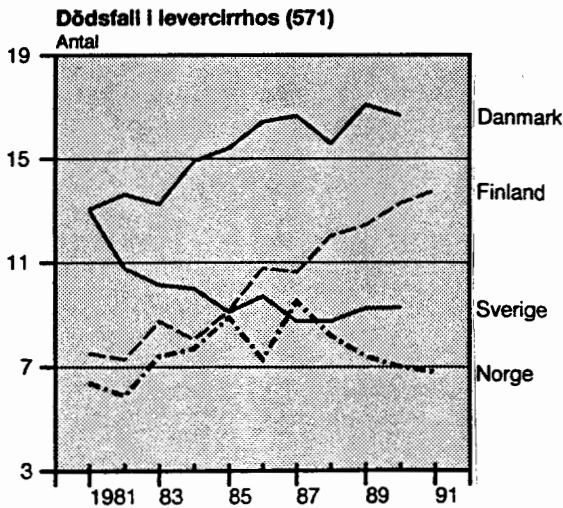
av brott stod för mer än 39 procent, medan de skador som olyckorna vållat på egendom stod för 5 procent. Upplivnings- och forskningsverksamhetens samt övervakningens andel av de omedelbara skadekostnaderna var 5 procent.

De totala kostnaderna för alkoholens omedelbara skadeverkningar har reellt ökat med mer än 50 procent mellan 1980 och 1990. Av denna ökning beror 33 procent på att skademängden ökat och ca 15 procent på att realpriserna stigit. Uttryckt i 100-procentig alkohol har alkoholkonsumtionen samtidigt ökat med 27 procent.

Skadeverkningarna av alkohol kan objektivt mätas bl.a. i antalet personer som avlidit, insjuknat eller blivit handikappade som en följd av alkoholbruk samt i antalet trafikolyckor och brott där alkoholen varit en bidragande orsak.

Finländarnas dryckesvanor och några av de sjukdomar som dessa vållat jämförs nedan med situationen i Norge, Sverige och Danmark.

Antal dödsfall i levercirrhos och alkoholförgiftning i Norden per 100 000 invånare över 15 år åren 1981—1991

I Finland har attityderna i alkoholfrågor skärpts under 1990-talet. Detta framgår av Oy Alko Ab:s årliga åsiktsfrågningar. De nyaste resultaten är från den förfrågan som gjordes i

januari 1993. Enligt den ansåg 44 procent av de tillfrågade att de rådande alkoholpolitiska begränsningarna är lämpliga. Vid undersökningstidpunkten önskade 37 procent att begräns-

ningarna skulle lindras och 15 procent att de skulle skärpas. I januari 1991 var motsvarande siffror 41 procent och 20 procent.

2.3.2. Produktövervakningen inom hälsovården

Produktövervakningen inom hälsovården sköts numera av flera separata enheter. Den riksomfattande tillsynen över att kemikalielagen iaktas sköts av social- och hälsovårdsmi- nisteriet, som också sköter övervakningsuppgif- terna i anslutning till tobaksprodukterna. En- ligt planerna på en utveckling av central- förvaltningen borde dessa uppgifter överflyttas från ministeriet till en särskild central enhet för förvaltningstjänster, som skall lyda under mi- nisteriet. Ovan nämnda riksomfattande tillsyn- suppgifter baserar sig på biologisk-toxikologisk kunskap och det primära syftet med verksam- heten är att skydda människornas hälsa. Mel- lan tillsynsuppgifterna finns dessutom talrika samband med tanke på övervakningen och förvaltningen, varför en centralisering av till- synsuppgifterna kan medföra betydande syner- gifördelar. Övervakningen av alkoholprepara- ten har kopplingar till kemikalieövervakningen. Användning av kemikalier såsom surrogat för alkoholdrycker förorsakar t.ex. årligen flera förgiftningsfall i vårt land. I tillsynen över reklamen och marknadsföringen av tobakspro- dukter och alkohol kan samarbete mellan de olika sektorerna samt en koncentrerings också medföra synergifördelar och inbesparingar.

I bilaga 2 till EES-avtalet har tagits in direktiv och förordningar om produkter som det ankommer på produkttillsynscentralen att övervaka. Beredningen av stadganden om dessa produkter bör därför ske enligt gemensamma principer och i samarbete mellan EG-kommis- sionen och de övriga EES-länderna. Bered- ningen av stadgandena samt övervakningen och rapporteringen är i stort sätt likadan inom alla produktområden och kan därför ordnas enligt gemensamma principer och med hjälp av gemensamma arrangemang.

Vid all ovan nämnd tillsyn behövs goda kontakter med experterna vid forskningsan- stalterna inom hälsovården, av vilka de vikti- gaste är folkhälsoinstitutet, strålsäkerhetscen- tralen och institutet för arbetshygien. Dessa anstalters specialkunskaper kan också utnyttjas i ovan nämnda produktövervakningsuppgifter.

3. Propositionens mål och de vikti- gaste förslagen

3.1. Mål och medel

Det centrala målet för alkohollagstiftningen är att förebygga och minska de olägenheter och skador som alkoholen medför. Målet är myc- ket omfattande, eftersom skadeverkningarna yttrar sig på många olika sätt.

De skadeverkningar som bruket av alkohol medför ökar i takt med konsumtionen. Detta samband har för hela befolkningens vidkom- mande kunnat påvisas i flera undersökningar, där man iakttagit ett samband mellan den totala konsumtionen av alkohol och skadeverk- ningarna. På det individuella planet ökar risken för skador såväl när en persons totalkonsum- tion ökar som varje gång han konsumerar alkohol. Eftersom de olika skadeverkningarna av alkoholen för befolkningen och samhället konsekvent följer utvecklingen av totalkonsum- tionen, visar detta också att de skadliga bruks- vanorna på det individuella planet ökar eller minskar i takt med förändringar i konsumtio- nen. Hur väl alkohollagstiftningen förmår för- verkliga sitt mål kan därför indirekt avläsas genom en uppföljning av totalkonsumtionen, fastän de metoder genom vilka man försöker styra konsumtionen av alkohol huvudsakligen har koncentrerats till situationer där man vet att betydande risker för skadeverkningar före- kommer.

De metoder som i lagförslaget föreslås för styrning av konsumtionen är huvudsakligen desamma som i den tidigare lagstiftningen. Målet är att anlita och utveckla ett sådant urval av metoder som majoriteten av befolk- ningen förstår och accepterar. Eftersom hög- prissystemet fortfarande är en central konsum- tionsbegränsande faktor, försöker man särskilt hindra att alkohol annars än genom laglig distribution kanaliseras för konsumtion. Det föreslås därför att de olika skedena av alko- holtillverkningen och distributionen skall över- vakas genom tillstånd och inspektioner och att användningsmöjligheterna för industrialalko- len ytterligare skall begränsas genom denatur- ering. I syfte att skydda ungdomen förslås det att de nuvarande åldersgränserna för inköp skall bibehållas. Det skall fortfarande vara förbjudet att sälja alkohol till berusade perso- ner eller om det på någon annan grund är

motiverat att förhindra försäljning. Det skall inte heller vara tillåtet att förtära alkohol på platser där det med hänsyn till upprätthållandet av allmän ordning eller annars av övervakningsskäl finns anledning att förhindra sådan förtäring. Också tidsbegränsning av försäljningen kan anlitas.

Medborgarnas egen inställning till alkoholen och begränsningar i bruket av alkohol är av avgörande betydelse när det gäller att bekämpa de skadeverkningar som alkoholen medför. Propositionen vill skapa tillräckliga förutsättningar för en sådan upplysning och forskning som påverkar den allmänna opinionen och individens beslut att använda eller inte använda alkohol. För att denna verksamhet, som syftar till att minska efterfrågan, skall vara trovärdig och ge önskat resultat, föreslås det att också reklambudet skall kvarstå i den nya lagen.

Tillverkning och distribution av alkohol har en avsevärd näringspolitisk betydelse. Branschen sysselsätter direkt eller indirekt ca 60 000 personer. Av dessa arbetar största delen i inkvarterings- eller restaurangbranschen, där stadgandena om alkoholförsäljning har en central ställning. Frågan om förbättrade verksamhetsförutsättningar för branschen har särskilt aktualiserats i samband med målen för utveckling av turistnäringen. Den grundläggande målsättningen för alkohollagstiftningen måste därför sammanjämkas med de näringspolitiska målen så, att begränsningarna inte oskäligt försvårar verksamheten, utan snarast genom att förhindra servering som förorsakar störning eller andra olägenheter främjar trivseln t.ex. i restauranger och barer. Genom en reglering av antalet tillstånd så, att utbudet och nivån på utbudet begränsas, kan också de alkohol- och näringspolitiska målen kombineras.

Den europeiska integrationsutvecklingen har konsekvenser för de villkor under vilka alkohollagstiftningen verkar. I de stater som är medlemmar av gemenskapen har alkoholen primärt en jordbrukspolitisk betydelse. De kulturella faktorerna i anslutning till bruket av alkohol är andra än i det finländska samhället. Regleringen av alkoholfrågorna bygger inte på sociala eller hälsoinriktade synpunkter utan på mål som handeln eller produktionen dikterar. Följaktligen finns i EES-avtalet sådana bestämmelser om fri konkurrens och fri rörlighet för varor som förutsätter genomgripande ändringar i det nuvarande alkoholsystemet. Proposi-

tionen har som mål att bestämmelserna i EES-avtalet och de övriga bestämmelserna i anslutning till avtalet skall bringas i kraft på ett sätt som garanterar den inhemska alkohollagstiftningens konkurrensförutsättningar som är jämbördiga i relation till utländska företag och importvaror, dock så, att möjligheterna att genomföra en socialt orienterad och hälsovårdssinriktad alkohollagstiftning inte äventyras.

Det alkoholsystem som föreslås i propositionen utgår fortfarande från ett detaljhandelsmonopol i fråga om försäljning av andra alkoholdrycker än mellanöl. Den alkohollagstiftningens betydelse av detaljhandelsmonopolet är väsentligt större än betydelsen av andra monopol. Genom att begränsa försäljningen av alkoholdrycker i privat vinstsyfte kan man stävja försäljningens karaktär och bäst garantera att de sociala målen för försäljningsverksamheten förverkligas. De övriga monopolfunktionerna skall avvecklas i den takt som en behövlig tillståndsförvaltning och tillsyn kan inrättas och bringas att fungera på ett tillfredsställande sätt. Målet är att omdaningsprocessen kan genomföras så, att uppgifterna under en flexibel övergångstid överförs på en myndighet som arbetar effektivt och ekonomiskt, dock utan att ändringen av systemet medför allvarliga alkohollagstiftningens problem eller oskäligt försvårar näringslivet verksamhet. Regeringen har såsom svar på en förfrågan av EFTA:s övervakningsmyndighet meddelat, att alla de monopolrättigheter som hänger samman med tillverkning av och partihandel med alkohol kommer att avvecklas senast den 31 december 1996 samt partihandelsmonopolet med viner senast den 31 december 1995. Avsikten är att med denna proposition genomföra de ändringar som nämnts så snabbt som möjligt.

Propositionen är också avsedd att förenkla lagstiftningen så, att den egentliga alkohollagstiftningen mera får karaktär av en ramlag. Också upphävandet av den särskilda mellanölslagstiftningen samt regleringen av alkoholdrycker i en enda lag är åtgärder som syftar till att avlasta lagstiftningen.

Avsikten är också att den produktövervakning som ankommer på social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde genom propositionen skall bringas i överens stämmelse med statsrådets principbeslut om teknisk kontrollverksamhet samt att de frågor som berör övervakningen av produkter med anknytning till hälsan skall samlas till ett enda ämbetsverk

inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde. På detta sätt kan synergifördelar nås vid handläggningen av ärendena och resurserna, särskilt personalens sakkunskap, kan utnyttjas på ett smidigt sätt. En sådan koncentration är ändamålsenlig i ett litet land som Finland och skapar samtidigt förutsättningar för flexibilitet inom ämbetsverket.

Eftersom ministeriet enligt propositionen skall befrias från vissa uppgifter, gör förslaget det möjligt för ministeriet att koncentrera sig på frågor i anslutning till samhällelig styrning och samhälleliga beslut samt strategisk ledning av de enheter inom centralförvaltningen som lyder under ministeriet.

Avsikten är att också andra produktövervaknings uppgifter med tiden skall överföras till social- och hälsovårdens produkttillsynscentral. Överföringen av uppgifterna underlättas om den mottagande myndigheten redan har inrättats, eftersom den då har beredskap att delta i planeringen och verkställigheten när uppgifterna överförs.

3.2. De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att alkoholmonopolet avvecklas så, att import- och exportmonopolet av alkoholdrycker helt avvecklas. Dessutom avvecklas enligt förslaget partihandelsmonopolet samt tillverkningsmonopolet i fråga om svaga alkoholdrycker (som innehåller högst 22 volymprocent etylalkohol) och likörer. Alla monopol i anslutning till sprit skall avvecklas.

Det föreslås att de av Oy Alko Ab:s uppgifter som innebär myndighetsutövning skall överföras till den förvaltning som underlyder social- och hälsovårdsministeriet. För uppgifterna skall inrättas en social- och hälsovårdens produkttillsynscentral. Centralen skall, förutom att den skall sköta den egentliga produktövervakningen, huvudsakligen svara för tillståndsförvaltningen och tillsynen över importen, tillverkningen, parti- och detaljhandeln, serveringen, exporten och användningen av industrialalkohol samt för övervakningen av kemikalier, bekämpningsmedel och tobaksprodukter.

Enligt förslaget skall länsstyrelserna ge tillstånd till detaljhandel med produkter som motsvarar det nuvarande mellanölet samt serveringstillstånd för sådana produkter. Länsstyrelserna skall dessutom inom sitt område över-

vaka all servering av alkoholdrycker samt utöva tillsyn över reklamen.

Vid beredningen av lagen var också ett annat alternativ aktuellt, nämligen att tillståndsförvaltningen och tillsynen skulle överföras på kommunerna. Kommunernas beredskap för uppgiften var dock ojämn och de var inte heller villiga att gå med på en sådan lösning. Det faktum att verksamhetsformerna inom det nuvarande systemet och den sakkunniga personalen lättare kan fogas in i en centraliserad organisationsmodell talar även för att produkttillsynscentralen tilldelas en central roll i sammanhanget.

Oy Alko Ab:s förvaltningsråd mister de flesta av sina alkoholpolitiska specialuppgifter när myndighetsutövningen överförs till en annan myndighet. Enligt lagförslaget kommer Oy Alko Ab inte heller längre att bestämma prisen på alkoholdryckerna. Förslaget innebär fri prissättning för restauranger och försäljningsställen som bedriver detaljhandel med mellanöl. Också partihandelspriserna kommer att bli fria i takt med att partihandelsmonopolet avvecklas.

I propositionen föreslås att alkoholbolaget skall anförtros uppgifter inom alkoholforskningen samt att bolaget skall sprida information och upplysning om de skadeverkningar som bruk av alkohol medför, bedriva hälsofostran i dessa frågor samt följa med utvecklingen av alkoholförhållandena. Oy Alko Ab har visserligen redan tidigare skött nämnda uppgifter, men när bolagets verksamhet får en ny ekonomisk och alkoholpolitisk karaktär, är det skäl att på lagnivå slå vakt om dessa funktioner. Det föreslås att verksamheten skall finansieras med den skatt på alkoholdrycker som staten uppbär.

Lagförslaget medför inga väsentliga förändringar i de stadganden som gäller detaljhandel med och servering av alkoholdrycker. Det föreslås att en del av de frågor som regleras i alkohollagen härefter skall regleras på förordningsnivå. Förordningar skall särskilt utfärdas om alkoholdrycker, alkoholpreparat och om denaturering samt om försäljning av alkohol i utrikestrafik. I förordningen om alkoholdrycker skall stadgas bl.a. om försäljningstiderna för alkoholdrycker, som för närvarande bestäms av affärernas öppethållningstider, vilka i sin tur regleras i annan lagstiftning.

De stadganden som gäller alkoholbrott skall revideras i anslutning till totalrevisionen av

strafflagen. Eftersom reformen ännu inte hunnit fram till dessa stadganden, föreslås det att 9 kap. samt 104 och 105 §§ i 1968 års alkohollag skall förbli i kraft med smärre ändringar, som närmast gäller hänvisningar till olika paragrafer.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Produktionen av alkohol och alkoholhandeln har avsevärda ekonomiska effekter för samhällsekonomin; dels påverkas sysselsättningen och den offentliga maktens skatteintäkter, dels medför alkoholens skadeverkningar kostnader särskilt för social- och hälsovården. Propositionen har inga betydande omedelbara verkningar på sysselsättningsläget i den sektor som producerar och bedriver handel med alkohol. Liberaliseringen av tillverkningen av alkoholdrycker kan dock genom små kommersiella företag öka antalet arbetsplatser i branschen. De statliga och kommunala intäkterna påverkas inte nämnvärt av propositionen. Till riksdagen har avlåtits en proposition med förslag till lag om skatt på alkoholdrycker. Propositionen syftar till en revision av beskattningen av alkoholdrycker. Enligt lagförslaget i propositionen skall skatten på samtliga alkoholdrycker bestämmas enligt produktens alkoholhalt. Största delen av den prisandel som alkoholbolaget för närvarande bär upp i form av överskott skall enligt förslaget i stället bäras upp i form av skatt på alkoholdrycker. Den föreslagna ändringen innebär en minskning av de intäkter staten får av skatten på alkoholdrycker. Liberaliseringen av importen och tillverkningsrättigheterna innebär att antalet skattskyldiga samtidigt ökar. Man uppskattar att den nya lagen kommer att ge staten intäkter om sammanlagt 6 500 miljoner mark i skatt på alkoholdrycker.

Enligt propositionen blir tillstånd och tillsynsätgärder i rätt stor omfattning avgiftsbelagda, vilket väntas öka statens avgiftsintäkter med upp till 8—10 miljoner mark per år. Avsikten är att avgifterna skall uppbäras med iakttagande av lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92) samt beslut som social- och hälsovårdsministeriet samt inrikesministeriet utfärdar.

Alkoholbolagets myndighetsutövning, alko-

holforskningen samt informationen och upplysningen om alkoholens skadeverkningar har hittills finansierats med bolagets årliga överskott. De uppgifter som innebar myndighetsutövning medförde 1992 kostnader om sammanlagt 20,7 miljoner mark, medan kostnaderna för den alkoholpolitiska sektorn uppgick till sammanlagt 53,8 miljoner mark.

I propositionen föreslås att de uppgifter som innebär myndighetsutövning delvis skall överföras till den produkttillsynscentral som inrättas inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde samt delvis till länsstyrelserna. Inrättandet av centralen medför personal-, utrymmes- och driftskostnader. Dessa kostnader uppskattas på årsnivå till 18 miljoner mark. För länsstyrelsernas vidkommande uppskattas överföringen av ovan nämnda uppgifter på årsnivå medföra kostnader om ca 4 miljoner mark.

Enligt propositionen skall alkoholbolaget fortfarande ha i uppgift att bedriva alkoholforskning, följa med alkoholförhållandenas utveckling samt sprida information och upplysning om alkoholens skadeverkningar. För uppgifterna skall bolaget anvisas behövliga medel ur avkastningen av skatten på alkoholdrycker. Uppgifterna uppskattas ha årliga kostnadsverkningar om ca 54 miljoner mark. Avsikten är att uppgifterna skall ha samma omfattning som hittills.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionens verkningar i fråga om organisation och personal berör såväl alkoholbolaget som statsförvaltningen. För alkoholbolagets vidkommande härrör de direkta verkningarna främst av att de uppgifter som innebär myndighetsutövning överförs till social- och hälsovårdens produkttillsynscentral samt till länsstyrelserna. Med beaktande av den samlade sakkunskapen och erfarenheten hos den personal i Oy Alko Ab:s tjänst som hittills har skött dessa uppgifter, måste det anses ändamålsenligt att de anställda så snart som möjligt kan flytta över till de tjänster som inrättas vid produkttillsynscentralen.

Överföringen av uppgifter förutsätter att 46 tjänster inrättas vid social- och hälsovårdens produkttillsynscentral. På motsvarande sätt föreslås det att sex tjänster dras in vid social- och

hälsovårdsministeriet och två vid folkhälsoinstitutet. Oy Alko Ab:s personal minskar i så fall med 36 personer.

Ändringen skall inte juridiskt påverka den personals ställning som lämnar social- och hälsovårdsministeriet eller folkhälsoinstitutet för att börja en anställning hos produkttillsynscentralen.

De uppgifter som överförs på länsstyrelserna har uppskattats kräva sammanlagt 27 heltidsanställda personer. För närvarande arbetar nio tjänstemän på heltid i alkoholtillsynsuppgifter vid länsstyrelserna, varför 18 personer måste nyanställas. Lönekostnaderna för denna personal samt de övriga kostnader den medför skall öka Oy Alko Ab:s kalkylerade vinst för innevarande år.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Behovet av en totalrevision av alkohollagstiftningen har ofta varit aktuellt.

Den parlamentariska alkoholkommitté som 1978 avlät sitt betänkande hade i uppdrag att klarlägga orsakerna till den ökade alkoholkonsumtionen samt de skadeverkningar som ökningen medförde samt att komma med förslag till hur missförhållandena kunde rättas till (komm.bet. 1978:33). Innan betänkandet avläts hade kommittén i januari 1977 avgivit ett utlåtande om hur de missförhållanden utminuterings- och utskänknings- av mellanöl medförde skulle rättas till. I maj 1977 avläts till riksdagen en proposition (reg.prop. 85/1977 rd.) med förslag bl.a. till begränsning av mellanölsutskänknings- och en effektivare tillsyn. Propositionen ledde emellertid inte till de föreslagna lagändringarna.

I maj 1982 tillsatte social- och hälsovårdsministeriet en arbetsgrupp som skulle bereda en totalrevision av alkohollagstiftningen. Arbetsgruppen skulle beakta den parlamentariska alkoholkommitténs förslag. Arbetsgruppen avslutade sitt arbete i augusti 1982 (arbetsgruppspromemoria 1982:12.1/SHM). I promemorian föreslogs bl.a. att lagen om mellanöl skulle upphävas och att de stadganden som gällde mellanölet skulle tas in i alkohollagen. Arbetsgruppen föreslog också att tillsynen över alkohollärendena skulle revideras så, att de kommunala alkoholinpektörernas uppgifter

överfördes på länsstyrelserna. Dessutom föreslogs det att till riksdagen årligen skulle avges en av social- och hälsovårdsministeriet sammanställd berättelse om skötseln av de alkohollärendena som inte ankom på Oy Alko Ab.

Till riksdagen avläts den 30 november 1984 en proposition med förslag till ändring av alkohollagstiftningen (reg.prop. 245/1984 rd.). I propositionen föreslogs att den kommunala alkoholinpektionsverksamheten skulle avvecklas och verksamheten överföras på heltidsanställda inspektörer vid länsstyrelserna. År 1986 gjordes vissa från alkoholpolitisk synpunkt smärre ändringar i alkohollagen och lagen om mellanöl. Dessutom stiftades en lag om avgivande av berättelse till riksdagen om rusmedelslägets utveckling. Den kommunala alkoholinpektionen avvecklades när uppgifterna 1991 överfördes på länsstyrelserna.

Den "1987 års alkoholkommitté" som statsrådet tillsatte 1987 (komm.bet. 1989:1) avlät sitt betänkande i januari 1989. I betänkandet beskrevs de förändringar som inträffat i alkoholförhållandena och alkoholfrågornas karaktär under 1980-talet, samtidigt som man gjorde en utvärdering av kommande ändringar. Kommittén skisserade också upp alternativa alkoholpolitiska handlingslinjer och kom med ett nytt förslag till alkoholpolitik. Kommittén hade inte i uppdrag att komma med förslag till lagändringar.

Alkoholkommittén från 1987 föreslog att åtgärder som gällde utminuterings- eller utskänkning av alkohol inte skulle brukas för att främja sysselsättnings- och näringspolitiska mål. Enligt förslaget skulle införseln av skattefri alkohol begränsas. Försäljningsarrangemangen för viner ansågs kunna skötas enligt ett liknande system som det tidigare. Kommittén ansåg det inte vara förenligt med sin alkoholpolitiska huvudlinje att tillåta alkoholreklam. Den ansåg det inte heller finnas skäl att främja turistnäringen genom att skapa nya särskilda arrangemang för försäljning av alkohol.

I betänkandet konstaterades att den alkoholpolitiska huvudlinje som kommittén föreslagit inte förutsatte ändringar i monopolsystemets grundstruktur. Man ansåg att alkoholforskningens verksamhetsvillkor kunde utvecklas genom att olika forskningsenheter upprätthölls med anlitande av en decentraliserad forskningsorganisation.

Kommittén föreslog också att social- och

hälsovårdsministeriet omedelbart skulle ta initiativ till en kartläggning av välfärdspolitikens — och däribland alkoholpolitikens — ställning i förestående förhandlingar med Europeiska gemenskaperna.

Denna proposition bygger i hög grad på förslag av en arbetsgrupp som social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 17 mars 1992 (arbetsgruppspromemoria 1993:21). Arbetsgruppen hade i uppgift att reda ut revideringsbehoven inom alkohollagstiftningen, särskilt med beaktande av EES-avtalets och ett eventuellt EG-medlemskaps inverkan på det nuvarande alkoholsystemet samt att komma med förslag till behövliga ändringar av alkohollagstiftningen.

Arbetsgruppen avgav sitt första delbetänkande den 2 november 1992 (arbetsgruppspromemoria 1992:15). I betänkandet presenterades det första skedet av totalrevideringen av alkohollagstiftningen och föreslogs sådana ändringar i lagstiftningen som måste genomföras uttryckligen med tanke på EES-avtalet.

Social- och hälsovårdsministeriet förlängde arbetsgruppens mandat. Inom den förlängda mandattiden beredde arbetsgruppen ett förslag till en omfattande totalrevision av alkohollagstiftningen. Arbetsgruppen avgav sitt andra delbetänkande den 4 juni 1993 (arbetsgruppspromemoria 1993:21).

Riksdagens social- och hälsovårdsutskott gav den 17 september 1992 sitt utlåtande till utrikesutskottet med anledning av godkännande av vissa bestämmelser i de avtal som gäller upprättandet av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (reg.prop. 95/1992 rd.). Utskottet ansåg, att alkoholpolitiken bör anses utgöra en del av social- och hälsovårdspolitik. Utskottet föreslog också att beskattningssystemet för alkoholdrycker utvecklas så att konsumtionen för-skjuts i riktning mot svagare drycker. Dessutom konstaterade utskottet att det nordiska alkoholdistributionssystemet kan avvecklas endast till den del det utgör ett hinder för den internationella handeln. Däremot ansåg utskottet att den inhemska partihandeln med alkohol och distributionssystemet av hälsopolitiska skäl skall vara utformade så att målen att dämpa en ökad alkoholkonsumtion bland annat med hjälp av prispolitiken kan uppnås.

Den reform som går ut på inrättandet av en produkttillsynscentral för social- och hälsovården har beretts i en arbetsgrupp som social- och hälsovårdsministeriet tillsatt (arbets-

gruppspromemoria 1993:20, SHM) och därefter såsom tjänsteuppdrag inom social- och hälsovårdsministeriet.

EES-avtalet förutsätter att Finland ordnar kontroll och övervakning av sina produkter enligt de principer som iaktas inom den Europeiska unionen. Kommittén för teknisk kontroll (komm.bet. 1992:30) har i sitt betänkande 1991 lagt fram principer för hur kontrollen och övervakningen av produkter skall ordnas hos oss på ett sätt som svarar mot det kontroll- och övervakningssystem som tillämpas inom Europeiska unionen. Kommitténs förslag ingår i det principbeslut som statsrådet den 3 december 1992 fattade om utveckling av den tekniska kontrollverksamheten. Enligt detta principbeslut skall varje ministerium inom sitt förvaltningsområde med beaktande av de särskilda krav som ansvarsområdet ställer samt den tidtabell EES-avtalet föreskriver ansvara för att normförslag och förslag som gäller det tekniska kontrollsystemet blir genomförda. Varje ministerium skall för de ämbetsverks och inrättningars vidkommande som har hand om den tekniska kontrollen inom förvaltningsområdet reda ut hur de uppgifter som innebär myndighetsutövning samt de som går ut på teknisk kontroll och testning kan skiljas åt och organiseras enligt ovan nämnda principer.

5.2. Remissutlåtanden

Över den promemoria som den av social- och hälsovårdsministeriet den 17 mars 1993 tillsatta arbetsgruppen för utredning av behovet av en revision av alkohollagstiftningen (arbetsgruppspromemoria 1993:21), SHM) avlät begärdes utlåtanden av de viktigaste myndigheterna, Finlands Kommunförbund, de centrala arbetsmarknadsorganisationerna, de främsta intresseorganisationerna inom industrin, handeln samt hotell- och restaurangbranschen, Oy Alko Ab samt experter på rusmedels- och nykterhetsfrågor. Majoriteten av dem som gav utlåtanden ansåg att arbetsgruppens förslag allmänt taget var godtagbara. Flera föreslog dock ändringar i vissa av förslagets detaljer. Ändringsförslagen gällde bl.a. alkoholreklamen, kommunernas uppgifter vid myndighetsutövningen samt avvecklingen av partihandelsmonopolet.

Propositionen baserar sig på arbetsgruppens förslag. De synpunkter som anförts i utlåtanden

dena har i mån av möjlighet beaktats vid beredningen. Utlåtanden om propositionen begärdes ännu i beredningsskedet av de mest centrala ministerierna, arbetsmarknadsorganisationerna i restaurangbranschen, Oy Alko Ab samt de främsta intresseorganisationerna inom industrin, handeln samt hotell- och restaurangbranschen. Majoriteten av dessa ansåg likaså att den alkoholpolitiska utgångspunkten i propositionen var riktig. Ställningstagandena skiljde sig från förslagen i propositionen bl.a. i fråga om den omfattning i vilken monopolet skulle avvecklas, reklamförbudet, Oy Alko Ab:s forsknings- och upplysningsuppgifter samt centraliseringen av till ståndsförvaltningen. De föreslagna ändringarna har i mån av möjlighet beaktats vid beredningen av lagförslaget, bl.a. avvecklingen av monopolet har utvidgats och försnabbats.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

6.1. Samband med andra propositioner

I fråga om reklam och marknadsföring har propositionen vissa beröringspunkter med propositionen om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (tobakslagen) (reg.prop. 116/1993 rd.). Såväl i förslaget till ändring av tobakslagen som i denna proposition föreslås det att avgörandena av meningsskiljaktigheter i fråga om tolkningen av stadgandena om förbud mot reklam och annan säljfrämjande verksamhet skall överföras till marknadsdomstolen, som är en specialdomstol för handläggning av tolkningsfrågor beträffande marknadsföringsstadganden och stadganden som gäller avtalsvillkor. Då det förslag till tobakslag som behandlas för närvarande eventuellt blir godkänt skall förslagen till ändring av lagen om marknadsdomstolen vilka anknyter till det samt till denna proposition sammanjämkas.

Ändringen av alkohollagstiftningen har också anknytning till propositionen om skatt på alkoholdrycker (reg.prop. 30/1994 rd.). För närvarande beskattas alkoholdrycker enligt lagen om ölaccis och lagen om skatt på alkoholdrycker. I vardera fallet baserar sig beskattningen på dryckernas utminuteringspris, som fastställs av Oy Alko Ab:s förvaltningsråd.

I förslaget till ny alkohollag föreslås bl.a. att

partihandelsmonopolet för svaga alkoholdrycker och likörer skall avvecklas. För att monopolet faktiskt skall avvecklas måste också monopolet att bestämma priserna upphöra. Om så sker kommer produkterna inom den fria partihandeln inte ens teoretiskt att ha ett bestämt minimiförsäljningspris och bestämmandet av ett sådant är inte heller förenligt med principerna för fri konkurrens. Den avveckling av partihandelsmonopolet som föreslås i propositionen kräver därför en ändrad praxis i fråga om beskattningen av alkoholdrycker och för att den nya alkohollagen skall kunna träda i kraft måste därför den nya lagen om skatt på alkoholdrycker på motsvarande sätt träda i kraft senast samtidigt som alkohollagen.

I alkohollagförslaget finns också andra beröringspunkter med lagstiftning om beskattning av alkohol. Sådana är de alkoholdrycker som inte beskattas samt tillståndsförvaltningen och tillsynen i anslutning till dessa samt övervakningen av lager med obeskattade alkoholdrycker. På denna punkt har man vid beredningen av lagen följt beredningen av den nya lagen om skatt på alkoholdrycker.

Riksdagen behandlar regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 85 och 86 §§ alkohollagen (reg.prop. 228/1992 rd.). I detta sammanhang har det föreslagits att till 85 § alkohollagen (459/68) fogas ett nytt 3 mom. och då lagförslagen eventuellt blir godkända skall de nu föreslagna ändringarna gällande 3 och 4 mom. ändras till ändringar av 4 och 5 mom.

Avsikten är att de anslag för handhavandet av produkttillsynscentralens och länsstyrelsernas myndighetsuppgifter som propositionen förutsätter skall inkluderas i den tilläggsbudgetproposition som avläts i höst.

6.2. Samband med internationella avtal

Frågan om alkoholmonopolens ställning har varit ett av de centrala problemen i samband med EES-avtalet. Vid avtalsförhandlingarna behandlades frågan inte särskilt ingående. Finland, Sverige och Norge fogade till avtalet en gemensam deklARATION, där de konstaterade att alkoholmonopolen i dessa länder grundas på viktiga hälso- och socialpolitiska hänsynstaganden. Deklarationen ansågs innebära att länderna inte accepterar att avtalsbestämmelserna om

fri rörlighet och konkurrens för varor tillämpas på deras alkoholmonopol. Av samma orsak begärde länderna inte någon övergångstid för dessa monopol, vilket Österrike och Island gjorde. Någon juridisk verkan har deklarationen inte. De nordiska länderna anser emellertid att den är av betydelse, eftersom kommissionen inte motsatte sig att den gavs.

För de nordiska länderna var utgångspunkten för deklarationen och förhandlingarna EES-avtalets 13 artikel, där det i överensstämmelse med Romfördragets 36 artikel konstateras att bestämmelserna i vissa av artiklarna inte skall hindra sådana förbud mot eller restriktioner för import eller export som grundar sig på hänsyn till bl.a. intresset att skydda människors hälsa och liv. Fastän hänvisningar till denna artikel hittills inte i praktiken har haft framgång i rättsfall inom EG, ansåg man dock att de folkhälsosynpunkter som motiverar alkoholmonopolet var betydligt mera vägande än de synpunkter som anförts i rättsfallen.

Om fri rörlighet för varor inom EES-området stadgas i EES-avtalets 11 och 12 artiklar, som har samma innehåll som artiklarna 30 och 34 i Romfördraget. I anslutning till dessa regleras monopolen särskilt i artikel 16 (som svarar mot artikel 37 i Romfördraget). Artiklarna 11 och 12 innebär förbud mot kvantitativa export- och importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan. I artikel 16.1. förutsätts att de avtalsslutande parterna säkerställer att handelsmonopolen anpassas på ett sådant sätt att ingen diskriminering sker av medborgare i EG-medlemsstaterna eller medborgare i EFTA-staterna genom villkor som gäller anskaffning eller försäljning av varor. I punkt 2 av artikeln hänvisas till denna rättsverkan i fråga om import och export.

Enligt artikel 6 i EES-avtalet skall bestämmelserna i avtalet i den mån artiklarna i sak är identiska tolkas i enlighet med relevanta avgöranden av Europeiska gemenskapens domstol. Ett centralt rättsfall med tanke på monopolen är fallet 45/75 (Pubblico Ministero v. Manghera), där gemenskapens domstol konstaterade att "... varje nationellt monopol av kommersiell karaktär bör ändras så, att ensamrätter till införsel från andra medlemsstater avvecklas". Beslutet baserade sig på domstolens åsikt att bestämmelserna i Romfördragets artikel 30 också skall gälla tillämpningen av artikel 37. Enligt domstolens tolkning är det vid import inte i och för sig fråga om att icke-diskrimine-

ring förverkligas vid den praktiska tillämpningen av monopol, utan om att ett monopol som detta i sig åtminstone är ett potentiellt handels hinder och således förbjudet. Denna utgångspunkt vid tolkningen av orden "motsvarande verkan" i artikel 30 framgår redan av rättsfallet 8/74 (Procureur de Roi v. Dassonville et al.). Härvid konstaterade domstolen i sitt avgörande att alla de åtgärder som medlemsstaterna vidtagit och som faktiskt eller eventuellt, direkt eller indirekt, kan hindra den interna handeln inom gemenskapen skall anses vara åtgärder som kan jämföras med kvantitativa begränsningar.

Mot bakgrund av rättsfallen 8/74 och 45/75 är tolkningen av artikel 37 i Romfördraget och således av artikel 16 i EES-avtalet ganska entydig i fråga om importmonopol och till följd av att bestämmelserna är likartade också i fråga om exportmonopol. Enligt de nordiska ländernas ståndpunkt har frågan emellertid inte klarlagts i ljuset av EES-avtalets artikel 13, varför domstolens tidigare avgöranden inte kan tillmätas en tillräcklig betydelse. Frågan kompliceras av importmonopolets koppling till alkoholsystemet i övrigt. Eftersom importen *in de facto* kan anses vara fri om inte importören fritt kan marknadsföra sina produkter, är en avveckling av partihandelsmonopolet likaså en naturlig förutsättning för avvecklingen av ett importmonopol. Detta innebär att ett sådant system med enhetliga priser som av alkoholpolitiska orsaker har tillämpats i Finland måste avvecklas. Eftersom bevarandet av tillverkningsmonopolet dessutom har ifrågasatts med stöd av konkurrensbestämmelserna i EES-avtalet, fastän avtalet egentligen enbart gäller handeln mellan parterna, har hela vårt alkoholsystems framtid sammankopplats med frågan om tolkningen av EES-avtalets bestämmelser. Denna helhet har en ostridig betydelse för folkhälsan.

Frågan om alkoholmonopolen har dock på nytt blivit aktuell i samband med förhandlingarna om EG-medlemskap. Efter att kommissionen fått Finlands monopolutredning konstaterade den i sitt den 4 november 1992 daterade utlåtande, att den anser alkoholmonopolen delvis strida mot EG-rätten och att också andra principiella konflikter finns. I utlåtandets slutledningsdel konstateras att "de statliga monopolen bör anpassas, t.ex. i fråga om alkohol drycker." Kommissionen preciserade 20.12.1993 sin ståndpunkt i ett brev som

kommissionmedlemmen Hans van den Broek sände till minister Salolainen och i vilket han meddelade att kommissionen med hänsyn till gemenskapens rättsakter anser det vara nödvändigt att alkoholmonopolet avvecklas till andra delar än i fråga om detaljhandelsmonopolet. Samtidigt begärdes ett svar av Finland. Regeringen meddelade i sitt svar den 21 december 1993 att den i princip omfattar kommissionens synsätt.

EFTA:s övervakningsmyndighet, som inrättades till följd av EES-avtalet har också börjat utreda alkoholmonopolets ställning. Finland

fick genast efter att EES-avtalet trädde i kraft en utredningsbegäran, där man bl.a. ville veta vilka åtgärder Finland hade för avsikt att vidta med anledning av alkoholmonopolet samt tidtabellen för åtgärderna. I svaret, som gavs den 15 februari 1994, meddelades att Finland kommer att avveckla sina monopol inom den tidtabell som framgår i avsnitt 3.1. av denna proposition. Övervakningsmyndigheten har på grund av svaret fört ytterligare diskussioner med Finland och uttryckt att det förutsätter att tidtabellen för åtgärderna är snabbare.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Alkohollagen

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. *Lagens syfte.* Enligt 5 § i gällande alkohollag skall vid handhavandet och ordnandet av alkoholangelägenheterna eftersträvas att de av alkoholen förorsakade olägenheterna och skadeverkningarna blir så ringa som möjligt. Dessa olägenheter och skadeverkningar är samhälleliga, sociala eller medicinska och deras omfattning är beroende av den konsumerade alkoholmängden och konsumtionsvanorna. Med tanke på förebyggandet av skadeverkningar som beror på alkoholhaltiga ämnen är det av avgörande betydelse att befolkningens alkoholkonsumtion kan styras mot en lägre totalkonsumtion i allmänhet och dessutom mot ett minskat alkoholintag varje gång som alkohol över huvud konsumeras. Därför föreslås det att de samhälleliga, sociala och medicinska skadeverkningarna av alkoholhaltiga ämnen skall förebyggas genom styrning av alkoholkonsumtionen.

2 §. *Lagens tillämpningsområde.* I den gällande alkohollagen finns inget stadgande som anger lagens tillämpningsområde, eftersom lagen reglerar funktionerna hos ett monopolbolag, nämligen ett alkoholbolag som givits ensamrätt. Eftersom avsikten är att alkoholbolagets ensamrätt skall begränsas till att endast

omfatta tillverkningen av vissa alkoholdrycker samt parti- och detaljhandeln och lagens tillämpningsområde skall vidgas till att gälla nya parter, föreslås det att lagen skall gälla alkoholhaltiga ämnen, tillverkning, import, export, försäljning och annan överlåtelse, användning, innehav och transport av sådana ämnen samt reklam för alkoholdrycker. Eftersom det förslås att lagen om mellanöl upphävs, skall den nya alkohollagen också tillämpas på mellanöl.

Om läkemedel och läkemedelspreparat som innehåller alkohol stadgas särskilt. Ett stadgande härom föreslås i 2 mom.

3 §. *Definitioner.* I paragrafen föreslås det att de viktigaste begreppen i alkohollagen skall definieras på följande sätt:

Med **alkoholhaltigt ämne** avses allmänt alla de produkter som stadgandena i alkohollagen skall tillämpas på. De kan vara vilka ämnen eller produkter som helst, som innehåller över 2,8 volymprocent etylalkohol. De alkoholhaltiga ämnena indelas i egentliga alkoholdrycker, alkoholpreparat och sprit.

Med **denaturering** avses behandling av ett alkoholhaltigt ämne genom tillsats av andra ämnen i syfte att göra det odrickbart. Det föreslås att om utförande av denaturering och bl.a. om de ämnen som används vid denaturering skall stadgas genom förordning.

Med **alkoholfri dryck** avses en dryck som innehåller högst 2,8 volymprocent alkohol. Lagen skall inte gälla dessa drycker, men i den

skall ändå stadgas att sådana drycker vid sidan av alkoholdrycker skall tillhandahållas på serveringsställen.

Med **alkoholbolag** avses ett bolag som med ensamrätt sköter sina i alkohollagen stadgade uppgifter. Enligt lagförslaget gäller ensamrätterna detaljhandel med alkoholdrycker samt delvis även tillverkning av och partihandel med alkoholdrycker. När bolagsstrukturen hos det nuvarande alkoholbolaget Oy Alko Ab utvecklas, är det möjligt att rätten att sköta uppgifter med ensamrätt fördelas på flera olika dotterbolag, varvid varje sådant dotterbolag enligt lagen skall betraktas såsom ett alkoholbolag.

En **alkoholdryck** får innehålla högst 60 volymprocent etylalkohol. Ett motsvarande stadgande finns i den gällande alkohollagen. Stadgandet utgör ett undantag från EG-rådets förordning (EEG) nr 1576/89 av den 29 maj 1989 om allmänna regler för definition, beskrivning och presentation av spritdrycker, men i bilaga II till EES-avtalet, som gäller tekniska föreskrifter, standarder, provning och certifiering, har godkänts en anpassning av EES-avtalet som accepterar undantaget.

Det föreslås att gränsen mellan **svag alkoholdryck** och **stark alkoholdryck** såsom hittills skall dras vid 22 volymprocent.

Med **öl** avses en produkt vid vars tillverkning en viss del av råvarorna utgjorts av malt. Definitionen innebär ett försök till avgränsning så, att produkter som fritt får säljas i detaljhandeln fortfarande skall vara maltbaserade. Definitionen hindrar inte att andra ölliknande produkter säljs i alkoholbolagets butiker eller på serveringsställen.

Med **sprit** avses ren etylalkohol eller en sådan vattenlösning av etylalkohol som innehåller över 60 volymprocent etylalkohol. Lösningar som innehåller mindre alkohol än så är alkoholpreparat.

Med **alkoholpreparat** avses alkoholhaltiga ämnen som inte definieras särskilt. Också ett denaturerat alkoholhaltigt ämne är ett alkoholpreparat. Alkoholpreparat är bl.a. många teknokemiska produkter. Också livsmedel kan vara alkoholpreparat.

Alkoholdryckerna definieras så, att drycker eller andra ämnen som innehåller över 60 volymprocent etylalkohol inte är alkoholdrycker, även om de är avsedda att förtäras. Om de inte med stöd av 2 mom. klassificeras såsom sprit, är de alkoholpreparat. Sådana ämnen

kan vara hemtillverkade drycker som koncentrerats, såsom s.k. hembränt, utomlands tillverkade drycker eller ämnen som används såsom råvaror inom alkohol- och livsmedelsindustrin. Av alkoholpolitiska skäl är det inte ändamålsenligt att tillåta att privatpersoner till landet inför eller tillverkar sådana produkter och i syfte att förhindra missbruk är det är skäl att noggrant övervaka den kommersiella användningen av produkterna. För att tolkningsproblemet beträffande dessa produkter skall undvikas föreslås det i 3 mom. att stadgandena om sprit skall tillämpas på dem.

Om definitioner av alkoholdrycker, beskrivning och presentation av sådana drycker, bl.a. om etikettbeteckningar, samt om råvaror och tillsatser skall närmare stadgas genom förordning, främst i den utsträckning som man i samband med EES-avtalet har kommit överens om nationell anpassning vid tillämpningen av avtalet. Stadgandet behövs dessutom för att eventuella nya tekniska bestämmelser skall kunna verkställas. Genom förordning skall också stadgas om de alkoholdrycker som inte regleras i de EG-bestämmelser som fogats till EES-avtalets bilaga II eller till avtalsprotokoll 47, som gäller handel med viner. Sådana alkoholdrycker är bl.a. bär- och fruktviner.

Liksom enligt gällande lag skall genom förordning också stadgas om alkoholpreparat, i den utsträckning detta behövs för att förhindra missbruk av preparaten, samt om denaturering.

2 kap. Tillverkning av alkoholdrycker och sprit

4 §. *Framställning i hemmet av alkoholdrycker.* Enligt förslaget skall det vara tillåtet att i annat än försäljningssyfte enbart genom jäsnings framställa svaga alkoholdrycker, dvs. öl och vin. På denna punkt motsvarar propositionen den gällande alkohollagen. Dessutom föreslås det att tillverkningen skall begränsas endast till privat bruk. Härigenom vill man kraftigare än förr betona att alkoholdrycker får tillverkas hemma endast för husbehov, vilket innebär en begränsning av de tillåtna användningsändamålen så, att dessa drycker inte får serveras på offentliga tillställningar och att förtäring av sådana inte får kopplas till affärsverksamhet t.ex. så, att ett företag som marknadsför utrustning som behövs vid hemtillverkning serverar sådana drycker vid sina produkt-demonstrationer. Enligt stadgandet skall det

däremot fortfarande vara tillåtet att förtära hemtillverkade alkoholdrycker på privata tillställningar såsom familjefester, talkoevenmang och tillställningar där man t.ex. firar en älgjakt.

Genom förordning skall närmare stadgas om vilka råvaror som får användas vid hemtillverkning samt om de egenskaper en sådan alkoholdryck får ha.

5 §. *Ensamrätt och tillverkningstillstånd.* I paragrafen regleras omfattningen av alkoholbolagets tillverkningsmonopol, de tillverkningstillstånd som kan beviljas kommersiella tillverkare, villkoren för beviljandet av sådana tillstånd, tillstånds begränsningarna samt de krav som ställs på tillverkningslokalen.

Enligt 1 mom. skall alkoholbolaget ha ensamrätt att tillverka starka alkoholdrycker, dvs. drycker som innehåller över 22 volymprocent etylalkohol. Denna ensamrätt skall dock inte gälla tillverkning för export eller likörer. Med likörer avses de likörer som definieras i artikel 1.4 styckena r, s och t i rådets förordning om allmänna regler för definition, beskrivning och presentation av alkoholdrycker. Enligt denna definition är den avgörande egenskapen dryckens sockerhalt, som skall vara minst 100 gram per liter.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, som nedan i lagförslagen kallas produkttillsynscentralen, skall enligt 3 mom. få bevilja tillstånd för tillverkning i undervisnings- eller forskningssyfte. Ett forskningstillstånd kunde närmast bli aktuellt vid utredning av möjligheterna till kommersiell tillverkning eller i samband med annan tillverkningsteknologisk forskning. Ett undervisningstillstånd kunde bli aktuellt t.ex. när traditionella färdigheter lärs ut i en läroanstalt eller på en kurs.

Enligt 2 mom. skall också andra än alkoholbolaget få tillverka svaga alkoholdrycker samt även starka sådana, förutsatt att de är likörer eller avsedda för export. Tillsynssynpunkter motiverar att tillverkningen är tillstånds-bunden. En tillverkare skall enligt 4 mom. ha de förutsättningar som behövs för verksamheten samt besitta den tillförlitlighet som den kräver. Enligt 7 kap. skall social- och hälsovårdsministeriet ha möjlighet att utfärda närmare bestämmelser om dessa förutsättningar samt om tillförlitligheten. Tillverkaren skall dock i varje händelse ha kapacitet att uppfylla sina skyldigheter enligt 44 §, dvs. svara för att produkterna motsvarar gällande stadganden. Företaget skall

också ha en tillräcklig ekonomisk bas för att ha möjlighet att fullgöra sin skyldighet att betala skatt. Tillförlitligheten innebär kännedom om och iakttagande av alkohollagen och de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Föreseelser i samband med tidigare företagsverksamhet i alkoholbranschen skall kunna hindra beviljandet av ett nytt tillstånd. Produkttillsynscentralen skall ha möjlighet att för tillverkningstillståndet upp ställa sådana kvantitativa begränsningar eller begränsningar beträffande produktsortimentet vilka bestäms bl.a. av tillverkarens tekniska förutsättningar. Om tillsynen så kräver, kan villkor också uppställas beträffande lagringen eller transporten av färdiga alkoholdrycker eller sprit.

I 5 mom. föreslås att produkttillsynscentralen skall godkänna tillverkningslokalen. Avsikten med godkännandet är att säkerställa att det finns tillräckliga förutsättningar att på ort och ställe övervaka produktionen och produkterna. Övervakningen av produkterna innebär också att man genom arrangemang på fabriksområdet skall försöka minska möjligheterna till olovliga tillgrepp. Den gällande alkohollagen innehåller ett stadgande som i sak förutsätter ett likadant godkännande.

6 §. *Påföljder för överträdelser.* Ett återkallande av tillverkningstillståndet eller ett förbud mot att fortsätta tillverkningen på ifrågavarande ställe kan betraktas såsom en ändamålsenlig påföljd för överträdelser. Det föreslås att återkallandet skall motiveras med underlåtenhet att iaktta gällande stadganden, bestämmelser, begränsningar eller villkor. Tillverkningstillståndet skall också kunna återkallas om tillståndshavaren anses ha förlorat förutsättningarna för beviljande av tillståndet eller sin tillförlitlighet.

7 §. *Vidareförädling och omtappning.* Med egentlig tillverkning av alkoholdrycker skall jämföras verksamhet som innebär vidarebehandling av obeskattade alkoholdrycker eller sprit som tillverkats på annat håll för att förbättra produkternas kvalitet eller förändra deras karaktär. Verksamhet som avses i denna paragraf är bl.a. rening av sprit eller mogning, filtrering, sötning eller annan efterbehandling av alkoholdrycker samt blandning av olika produkter. Med tillverkning skall också jämföras separat omtappning, även om produkten inte annars vidarebehandlas.

3 kap. Import och export av alkoholdrycker och sprit

8 §. *Kommersiell import av alkoholdrycker och sprit samt importtillstånd för sprit.* Enligt gällande alkohollag har Oy Alko Ab ensamrätt att importera alkoholdrycker. I artikel 16.1.i EES-avtalet föreskrivs, att de statliga handelsmonopolen skall anpassas på ett sådant sätt att ingen diskriminering sker av medborgare i EG-medlemsstaterna och medborgare i EFTA-staterna genom villkor som gäller anskaffning eller försäljning av varor. Eftersom artikeln svarar mot artikel 37 i Romfördraget och EG:s domstol vid tolkningen av denna artikel har ansett att ett importmonopol i allmänhet strider mot EG-bestämmelserna, är det skäl att avveckla importmonopolet också i fråga om alkoholmonopolet.

Import av alkoholdrycker skall inte vara beroende av tillstånd, men en importör som saknar tillstånd att bedriva partihandel kan befördra sina produkter till försäljning enbart genom förmedling av någon som har ett dylikt tillstånd eller av alkoholbolaget. Till det provianteringslager som avses i tullagen (573/78) kan alkoholdrycker föras in för ändamål som nämns i sagda lag, vilka är försäljning för proviantering, för diplomatiska ändamål och för försäljning i skattefria butiker. Den som har tillstånd att bedriva detaljhandel skall dock utan särskilt importtillstånd ha rätt att för sin detaljhandel föra in öl som innehåller högst 4,7 volymprocent alkohol och den som har serveringstillstånd skall ha rätt att föra in alla alkoholdrycker för serveringen. Den som har tillverknings- eller användningstillstånd skall dessutom ha rätt att föra in alkoholdrycker för vidarebehandling och lagring. Alkoholbolaget samt främmande maktens representationer i Finland skall också ha rätt att utan anmälningskyldighet föra in alkoholdrycker, representationerna dock endast för tjänstebruk.

Enligt gällande alkohollag har sprit, förutom av alkoholbolaget, fått införas av den som i större utsträckning använder den i sin industriella verksamhet. Nu föreslås en avveckling av importmonopolet för sprit. Eftersom det emellertid inte skall vara tillåtet att fritt sälja eller använda sprit, föreslås det att importen av tillsynsskäl skall göras beroende av tillstånd. Utan särskilt importtillstånd skall sprit dock få införas för eget bruk av den som beviljats ett särskilt användningstillstånd.

Den som importerar sprit skall ha förutsättningar för att bedriva verksamheten samt besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver. Produkttillsynscentralen kan med tanke på tillsynen uppställa behövliga villkor beträffande bl.a. lagring, transport och säljbokföring.

9 §. *Påföljder för överträdelser.* Ett återkallande av importtillståndet kan betraktas såsom en ändamålsenlig påföljd för överträdelser. Det föreslås att återkallandet skall motiveras med underlåtenhet att iaktta gällande stadganden, bestämmelser eller villkor. Importtillståndet skall också kunna återkallas om tillståndshavaren anses ha förlorat förutsättningarna för beviljande av tillståndet eller sin tillförlitlighet.

10 §. *Införsel av alkoholdrycker för eget bruk.* Det föreslås att genom förordning skall stadgas om den högsta tillåtna mängden alkoholdrycker som en resande som anländer från utlandet får föra in i landet samt om hur stor andel härav som får föras in skattefritt. Genom förordning skall också stadgas om överlåtelser till mottagaren av försändelser med alkohohlaltiga ämnen som anlänt från utlandet.

11 §. *Exportanmälan.* Utförsel ur landet har enligt gällande alkohollag i regel krävt tillstånd av alkoholbolaget. Nu föreslås det att exportbegränsningarna slopas, varför något system med tillstånd eller samtycken inte föreslås för exporten. Av tillsynsskäl föreslås det dock att en anmälan om verksamheten skall göras till produkttillsynscentralen.

4 kap. Försäljning och annan överlåtelse samt förmedling av alkoholdrycker och sprit

Detaljhandel

12 §. *Kommunens samtycke.* Enligt lagrummet skall detaljhandel med alkoholdrycker endast få bedrivas i en kommun där kommunfullmäktige har givit sitt samtycke därtill. Samtycket skall gälla alla alkoholdrycker som innehåller över 12,8 volymprocent alkohol. Ett motsvarande stadgande ingår i den gällande lagstiftningen.

I 2 mom. förslås ett stadgande om återkallande av samtycket. Detaljhandeln skall enligt stadgandet upphöra inom två år efter att beslutet om återkallande av samtycket vunnit laga kraft.

13 §. *Alkoholbolagets detaljhandel.* Det föreslås att detaljhandeln med alkoholdrycker av

samhälleliga och sociala skäl samt av hälsoskäl fortfarande i samma utsträckning som hittills med ensamrätt skall handhas av alkoholbolaget. I 1 mom. föreslås det att denna ensamrätt skall gälla alla alkoholdrycker som innehåller över 2,8 volymprocent etylalkohol, med undantag av öl som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol.

I 2 mom. föreslås att produkttillsynscentralen skall godkänna alkoholbolagets butiker, där detaljhandel bedrivs. I momentet skall tas in ett principiellt stadgande om butikernas läge och tillsynen över dem, där det stadgas att en alkoholbutik skall ha ett ändamålsenligt läge och t.ex. inte ligga i närheten av barn daghem och skolor. Dessutom förutsätts det att övervakningen skall kunna ordnas effektivt i butiken.

I den gällande alkohollagen finns ett stadgande om leverans av alkoholdrycker till beställare eller köpare. Det föreslås att detta undantag från principen att alkoholdrycker endast får säljas i alkoholbutiker skall tas in i 3 mom. Denna form av försäljning skall regleras närmare genom förordning.

14 §. *Detaljhandelstillstånd för öl.* Fastän det föreslås att lagen om mellanöl upphävs i detta sammanhang, är avsikten den att öl fortfarande skall få säljas också på andra försäljningsställen än i alkoholbolagets alkoholbutiker. För försäljningen fordras tillstånd av länsstyrelsen. Försäljningsstället skall till sitt läge och sin funktion vara ändamålsenligt och en effektiv övervakning av försäljningen skall vara möjlig. En ändamålsenlig verksamhet förutsätter bl.a. att försäljningen av mellanöl inte har en alltför dominerande ställning i verksamheten. Det krävs dessutom att tillståndshavaren har behövliga förutsättningar för verksamheten samt en sådan tillförlitlighet som denna kräver.

15 §. *Påföljder för överträdelser.* Eftersom länsstyrelserna skall bevilja detaljhandelstillstånd för öl som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol, föreslås det i 1 mom. att länsstyrelsen vid överträdelser skall kunna ge den som innehar ett dylikt tillstånd anmärkning eller skriftlig varning, utan ersättning återkalla tillståndet antingen för viss tid eller permanent, förbjuda försäljningen eller förkorta försäljningstiderna. De överträdelser som kan bli aktuella är överträdelser av lagen eller med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser samt ordningsstörningar och an-

nat missbruk. Tillståndet kan också återkallas om tillståndshavaren förlorar förutsättningarna för beviljande av tillstånd eller sin tillförlitlighet.

På motsvarande sätt föreslås det i 2 mom. att produkttillsynscentralen i egenskap av tillsynsmyndighet vid behov skall ha rätt att ge alkoholbolaget en anmärkning eller en skriftlig varning eller förbjuda försäljningen i en alkoholbutik för viss tid eller permanent, om lag, stadganden eller bestämmelser har överträtts i butiken. En sådan påföljd skall också kunna påföras om ordningsstörningar eller annat missbruk förekommer i butiken.

I 3 mom. föreslås att polisen skall ha rätt att för upprätthållande av ordningen avbryta försäljningen tillfälligt, för högst ett dygn. Länsstyrelsen skall omedelbart underrättas om ett sådant avbrott.

16 §. *Detaljhandelsförbud.* I den gällande alkohollagen och lagen om mellanöl anges de åldersgränser som skall iakttas vid försäljning inom detaljhandeln på ett inexact sätt. Detta har i praktiken föranlett problem. Det föreslås därför att det nya åldersgränssstadgandet skall få en klarare formulering och innebära att svaga alkoholdrycker skall få säljas åt personer som fyllt aderton år och andra alkoholdrycker till dem som fyllt tjugo år samt att alkoholdrycker inte skall få säljas till personer som uppträder störande eller uppenbart är berusade. Det är också viktigt att det inte genom detaljhandeln blir möjligt att främja missbruk av alkoholdrycker eller en styrning av konsumtionen mot olovlig överlåtelse eller förmedling, som kan övergå i langning. Det föreslås därför att försäljningsförbud mot alkoholdrycker skall få tillgripas i detaljhandeln, om det finns skäl att misstänka att alkoholdrycker missbrukas eller överläts och förmedlas olovligen.

17 §. *Försäljning av sprit och specialförsäljning av alkoholdrycker samt användningstillstånd.* Sprit används i betydande utsträckning inom industrin och forskningen bl.a. såsom lösningsmedel samt som råämne för tekniska preparat. Också alkoholdrycker används inom industrin för särskilda ändamål, t.ex. smaksättning av livsmedel, varvid alkoholen inte i oförändrad form förtärs såsom dryck. Försäljning för dessa användningsändamål skall liksom i den gällande lagen kallas specialförsäljning. Enligt förslaget till lag om skatt på alkoholdrycker skall skatt inte betalas på specialförsäljning av alkoholdrycker.

Att försäljningen av sprit och specialförsäljningen av alkoholdrycker är befriad från skatt innebär alltid en risk för missbruk. Därför föreslås det i 1 mom. att sådan försäljning endast skall få ske till dem som använder spriten eller alkoholdrycken i sin verksamhet och som har beviljats ett särskilt användningstillstånd. Enligt 2 mom. skall användningstillståndet beviljas av produkttillsynscentralen efter att den konstaterat att sökanden är tillförlitlig och har ett motiverat behov att använda alkoholdrycken eller spriten. Tillstånd får inte beviljas om en annan produkt eller denaturerad sprit kan användas för ändamålet. I fråga om alkoholdrycker bör man också alltid pröva om det vore ändamålsenligt att i stället använda sådana alkoholdrycker som beskattas. Inköpsrätten kan begränsas i användningstillståndet. Begränsningen kan gälla den inköpta mängden eller också kan inköpsrätten begränsas till att endast gälla en viss form av alkohol. Vissa tillsynsbetingade villkor kan också uppställas för tillståndshavaren, bl.a. i fråga om bokföringen av användningen samt den interna övervakningen på användningsstället.

Apotek, sjukhus och hälsovårdscentraler skall enligt förslaget utgöra ett undantag, eftersom de inte skall behöva användningstillstånd. Användningen skall dock be gränsas till medicinska ändamål.

Vid sidan av den industriella användningen säljs alkoholdrycker avvikande från det sedvanliga detaljhandelsarrangemanget för vissa ändamål som avses i paragrafen vilka är diplomatiska ändamål som avses i 16 a § tullskattelagen, proviantering på fartyg som avses i 7 b § tullskattelagen samt återförsäljning i skattefria affärer som avses i 30 § tullagen. Sådan försäljning är enligt lagen om skatt på alkoholdrycker skattefri. Verksamheten sker under tullmyndigheternas övervakning. Utrikesministeriet ger inköpstillsånd för diplomatiska ändamål. I paragrafen föreslås att den som också annars har rätt till specialförsäljning av drycken skulle få rätt att sälja alkoholdrycker samt dessutom den som upprätthåller sådant provianteringslager som avses i tullagen.

18 §. *Påföljder för överträdelser.* Ett återkallande av användningstillståndet för viss tid eller permanent kan betraktas såsom en ändamålsenlig påföljd för överträdelser. Det föreslås att återkallandet skall motiveras med underlåtenhet att iaktta gällande stadganden, bestämmelser, begränsningar eller villkor. Det skall också

vara möjligt att återkalla ett användningstillstånd om tillståndshavaren anses ha förlorat förutsättningarna för beviljande av tillståndet eller sin tillförlitlighet.

19 §. *Närmare stadganden om detaljhandeln.* I gällande alkohollag finns många sådana detaljhandelsstadganden med karaktär av ordningsregler som det är ändamålsenligast att överföra till förordningsnivå. Därför föreslås det att om tiderna för försäljning av alkoholdrycker och om godtagbara betalningssätt samt om åldersgränserna för detaljhandelspersonalen skall stadgas genom förordning.

Servering

20 §. *Kommunens samtycke.* Enligt paragrafen skall alkoholdrycksservering få bedrivas endast i kommuner vilkas fullmäktige har samtyckt därtill. Samtycket skall gälla alla drycker som innehåller över 2,8 volymprocent alkohol. Motsvarande stadgande ingår i gällande lagstiftning.

Om ett färdmedel trafikerar på flera kommuners område, är det inte ändamålsenligt att avbryta serveringen för den tid under vilken färdmedlet trafikerar genom sådana kommuners områden som eventuellt har förbjudit servering på sitt område. Därför skall kommunens samtycke inte fordras för servering i sådan färdmedel. Den som beviljar tillståndet bör dock inte ge tillstånd till servering i ett färdmedel om det kan anses att trafiken främst bedrivs för kringående av ett kommunalt serveringsförbud.

Ett stadgande om återkallande av samtycket föreslås i 3 mom. Stadgandet motsvarar ett stadgande i gällande lag. Serveringen skall upphöra inom två år efter att återkallelsebeslutet har vunnit laga kraft.

21 §. *Serveringstillstånd.* I 1 mom. föreslås det att servering fortfarande skall vara beroende av tillstånd.

Serveringstillstånd kan beviljas av produkttillsynscentralen samt länsstyrelserna. Länsstyrelserna skall bevilja tillstånd för restauranger som endast serverar öl som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol. För annan servering av alkoholdrycker behövs enligt förslaget tillstånd av produkttillsynscentralen.

Enligt 2 mom. krävs för tillståndet att sökanden har förutsättningar för verksamheten och besitter sådan tillförlitlighet som den krä-

ver. Vid bedömningen av dessa skall beaktas sökandens yrkeskunskap och erfarenhet samt hans ekonomiska förutsättningar. Sökandens tidigare verksamhet, särskilt brott mot alkohol-lagstiftningen eller problem i livsföringen, kan vara ett hinder för beviljande av tillstånd. Tillståndsansökan skall prövas såväl ur sökandens synpunkt som med hänsyn till vem som de facto äger och leder serveringsstället. På detta sätt kan ett sådant missbruk förhindras att restaurangnäringen utnyttjas för olagligt döljande av kapital och för funktioner såsom tvättning av pengar.

Också tillfälliga serveringstillstånd kan beviljas. Också i dessa fall bör sökanden uppfylla villkoren, alltså ha förutsättningar för verksamheten och besitta den tillförlitlighet som den kräver. Tillfälliga tillstånd skall endast beviljas av särskilda skäl. Ett tillfälligt tillstånd kan bli aktuellt i fall där det finns särskilda orsaker att följa upp sökandens förutsättningar och tillförlitlighet. Tillfälliga tillstånd kan även beviljas för tillställningar vilkas längd är klart bestämd på förhand. I dessa fall blir det aktuellt med en bedömning av tillställningens karaktär och platsens lämplighet, serveringsarrangemangen samt de möjligheter som andra serveringsställen på orten har att sköta serveringen också på denna tillställning. Dessa tillstånd får inte bli oskäligt många, varför det i 2 mom. föreslås att beviljandet av dem skall kunna regleras genom förordning.

Det är skäl att uppmärksamma förhållandena på serveringsstället. Därför föreslås det i 3 mom. att servering endast skall få bedrivas på serveringsställen som myndigheten har godkänt och som är ändamålsenliga i fråga om läget och serveringslokalerna samt i funktionellt hänseende. Vid bedömningen av huruvida läget är ändamålsenligt skall hänsyn såväl tas till verksamhetens karaktär som till förhållandena i omgivningen. Bedömningen av huruvida verksamheten är ändamålsenlig i funktionellt hänseende ger å sin sida möjligheter att förhindra restaurangverksamhet som står i strid med allmänt accepterad god sed. Dessutom föreslås i 3 mom. att servering endast skall få bedrivas inom ett av tillståndsmyndigheten godkänt område, där en effektiv övervakning är möjlig, samt att serveringsområdet skall få ändras endast med samtycke av tillståndsmyndigheten.

Det kan anses att möjligheten att vid behov begränsa alkoholutbudet är en metod som främjar lagens syfte. I 4 mom. föreslås därför

att tillståndsmyndigheten skall ha möjlighet att förvägra en sökande serveringstillstånd eller uppställa andra serveringsbegränsningar om detta är behövligt för att syftet med lagen skall nås. Risken för överträdelse av serveringsbestämmelserna kan också antas öka om serveringsverksamheten saknar tillräckliga ekonomiska förutsättningar. En sökande kan därför förvägras serveringstillstånd t.ex. om det med anledning av tidigare konkurser finns skäl att anse att dessa förutsättningar saknas.

22 §. *Påföljder för överträdelse.* För främjande av en välfungerande tillståndsförvaltning föreslås det i 1 mom. att tillståndsmyndigheterna, nämligen länsstyrelserna och produkttillsynscentralen skall ha rätt att i fall av överträdelse vidta disciplinära åtgärder eller utan ersättning antingen permanent eller för viss tid återkalla ett serveringstillstånd. Disciplinära åtgärder är enligt stadgandet skriftlig varning samt att tillståndet utan ersättning inskränks genom förkortning av serveringstiden eller begränsning av serveringsområdet eller de alkoholdryckstyper som får serveras. I sin egenskap av regional förvaltningsmyndighet skall länsstyrelsen också ha möjlighet att på länets område utdela anmärkningar till innehavare av serveringstillstånd. De disciplinära åtgärderna är motiverade om alkohollagen eller med stöd av den utfärdade stadganden, bestämmelser eller begränsningar har överträtts på serveringsstället, om tillståndshavaren inte längre har de förutsättningar för beviljande av tillståndet eller besitter den tillförlitlighet som krävs eller om det på serveringsstället har förekommit ordningsstörningar eller andra missbruk.

Dessutom föreslås det i 2 mom. att polisen skall ha befogenheter att avbryta serveringen på ett serveringsställe för högst ett dygn, om avbrottet behövs för att ordningen skall upprätthållas på serveringsstället. Länsstyrelsen skall omedelbart underrättas om en sådan åtgärd.

23 §. *Ordningen på serveringsställen.* Ordningen på serveringsstället skall betraktas såväl som en viktig tillsynsfråga som en faktor som är avgörande för servicenivån och trivseln. Det föreslås därför i 1 mom. att en klient som betar sig störande eller uppenbart är berusad skall avlägsnas från serveringsstället.

I avsikt att garantera en effektiv övervakning och upprätthållandet av allmän ordning föreslås det i 2 mom. att serverade alkoholdrycker skall konsumeras på serveringsområdet. För att

skillnaden mellan detaljhandel och servering klart skall framgå och kringgående av detaljhandelsbegränsningarna förhindras, skall det också vara förbjudet att på en restaurang bedriva detaljhandel med alkoholdrycker som levererats dit för servering eller att annars föra bort sådana därifrån.

24 §. *Serveringsförbud.* De åldersgränser som gäller vid servering har i den gällande alkoholagen och lagen om mellanöl formulerats på ett inexact sätt. Detta har föranlett praktiska problem. Det föreslås därför att åldersgränserna skall göras klarare så, att alkoholdrycker får serveras åt den som fyllt 18 år. Genom en sådan exakt åldersgräns understryks personalens skyldighet att ta reda på kundens ålder när det finns skäl att förmoda att han är yngre än aderton år. För upprätthållande av ordningen föreslås det dessutom att den som uppträder störande eller uppenbart är berusad inte skall få serveras alkohol.

Servering skall inte heller få ske om det finns anledning att befara alkoholmissbruk. Som sådant missbruk betraktas bl.a. att den som serverats lämnar över drycken till en person som enligt paragrafen inte får serveras sådana drycker.

25 §. *Minimisortiment av drycker.* Av alkoholpolitiska skäl bör minimisortimentet på ett serveringsställe vara tillräckligt mångsidigt. I sortimentet bör också ingå ett alkoholfritt alternativ till skäligt pris. Det föreslås därför att serveringsställena skall föra ett tillräckligt sortiment av svaga alkoholdrycker samt alkoholfria drycker till skäliga priser.

26 §. *Närmare stadganden om servering.* Såväl inom detaljhandeln som inom serveringsbranschen behövs många sådana stadganden med karaktär av ordningsregler vilka ändamålsenligast kan utfärdas genom förordning. Det föreslås därför att om serveringstiderna, betalningssätten och skyldigheten att överlämna räkning samt om personalens åldersgränser och överlåtelse av alkoholdryckslaget när serveringsstället upphör med sin verksamhet eller rörelsen övergår till en ny ägare skall stadgas genom förordning.

Partihandel

27 §. *Ensamrätt och partihandelstillstånd.* Enligt den gällande lagstiftningen är partihandel med andra alkoholdrycker än mellanöl alko-

holbolagets monopol. Nu föreslås i denna paragrafs 1 mom. att alkoholbolagets monopol gällande partiförsäljning nu endast skulle gälla de alkoholdrycker som alkoholbolaget även har monopol på att tillverka, dvs. starka alkoholdrycker med undantag av likörer. Monopolet skulle bevaras av alkoholpolitiska och tillsynsorsaker i denna omfattning tills tillståndsförvaltningen och myndighetstillsynen skulle fås ordnad och erfarenheterna av effekterna av avvecklandet vore tillräckliga. Detta kunde ske under 1995.

Rätten till partiförsäljning föreslås av tillsynsmässiga skäl alltid vara beroende av tillstånd. Enligt paragrafens 2 mom. skulle partiförsäljning av svaga alkoholdrycker samt likörer få bedrivas av den som beviljats tillstånd av produkttillsynscentralen för tillverkning eller partiförsäljning. På motsvarande sätt skulle enligt 3 mom. partiförsäljning av sprit få bedrivas av den som produkttillsynscentralen beviljat import- eller tillverkningstillstånd eller separat partiförsäljningstillstånd.

28 §. *Påföljder för överträdelser.* Ett återkallande av partihandelstillståndet utan ersättning kan betraktas såsom en ändamålsenlig påföljd för överträdelser. Det föreslås att återkallandet skall motiveras med underlåtenhet att iaktta gällande stadganden, bestämmelser eller villkor. Enligt förslaget skall återkallelse av ett partihandelstillstånd också vara möjlig om tillståndshavaren anses ha förlorat förutsättningarna för beviljande av tillståndet eller sin tillförlitlighet.

Överlåtelse, förmedling och eget bruk

29 §. *Överlåtelse, förmedling och eget bruk av sprit.* I syfte att förhindra spritmissbruk föreslås i 1 mom. begränsningar för tillverkare, partihandlare och importörer att överlåta och förmedla sprit. Verksamheten skall vara tillåten endast om köparen har ett av produkttillsynscentralen beviljat användningstillstånd eller tillstånd eller rätt att sälja sprit eller om spriten överläts för medicinska ändamål eller för export.

I 2 mom. föreslås att den som tillverkar, importerar eller bedriver partihandel med sprit dock skall ha rätt att själv använda eller överlåta sprit för kvalitetskontroll. Överlåtelse är nödvändig bl.a om tillverkaren inte själv har förutsättningar att utföra behövliga undersök-

ningar. Om tillverkaren eller importören däremot vill använda sprit i sitt eget arbete eller i sin egen produktion, skall han skaffa sig ett likadant användningstillstånd som den som köper sprit.

30 §. *Överlåtelse och eget bruk av alkoholdryck.* Enligt den gällande alkohollagen får tillverkaren av en alkoholdryck inte överlåta den alkoholdryck som han tillverkat till andra än alkoholbolaget och den som bolaget förordnar.

Nu föreslås i lagen att flera monopolrättigheter avvecklas vilket skulle öka antalet näringsidkare inom alkoholsektern och dessas friheter då det gäller verksamheten. Alkoholbolaget skulle inte längre äga de alkoholdrycker som finns i näringsidkarnas lager och som det inte betalats skatt på och skulle således inte kunna bestämma över dem. För att förhindra missbruk föreslås i 1 mom. att rätten att överlåta sådana drycker skulle begränsas till endast försäljningsändamål som avses i lagen varvid bl.a. donation av drycker som det inte betalats skatt på inte vore möjlig.

I paragrafens 2 mom. föreslås dock att det stadgas om en näringsidkares rätt att använda och överlåta alkoholdryck som det inte betalats skatt på även i vissa andra fall än för försäljning. Det kunde bli fråga om produktens kvalitetskontroll eller användning i eget arbete med särskilt tillstånd av produkttillsynscentralen. Däremot vore eget bruk av dryck som det inte betalats skatt på för avnjutningsändamål förbjuden.

31 §. *Förmedling av alkoholdrycker.* Enligt gällande alkohollag är det förbjudet att mot arvode idka förmedling av alkoholdrycker samt att idka sådan verksamhet utan arvode, om förmedlingen riktar sig till en person år vilken alkohol inte får säljas i detaljhandeln. Att förmedla alkohol mot arvode är langning av alkoholdrycker. Förmedlingen av alkoholdrycker utan arvode har i stor utsträckning riktat sig till minderåriga. Det föreslås att motsvarande stadganden tas in i den nya alkohollagen.

Med förmedling av alkoholdrycker avses egentligen att någon skaffar en alkoholdryck på en annans vägnar och för hans räkning och sedan överlåter den till uppdragsgivaren. Förmedling är olovlig om den sker mot arvode. Såsom arvode betraktas också annan gottgörelse än pengar. Förmedlingen är straffbar enligt 85 § alkohollagen.

Enligt 85 § alkohollagen är det också straffbart att förmedla alkoholhaltiga ämnen om ett sådant ämne säljs utan lov eller annars mot ersättning eller gottgörelse överläts till någon annan. Det är här fråga om verksamhet som sker utan föregående begäran eller uppdrag. Också förmedling utan arvode av alkoholhaltigt ämne är straffbart enligt 85 § alkohollagen.

Försäljning av alkoholdrycker i utlandstrafik

32 §. *Färdmedel och skattefria butiker.* Enligt gällande alkohollag stadgas genom förordning om försäljning av alkoholdrycker ombord på finska fartyg i trafik mellan Finland och utlandet. Med fartyg avses i lagen såväl för sjö som för luftfart avsedda färdmedel. Det föreslås att i den nya lagen skall tas in ett motsvarande bemyndigande att utfärda förordning, men någon fartygsdefinition finns inte i lagförslaget. Genom förordning skall stadgas om de färdmedel i vilka alkoholdrycker får säljas. Genom förordning skall också stadgas om försäljningen av alkoholdrycker, villkoren för försäljningen samt om begränsningarna och tillsynen.

Försäljning av alkoholdrycker i särskilda butiker för skattefria varor bygger på en internationell praxis som främst iakttagits inom den internationella flygtrafiken. Enligt 2 mom. skall sådan försäljning vara möjlig enligt vad därom närmare stadgas. För närvarande övervakas försäljningen av tullmyndigheterna och regleras av tullags stiftningen.

5 kap. **Reklam**

33 §. *Förbud mot alkoholreklam.* Enligt gällande alkohollag är reklam och annan verksamhet för främjande av alkoholdryckers försäljning förbjuden, samtidigt som det också är förbjudet att koppla alkoholdrycker till reklam eller marknadsföring av verksamhet som avser andra produkter eller tjänster. Förbudet föreslås att fortsättas i denna lag.

Enligt gällande alkohollag är reklam för alkoholdrycker tillåten i härbärgerings- och förplägnadsbranschens fackpublikationer samt på utskänkings- och utminuteringsställen för alkoholdrycker, enligt vad social- och hälsovårdsministeriet bestämmer. I 2 mom. föreslås att detta stadgande också tas in i lagförslaget

och att alkoholreklam förutom på platser där alkoholdrycker tillverkas också skall vara tillåten i fackpublikationer vilka riktar sig till detaljhandeln samt i andra trycksaker vilka riktar sig till dem som deltar i försäljningen av alkoholdrycker, förutsatt att spridningen och distributionssättet stämmer överens med social- och hälsovårdsministeriets bestämmelser.

Ibland kan spridningen av en publikation i vilken reklam är tillåten eller dess distributionsätt förändras på ett sätt som innebär att det inte längre är skäl att tillåta alkoholreklam i den. Detsamma gäller fall där myndigheterna inte har fått alla de uppgifter som är viktiga för att alkoholreklam skall tillåtas eller där missbruk, såsom överträdelser av stadganden och bestämmelser, har förekommit vid publiceringen. Därför föreslås det i 3 mom. att produkttillsynscentralen skall ha rätt att i dessa fall återkalla sitt godkännande av alkoholreklamen.

I 4 mom. föreslås det av praktiska skäl att alkoholreklam skall vara tillåten i sådana utländska trycksaker med spridning i Finland vilkas huvudsakliga syfte inte är att göra reklam för alkoholdrycker. Ett motsvarande stadgande finns i den nuvarande alkohollagen.

Utan hinder av förbudet mot reklam och säljfrämjande verksamhet skall en tillverkare, importör och partihandlare enligt 5 mom. ha möjlighet att ge dem som deltar i försäljningen av alkoholdrycker uppgifter om sina produkter, enligt vad social- och hälsovårdsministeriet bestämmer. Produktinformation får spridas t.ex. på mässor, utställningar, vid utbildning samt vid andra motsvarande evenemang.

6 kap. Innehav och transport av alkoholdrycker och sprit samt lagring av obeskattade alkoholdrycker

34 §. *Innehav och transport.* Endast innehav och transport av lagligen tillverkade och importerade alkoholdrycker skall tillåtas. Detta förslag i 1 mom. motsvarar i sak det tidigare stadgandet i den gällande alkohollagen.

I 2 mom. föreslås att de åldersgränser som föreskrivs för innehav av alkoholdrycker skall bibehållas oförändrade. Åldersgränserna skall vara desamma som de åldersgränser som tillämpas inom detaljhandeln med alkoholdrycker.

Enligt lagförslaget skall endast den som har

tillstånd eller rätt att tillverka, importera, sälja eller använda sprit ha rätt att inneha och transportera sådan. Förslaget begränsar således rätten att inneha sprit på ett sätt som svarar mot de föreslagna försäljningsbegränsningar i 17 §.

35 §. *Lager för obeskattade alkoholdrycker.* I paragrafen föreslås det att obeskattade alkoholdrycker endast skall få förvaras i lager som produkttillsynscentralen har godkänt. I anslutning till revisionen av lagstiftningen om beskattning av alkohol föreslås att inte endast tillverkarna utan också partihandlarna skall ha möjlighet att inrätta lager för obeskattade alkoholdrycker. Enligt propositionen om skatt på alkoholdrycker (reg. prop. 30/1994 rd.) skall alkoholbolaget ha rätt att förvara obeskattade alkoholdrycker också i sina alkoholbutiker.

Enligt 2 mom. skall särskilda stadganden utfärdas om tillstånd att inrätta lager för obeskattade alkoholdrycker. Detta innebär att tullförvaltningen med stöd av lagen om skatt på alkoholdrycker skall bevilja tillstånden. Den praktiska övervakningen skall dock skötas av produkttillsynscentralen.

7 kap. Alkoholbolaget

36 §. *Alkoholbolagets uppgifter.* Enligt gällande alkohollag har alkoholbolaget med vissa undantag ensamrätt att tillverka, införa, utföra och sälja alkoholdrycker och sprit. Enligt lagförslaget skall ensamrätterna härefter endast omfatta detaljhandeln med alkoholdrycker, med undantag av mellanöl, samt en del av tillverkningen och partihandeln med alkoholdrycker. Alkoholbolaget skall ha i uppgift att utöva dessa ensamrätter.

Enligt den gällande alkohollagen ankommer det på alkoholbolagets förvaltningsråd att följa med utvecklingen av alkoholförhållandena. För att kunna utföra denna uppgift och verka i överensstämmelse med lagens syfte har bolaget redan länge bedrivit högklassig alkoholforskning, informerat och upplyst om alkoholen skadeverkningar samt bedrivit hälsofostran i frågor som gäller bruk av alkohol. När alkoholmonopolet nu avvecklas, försätts bolaget i en ny konkurrenssituation och när alkoholbeskattningen förändras minskar bolagets över-skott betydligt. Bolaget har därför inte längre samma ekonomiska möjligheter som tidigare att upprätthålla alkoholpolitiska funktioner

som inte stöder den affärsekonomiska verksamheten. Det är inte heller alkoholpolitiskt motiverat att finansieringen av dessa funktioner uteslutande skall läggas på monopolet. Den viktigaste sakkunskapen samt de färdigheter som behövs för alkoholforskning och -upplysning står dock att finna hos alkoholbolaget. I 1 mom. 2 punkten föreslås därför att bolaget fortfarande skall åläggas dessa uppgifter, men att de enligt 3 mom. skall finansieras genom statsskatten på alkoholdrycker på det sätt som anses ändamålsenligt. Den ändrade finansieringen medför att social- och hälsovårdsministeriet skall bestämma i vilken omfattning bolaget skall fullgöra sina lagstadgade skyldigheter.

Förslaget om hur alkoholforskningen och de uppgifter som har samband med den skall ordnas är inte avsett att representera ett permanent arrangemang, utan målet är att de uppgifter som nu föreslås bli alkoholbolagets senast vid utgången av 1996 inlemmas med den forskning som bedrivs inom social- och hälsovården samt vid universitet och högskolor.

I den gällande alkohollagen har många av de uppgifter som beror på alkoholbolagets monopolställning anförtrots bolagets förvaltningsråd. Sådana uppgifter är bl.a. uppföljningen av alkoholförhållandena, bestämmandet av priser och alkoholhalter, beviljandet och återkallandet av utskänkingsrättigheter, besluten om utminuteringsställenas öppethållningstider, övervakningen av reklamen och avgivandet av en årlig berättelse till statsrådet om alkoholförhållandenas utveckling.

Enligt lagförslaget kommer alkoholbolagets uppgifter att minska. Många av uppgifterna kommer att anförtros myndigheter, främst den nya produkttillsynscentralen. Förvaltningsrådet kommer därför inte att spela samma alkoholpolitiska roll som förr. Alkoholbolaget kommer dock att ha kvar ensamrätten till en stor del av alkoholdryckstillverkningen, detalj- och partihandeln samt skyldigheten att enligt 1 mom. 2 punkten bedriva forskning, uppföljning och upplysning. Därför föreslås det i 1 mom. 3 punkten att alkoholbolaget årligen skall ge en berättelse till statsrådet om alkoholförhållandenas utveckling, och om de åtgärder som bolaget har vidtagit för att uppnå lagens syfte. Enligt den gällande lagen åligger dessa uppgifter Oy Alko Ab:s förvaltningsråd.

I 2 mom. föreslås att om alkoholbolagets

övriga uppgifter och verksamhetsområde skall stadgas i dess bolagsordning.

37 §. *Förvaltningsrådet.* Alkoholbolagets förvaltningsråd består enligt gällande lag nio ordinarie medlemmar och tre suppleanter. Statsrådet förordnar dem för tre år i sänder och utser samtidigt ordförande och vice ordförande bland de ordinarie medlemmarna. En medlem eller suppleant i förvaltningsrådet kan befrias från sitt uppdrag under mandattiden, varvid en ny medlem skall förordnas i hans ställe för den återstående tiden. Det föreslås att stadganden som motsvarar dessa tas in i 1—3 mom. Däremot skall stadganden om när förvaltningsrådet är beslutfört inte längre ingå i alkohollagen, utan denna fråga skall regleras av stadganden i lagen om aktiebolag (734/78).

38 §. *Social- och hälsovårdsministeriets representation.* Enligt gällande alkohollag har representanter för de ministerier som är viktigast för alkoholbolagets verksamhet, dvs. social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet rätt att följa med handläggningen av ärendena och delta i överläggningarna vid alkoholbolagets direktions och förvaltningsråds möten samt vid bolagsstämman. Representanter för ministeriet har också, dock inte vid bolagsstämman, rätt att få handläggningen av ett ärende uppskjuten till följande möte. Med hänvisning till att alkoholbolagets uppgifter minskar och alkoholbeskattningen revideras, föreslås det i lagförslaget att endast representanter för social- och hälsovårdsministeriet, som är den ledande myndigheten i alkoholfrågor, skall ha rätt att följa handläggningen av ärendena och delta i överläggningarna i förvaltningsrådet samt vid bolagsstämman.

39 §. *Stadgandena om aktiebolag.* Enligt paragrafen skall aktiebolagslagstiftningen tillämpas på alkoholbolaget om inte annat stadgas i alkohollagen. Lagen om aktiebolag är en generell lag, där de bolagsrättsliga stadgandena ingår.

8 kap. Styrning och tillsyn

40 §. *Social- och hälsovårdsministeriets behörighet.* När uppgifter som innebär myndighet-sutövning överförs från alkoholbolaget till andra myndigheter, ökar social- och hälsovårdsministeriets uppgifter. Enligt 1 mom. skall den högsta ledningen och styrningen av att alkohollagen iakttas fortfarande ankomma på social- och hälsovårdsministeriet.

I 2 mom. stadgas om de fall i vilka social- och hälsovårdsministeriet enligt förslaget skall ha rätt att utfärda bestämmelser om tillämpningen av lagen.

41 §. *Produkttillsynscentralens behörighet.* För de tillsynsuppgifter som överförs från alkoholbolaget skall, enligt vad därom särskilt stadgas, inrättas en produkttillsynscentral, som skall vara underställd social- och hälsovårdsministeriet och som enligt 1 mom. skall övervaka tillverkningen, importen och exporten, användningen, försäljningen och andra överlåtelser av alkoholdrycker samt förbudet mot reklam och annan säljfrämjande verksamhet i fråga om sådana drycker, importen, tillverkningen och försäljningen av utrustning och delar till utrustning för olovlig framställning av alkoholdrycker och sprit samt försäljningen av alkoholdrycker i färdmedel som trafikerar mellan Finland och i utlandet.

Enligt 2 mom. skall produkttillsynscentralen styra den tillsyn som varje länsstyrelse utövar på sitt område.

42 §. *Länsstyrelsens behörighet.* Det föreslås att länsstyrelserna inom sitt område skall övervaka detaljhandeln med och serveringen av alkoholdrycker samt efterlevnaden av reklambudet för sådana drycker. Länsstyrelsen skall vara den enda myndighet som övervakar de försäljnings- och serveringsställen där det säljs endast öl som innehåller mindre än 4,7 volymprocent alkohol. Övervakning av försäljningsställen där också övriga alkoholdrycker säljs utförs enligt lagen också av produkttillsynscentralen.

43 §. *Tillverkarens och importörens ansvar.* Begränsningarna av alkoholbolagets ensamrätt medför att tillverkarna och importörerna åläggs ansvar för sina produkters sammansättning och kvalitet. Det förutsätts att alla tillverkare och importörer av alkoholdrycker bedriver ständig kvalitetskontroll av de alkoholdrycker som de överlåter för konsumtion. I 1 mom. föreslås att tillverkarna och importörerna skall ansvara för kvaliteten hos och sammansättningen av de alkoholdrycker som de överlåtit för konsumtion samt för att produkten, dess etikettering och den övriga presentationen stämmer överens med gällande stadganden och bestämmelser.

I 2 mom. föreslås att produkttillsynscentralen skall styra och övervaka förverkligandet av det ansvar som tillverkare och importörer åläggs enligt 1 mom.

44 §. *Inspektions- och upplysningsrätten.* Det föreslås att produkttillsynscentralen i syfte att kunna fullgöra sina tillsynsskyldigheter skall ges rätt att inspektera tillverknings-, lager- och försäljningslokaler samt verksamheten i dessa utrymmen, transporter av alkoholhaltiga ämnen samt att granska dokument som behövs för tillsynen, ta och utan ersättning rekvirera prov som behövs för tillsynen samt att få sådana meddelanden, upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Enligt 2 mom. skall länsstyrelsen i sin egen skap av regional tillsynsmyndighet ha motsvarande rättigheter som produkttillsynscentralen, dock inte befogenheter att ta eller rekvirera prov.

45 §. *Tystnadsplikt.* Enligt 1 mom. skall den som vid fullgörandet av uppgifter enligt denna lag fått kännedom om någons ekonomiska ställning eller affärs- eller yrkeshemligheter inte orättmätigt eller utan dens samtycke som tystnadsplikten skyddar få röja eller orättmätigt använda dessa upplysningar.

Enligt 2 mom. skall det dock vara tillåtet att i tillsynssyfte lämna upplysningar till en annan tillsynsmyndighet samt till en åklagar- eller polismyndighet för utredning av ett brott eller väckande av åtal. Den som fått upplysningarna skall enligt 2 mom. ha samma tystnadsplikt som den som lämnat dem.

Tillsynen över alkoholdrycker regleras ganska ingående i EG-rätten. De viktigaste bestämmelserna ingår i den förordning (EEG) nr 2048/89 som gäller gemensamma tillsynsbestämmelser inom vinsektorn och som skall inlemmas i EES-systemet genom ett nytt tillägg till EES-avtalets protokoll 47. Detta tillägg, som gäller det inbördes samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna inom vinsektorn, är avsett att träda i kraft genom ett beslut av blandkommittén den 1 juli 1994. Enligt tillägget skall tillsynsmyndigheterna för utredning av svikligt förfarande bistå varandra med överenskomna metoder. Eftersom utredning av svikligt förfarande kan bli akutellt också enligt andra internationella avtal, föreslås det i 3 mom. att tillsynsmyndigheten skall ha rätt att lämna upplysningar som förutsätts i internationella avtal som är bindande för Finland, till sådana utländska organ, internationella organisationer och samarbetande stater som anges i avtalen.

46 §. *Övriga tillsynsmyndigheter.* Enligt gällande alkohollag sköts tillsynen också av andra myndigheter. De överträdelse som via polisen

kommer till de andra tillsynsmyndigheternas kännedom, särskilt de som sker på serveringsställen, har haft central betydelse för bedömningen av hur väl tillståndsvillkoren iakttas. Eftersom det också annars ankommer på polisen att reda ut ordningsstörningar, föreslås det i 1 mom. att polisen fortfarande skall ha i uppgift att övervaka att den allmänna ordningen upprätthålls på ställen där detaljhandel bedrivs samt på serveringsställen. I 15 och 22 §§ stadgas närmare om vissa av de rättigheter som polisen har när den i anslutning till tillsynen upprätthåller ordningen.

Enligt 2 mom. skall om gränsbevakningsväsendets och tullverkets tillsynsuppgifter gälla vad därom särskilt stadgas.

47 §. *Handräckning.* Tillsynen över alkoholfrågor kräver ibland hjälp av andra myndigheter eller samarbete med dessa. Det föreslås därför att en behörig tjänsteman vid produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen skall ha rätt att få handräckning av andra myndigheter för denna uppgift.

48 §. *Utfärdande av anvisningar samt vite och hot om tvångsutförande.* I 1 mom. föreslås att produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen skall utfärda behövliga anvisningar, om det vid tillsyn över efterlevnaden av förbudet mot reklam för alkoholdrycker och andra sådana marknadsföringsåtgärder eller säljfrämjande åtgärder som avses i 33 § eller annars konstateras missförhållanden eller oacceptabel verksamhet, samt sätta ut en tidsfrist under vilken missförhållandena och felen skall rättas till. Avsikten är att utfärdande av anvisningar och föreläggande av en tidsfrist skall vara de primära metoderna för avhjälpande av missförhållanden och fel.

Om rättelse inte sker inom utsatt tid, eller om den verksamhet som avses i anvisningarna inte har avslutats eller har upprepats efter att tidsfristen gått ut, skall produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen enligt 2 mom. ha möjlighet att förelägga vite eller låta utföra åtgärden på den försumliges bekostnad enligt viteslagen (1113/90).

49 §. *Tillsynsmyndighetens beslut och säkringsåtgärder.* För förstärkning av förbudet mot alkoholreklam och vissa andra säljfrämjande åtgärder och marknadsföringsåtgärder föreslås det i 1 mom., att produkttillsynscentralen och länsstyrelsen skall ha rätt att förbjuda den som givit eller utfört ett sådant uppdrag

samt personer som är anställda hos dessa att fortsätta eller upprepa den lagstridiga verksamheten.

I 2 mom. föreslås att produkttillsynscentralen skall få förbjuda överlåtelse av en alkoholdryck till marknaden eller ålägga den som överlätit den till marknaden att dra tillbaka den, om produkten strider mot gällande bestämmelser eller om de skadeverkningar som den eventuellt har för hälsan inte har kontrollerats. Motsvarande åtgärder är enligt förslaget möjliga om förbudet annars är motiverat av hälsoskäl. Denna grund för vidtagande av åtgärder hänvisar till rätten att enligt artikel 13 i EES-avtalet avvika från principerna i artiklarna 11 och 12 om fri rörlighet för varor och tjänster bl.a. när detta är motiverat för skyddande av människors hälsa.

I 3 mom. föreslås det att produkttillsynscentralen temporärt skall kunna förbjuda att reklam eller annan säljfrämjande verksamhet fortsätts eller upprepas samt likaså temporärt förbjuda sådan verksamhet som strider mot stadganden eller bestämmelser eller av de hälsoskäl som avses i 2 mom. temporärt förhindra försäljningen av en produkt. Ett sådant förbud kunde ges om det på grund av förfarandets stora omfattning eller betydelse är påkallat att skyndsamt hindra det. Det kan vara fråga om ett reklamevenemang som till följd av sakens natur fordrar omedelbara åtgärder. Likaså kan det vara motiverat att omedelbart dra tillbaka en produkt från marknaden om det finns skäl att misstänka svikligt förfarande eller hälsorisker.

50 §. *Rättelse samt vite och tvångsutförande.* När produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen beslutar om ett förbud kan de enligt 1 mom. ålägga den som förbudet gäller att inom en utsatt tidsfrist och på ett angivet sätt vidta en rättelseåtgärd, om detta måste anses behövt med beaktande av de uppenbara skadeverkningarna.

Produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen kan förstärka sitt förbud med vite eller hot om tvångsutförande enligt viteslagen, om annat inte stadgas i denna lag.

9 kap. Ändringssökande

51 §. *Sökande av ändring i produkttillsynscentralens, länsstyrelsens och alkoholbolagets beslut.* Produkttillsynscentralen har en behörig-

het som omfattar hela riket. Länsstyrelsen är i sin tur en sådan högre förvaltningsmyndighet som avses i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50) och besvär över en sådan myndighets beslut skall i allmänhet anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. I 1 mom. föreslås därför att ändring i beslut av produkttillsynscentralen och länsstyrelsen skall sökas hos högsta förvaltningsdomstolen enligt lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden, om besvärshöjning inte enligt vad som nedan sägs har föreslagits beträffande beslutet.

Likaså föreslås det i 2 mom. av ändamålsenlighetsskäl, att produkttillsynscentralens och länsstyrelsens beslut skall iakttagas trots att ändring sökts, om inte högsta förvaltningsdomstolen beslutar annat.

I paragrafens 3 mom. föreslås att det även vore möjligt att anföras förvaltningsbesvär beträffande vissa sådana beslut av alkoholbolaget vilka bolaget fattar i anslutning till sitt monopol först till produkttillsynscentralen och därifrån vidare till högsta förvaltningsdomstolen.

Produkttillsynscentralen övervakar alkoholbolagets monopolverksamhet samt den verksamhet som är beroende av tillstånd. Förutom denna allmänna tillsyn är det nödvändigt att det i alkoholbolagets beslut till vissa delar separat kan sökas ändring förvaltningsbesvärsvägen. I förhandlingarna mellan finska regeringen och EU-kommissionen har en viktig förutsättning för bevarandet av detaljhandelsmonopolet konstaterats vara objektiv behandling av olika EES-länders producenter då produkter tas till detaljförsäljning. Det har ansetts viktigt att beslut gällande detta även kan fås undersökta förvaltningsbesvärsvägen.

52 §. *Besvärshöjning i fråga om förbud och säkringsåtgärder.* Enligt 1 mom. skall det inte vara tillåtet att genom besvär söka ändring i ett beslut som produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen med stöd av 48—50 §§ fattat om förbud, temporärt förbud, vite eller tvångsföreläggande, eftersom det är fråga om en säkringsåtgärd.

I 2 mom. föreslås att dessa ärenden skall föreläggas marknadsdomstolen för avgörande. En part kan föra ärendet till marknadsdomstolen genom ansökan, som skall göras inom 30 dagar efter att han fått del av beslutet eller föreläggandet.

I 3 mom. föreslås det att marknadsdomstolen på ansökan av den som förelagt ett vite

eller hot om tvångsutförande skall besluta om utdömmande av vitet eller verkställighet av hotet.

53 §. *Sökande av ändring i marknadsdomstolens dom.* Med tanke på ändamålsenlighets-synpunkter är det bäst om ändring i ett beslut som marknadsdomstolen fattar med stöd av alkohollagen söks på samma sätt som ändring annars söks i marknadsdomstolens domar. Det föreslås därför att i paragrafen skall hänvisas till lagen om marknadsdomstolen (41/78).

10 kap. Särskilda stadganden

54 §. *Bestämmelser om alkoholmätningar.* I gällande lag finns inga stadganden om alkoholmätningar. Alkoholbolaget har själv genom metoder som det utvecklat i sina egna laboratorier skapat de bestämmningssätt som behövs för uppföljningen av att stadgandena och bestämmelserna iakttagas. Det föreslås att social- och hälsovårdsministeriet skall utfärda bestämmelser om hur mätningarna skall utföras. Stadgandet behövs bl.a. för att rådets direktiv av den 27 juli 1976 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om alkoholtabeller (76/766/EEG) skall kunna bringas i kraft.

55 §. *Avgifter.* Enligt lagförslaget skall avgifter bäras upp för tillståndsbeslut och andra myndighetsbeslut som ges med stöd av lagen samt för tillsyns prestationer som avses i lagen. Avgifterna skall användas för de kostnader som tillstånden och tillsynen förorsakar myndigheterna. Avgifterna skall bestämmas enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (152/92) och närmare bestämmelser skall utfärdas genom beslut av ifrågakommande ministerium.

Vidare föreslås att tillståndshavarna utöver egentliga tillståndsavgifter också skall betala en årlig avgift för de kostnader som tillsynen över den enligt alkohollagen tillståndsboundna verksamheten medför. Den årliga tillsynsavgiften skall användas för att täcka sådana tillsynskostnader som inte på ett ändamålsenligt sätt kan faktureras per åtgärd.

56 §. *Ersättning för sprit eller alkoholdrycker som försvunnit.* Om det i samband med tillsyn konstateras brist i lagret hos den som har tillstånd att importera, tillverka, bedriva partihandel med eller använda sprit, och bristen inte kan förklaras på ett tillförlitligt sätt, skall den enligt förslaget ersättas till staten. Ersättningen skall motsvara skattebeloppet för

den mängd starka alkoholdrycker som motsvarar den försvunna mängden etylalkohol. I praktiken blir ersättningskyldighet aktuell när det finns skäl att misstänka att bristen beror på att spriten förtärts olovligen.

Avsikten med ovan nämnda ersättningskyldighet är att en tillståndshavare skall betala en ersättning för värdet på spriten omräknat i alkoholdrycker. En ersättningskyldighet som denna kan anse oskälig om det kan visas att vare sig tillståndshavaren eller någon av hans anställda fått olaglig vinning. Därför föreslås det i 2 mom. att ersättningskyldighet inte skall uppstå i dessa fall. Vid brott är det i sista hand domstolen som fastställer ersättningen.

I förslaget till lag om skatt på alkoholdrycker föreslås att också försvunna alkoholdrycker skall ersättas. I 3 mom. föreslås därför att om ersättning för försvunna alkoholdrycker skall stadgas särskilt.

57 §. *Import, tillverkning och handel med utrustning eller del av utrustning.* Enligt 91 § alkohollagen är det straffbart att främja olovlig framställning av alkoholhaltigt ämne eller att inneha utrustning för olovlig framställning av alkoholhaltigt ämne. Enligt 91 a § är det likaså förbjudet att förevisa sådan utrustning, om det kan anses att detta förleder någon till att framställa alkoholhaltiga ämnen.

I paragrafen föreslås ett bemyndigande att genom förordning skall stadgas om tillsyn över handel med utrustning som lämpar sig för olovlig tillverkning av alkohol. Ett motsvarande stadgande finns i den gällande alkohollagen. Utrustning som avses i stadgandet är särskilt destilleringsapparater och delar av sådana. En fri handel med dessa skulle göra det mycket lättare att skaffa sådan utrustning, vilket i sin tur skulle locka till olovlig framställning.

58 §. *Förtäringsförbud.* I 1 mom. ingår förslag till stadganden om att det skall vara förbjudet att förtära alkohol på vissa platser och i vissa färdmedel. Avsikten med förbuden är att den allmänna ordningen skall upprätthållas och olovlig serveringsverksamhet förhindras.

Lagförslaget innehåller inte mera ett allmänt förbud mot förtäring av alkoholdrycker på allmän plats. Det kan dock vara behövt att utfärda ett sådant förbud för att upprätthålla den allmänna ordningen t.ex. för olika offentliga tillställningar. Förbudet kan enligt 2 mom. utfärdas av polisen. Inom en kommuns område kan man fortfarande bestämma om förtärings-

förbud på allmän plats i de ordningsstadgor som utfärdas med stöd av kommunallagen (953/76).

Med tanke på tillsynen över förtäringsförbudet föreslås det i 3 mom. att också den som äger stället och hans personal, samt i fråga om offentliga tillställningar arrangören och ordningsmännen, skall ha ansvar för att förbudet iakttas och att de inte får tillåta sådan förtäring.

59 §. *Privata tillställningar.* Enligt gällande alkohollag är det tillåtet att förtära alkoholdrycker i samband med familjefester och motsvarande tillställningar om polistillstånd beviljats. Tillstånd kan beviljas för annan offentlig lokal än förplägnadsrörelse eller motsvarande ställe.

Det föreslås att förtäring av alkohol fortfarande skall vara tillåten i andra allmänna lokaler än restauranger, förutsatt att det är fråga om en sluten privat tillställning. Polistillstånd skall inte längre fordras för förtäring av alkoholdrycker vid en sådan tillställning. För upprätthållande av allmän ordning föreslås dock ett stadgande om att tillställningen på förhand skall anmälas till polisen.

Med en sluten tillställning avses i lagförslaget en privat tillställning, som allmänheten inte har fritt tillträde till. Sådana tillställningar är t.ex. familjefester och likanande samt de privata tillställningar som en sammanslutning eller förening ordnar. Till en sluten tillställnings karaktär hör också att de närvarande är inbjudna eller att endast en viss, på förhand definierad grupp personer har rätt att delta.

Med allmän lokal avses i lagförslaget närmast nöjes- eller samlingslokaler där publiktillställningar ordnas. Sådana lokaler kan t.ex. vara ungdomsgårdar, föreningslokaler, teaterlokaler, utställningslokaler eller läroanstalter. Servering av alkoholdrycker i en affärslokal kan inte tillåtas för allmänheten under affärens öppethållningstid, eftersom det inte kan anses vara fråga om en sluten tillställning. Om avgifter uppbärs för dryckerna, är det inte heller fråga om sådan förtäring av alkoholdrycker som är beroende av anmälan, utan om servering, som endast får ske med myndighetstillstånd.

60 §. *Fråntagande, omhändertagande och förstöring av alkoholdrycker och sprit.* För upprätthållande av ordningen föreslås det i 1 mom. att ägaren till en lokal, ett färdmedel, en rörelse eller ett annat distributionsställe, en ordnings-

man, en anställd eller en arrangör, vilka enligt lagen är ansvariga för att förtäringförbudet iakttas, skall ha rätt att frånta den som brutit mot förbudet alkoholdrycken och bevisligen förstöra den.

I 2 mom. föreslås, att den som är berusad skall få fråntas en alkoholdryck som han lagligen skaffat och har laglig rätt att inneha samt att myndigheten skall få ta hand om drycken och bevisligen förstöra den.

För upprätthållande av ordningen och i syfte att garantera framgångsrik vård föreslås det i 3 mom. att den som skall tas in i fängelse eller annan sluten anstalt eller en enhet för missbrukarvård eller som vårdas i en sådan enhet av personalen skall få fråntas alkoholdrycker, sprit eller andra alkoholhaltiga ämnen som påträffas hos honom och att de bevisligen skall få förstöras.

61 §. *Realisation av alkoholdrycker och sprit som har beslagtagits av staten.* Enligt gällande lag överläts alkoholdrycker eller sprit som utmätts, dömts förbruten eller annars tillfallit staten till alkoholbolaget. För utmätta alkoholdrycker betalar alkoholbolaget ett pris som förvaltningsrådet bestämmer. För annan alkohol som överläts till alkoholbolaget betalas inget pris, eftersom den av säkerhetsskäl alltid omdestillerats och därför är värdelös. Till följd av den partiella avvecklingen av monopolsystemet föreslås i 1 mom. att myndigheten särskilt i varje fall skall ha rätt att bestämma hur alkoholen ändamålsenligast kan realiseras, men att försäljningen skall ske till någon som har tillstånd att sälja alkohol eller användningstillstånd för sprit.

I 2 mom. föreslås, att om skatt inte har betalats på de sålda alkoholdryckerna, skall köparen förutom köpesumman också betala skatten till staten.

11 kap. Ikraftträdande

62 §. *Närmare stadganden.* Närmare stadganden bl.a. om hur tillstånd skall sökas och anmälningar göras samt om förfarandet vid godkännanden skall ges i en förordning.

63 §. *Ikraftträdelsestadganden.* Lagen föreslås träda i kraft den 1 november 1994.

Samtidigt upphävs alkohollagen jämte ändringar med undantag av 9 kap. samt 104 och

105 §§, som reglerar alkoholbrotten. Avsikten är att nämnda stadganden senare skall intas i strafflagen.

64 §. *Övergångsstadganden.* Det har givits ett stort antal olika slags tillstånd, rättigheter och samtycken med stöd av alkohollagen. En detaljerad genomgång av dem i samband med revidering av lagen är i praktiken omöjlig och även onödig. På grund härav och för att upprätthålla rättssäkerheten föreslås att dessa tillstånd, rättigheter och samtycken fortfarande skulle vara i kraft den tid som konstateras i själva tillståndsbeslutet. I paragrafens 1 mom. har särskilt konstaterats kommunfullmäktiges samtycken och i 2 mom. de egentliga besluten om tillstånd om vilka alkohollagen använder benämningen rättighet, tillstånd eller samtycke.

De viktigaste besluten om tillstånd gäller utskänkning och tillverkning och tillståndsvillkoren beträffande dessa har skrivits in i avtalet mellan näringsidkaren och Alko. Genom denna lag upphävs dessa avtal liksom även allmänna tillståndsvillkor som meddelats med stöd av den gällande alkohollagen eller stadganden och föreskrifter som utfärdats på basis av den. Förutom de allmänna villkoren har till dessa tillstånd även kunnat anknyta enstaka specialvillkor som gäller näringsidkarna. Det föreslås att dessa villkor förblir i kraft till den del som de inte är i strid med denna lag. Specialvillkoren gäller i fråga om tillverkningstillstånden t.ex. sorterna för de alkoholdrycker som tillverkas och i fråga om utskänkningsrättigheter utskänkningsområdet, utskänkningstiden samt dryckessortimentets omfattning.

I paragrafens 3 mom. föreslås att ett ärende som är anhängigt då denna lag träder i kraft skulle behandlas och avgöras i enlighet med denna nya alkohollagstiftning. Behandlingen av ett sådant ärende skulle således ankomma på produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen.

I paragrafens 4 mom. föreslås att Alko av bokföringsmässiga och skattetekniska skäl kunde fungera hela sin räkenskapsperiod, dvs. kalenderåret i enlighet med de stadganden som var i kraft vid ingången av räkenskapsperioden.

1.2. Lag om ändring av alkohollagen

85, 91, 91a, 93 och 95 §§. Det föreslås att lagstiftningen om alkoholbrotten skall förbli i kraft i väntan på totalrevisionen av strafflagen. Därför föreslås det att stadgandena skall änd-

ras så, att de hänvisar till motsvarande stadganden i förslaget till ny alkohollag, med undantag av 85 § 4 mom., enligt vilket försäljningen av otillåtet alkoholhaltigt ämne bl.a. skall gälla andra alkoholdrycker än sådana som lagligt levererats till serveringsstället eller till en plats i anslutning till ett sådant ställe samt 95 § 1 mom. 4 punkten, beträffande vilken det föreslås att de delar av stadgandet som gäller olovlig förvaring och olovligt innehav av alkoholdrycker skall upphävas, eftersom några motsvarande stadganden inte ingår i förslaget till alkohollag. Även föreslås det att 93 § ändras så att i detta stadgande avsedda brott skulle på grund av deras ringa betydelse kallas alkohollöverträdelser. Dessutom föreslås vissa språkliga preciseringar.

1.3. Lagen om upphävande av lagen om mellanöl

1 §. Förslaget till alkohollag har beretts så, att stadgandena om mellanöl ingår i detta. Därför föreslås det att lagen om mellanöl jämte ändringar upphävs.

2 §. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som den föreslagna alkohollagen, dvs. den 1 november 1994.

3 §. Det har meddelats ett stort antal olika slags tillstånd, rättigheter och samtycken med stöd av lagen om mellanöl. En detaljerad genomgång av dem i samband med revideringen av lagen är i praktiken omöjlig och även onödig. På grund härav och för att upprätthålla rättssäkerheten föreslås att dessa tillstånd, rättigheter och samtycken fortfarande skulle gälla den tid som det konstateras i själva beslutet om tillstånd. I paragrafens 1 mom. har särskilt konstaterats kommunfullmäktiges samtycken och i 2 mom. de egentliga besluten om tillstånd om vilka i lagen om mellanöl används benämningen rättighet, tillstånd eller samtycke.

De viktigaste besluten om tillstånd gäller minutförsäljning, utskänkning och tillverkning för vilka Alko har ställt upp tillståndsvillkor. Genom denna lag skulle upphävas de allmänna tillståndsvillkor som meddelats med stöd av lagen om mellanöl. Förutom de allmänna villkoren har till tillstånden kunnat ansluta sig specialvillkor gällande enstaka näringsidkare. Det föreslås att dessa förblir i kraft till den del som de inte står i strid med alkohollagen (459/68).

1.4. Lagen om social- och hälsovårdens produkttillsynscentral

1 §. Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral lyder under social- och hälsovårdsministeriet. Centralen har behörighet att utöva den tillsyn som förutsätts i alkohollagen, kemikalielagen och lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning. Till produkttillsynscentralen överförs från alkoholbolaget och Oy Alko Ab de tillsynsuppgifter som förutsätts i alkohollagen och från social- och hälsovårdsministeriet de tillsynsuppgifter som följer av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning samt de riksomfattande tillsynsuppgifterna enligt kemikalielagen.

Enligt förslaget skall social- och hälsovårdens produkttillsynscentral bl.a. ha i uppgift att utöva den tillsyn som alkohollagen förutsätter över tillverkning och användning av alkohol, tillståndsärenden som ankommer på andra myndigheter än länsstyrelserna, reklam för alkoholhaltiga ämnen samt att likaså utöva tillsyn över marknadsföringen av tobak, tobaksprodukter och rökdon. Den tillsyn över att stadganden och bestämmelser som gäller kemikalier iakttas som nu handhas av social- och hälsovårdsministeriet skall överflyttas på produkttillsynscentralen; den skall handlägga anmälningar om nya ämnen, bedöma den hälsorisk som kan vara förknippad med ämnen som används såsom skyddskemikalier eller bekämpningsmedel, i brådska fall besluta om förbud och begränsningar som gäller kemikaliers skadeverkningar för hälsan, godkänna auktoriserade testlaboratorier som undersöker kemikaliers egenskaper och verkningar, samt ansvara för ett delregister till kemikalierregistret (registret över nya ämnen). Produkttillsynscentralen skall dessutom sköta alla andra uppgifter som enligt stadganden eller bestämmelser ankommer på den.

Eftersom produkttillsynscentralen är ett ämbetsverk som lyder under social- och hälsovårdsministeriet, skall den också sköta de uppgifter som ministeriet uppdrar åt den.

2 §. Produkttillsynscentralens ledande organ kunde vara en direktion, som tillsätts på viss tid. Målet är att direktionen skall ha en sådan sammansättning att den utgör ett betydande resurstillskott för ämbetsverket med tanke på kunskap om verksamhetens innehåll, allmän ledning av verksamheten, skötseln av kontakterna med olika intressegrupper samt kontakten

med den verksamhet som syftar till allmän utveckling av social- och hälsovården. Direktionens viktigaste uppgift skall vara att besluta om de ledande riktlinjerna för ämbetsverkets verksamhet samt om målen för utvecklingsarbetet. Om direktionens uppgifter och sammansättning samt om tillsättandet av den skall stadgas i en förvaltningsförordning för ämbetsverket.

3 §. Stadgandena om straff för brott mot tystnadsplikt, olovligt röjande av uppgift i eller om en handling samt tagande av muta i 40 kap. strafflagen gäller tjänstemän, offentligt anställda arbetstagare samt ledamöter av nämnder. För att dessa stadganden skall gälla alla dem som arbetar för produkttillsynscentralen, föreslås det att ett stadgande härom tas in i lagen.

4 §. Närmare stadganden om verkställigheten av lagen, bl.a. om de uppgifter som åligger social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, om organisation, tjänster och behörighetsvillkoren för tjänsterna samt om handläggning och avgörande av ärenden skall utfärdas genom förordning.

5 §. I 1 mom. stadgas att lagen skall träda i kraft samtidigt som alkohollagen dvs. den 1 november 1994. För att produkttillsynscentralen genast fullödigt skall kunna inleda sin verksamhet, föreslås det i 2 mom. att bl.a. åtgärder för att besätta tjänsterna skall vidtas innan lagen träder i kraft. Enligt 3 mom. skall tjänsterna första gången besättas genom beslut av social- och hälsovårdsministeriet och i 4 mom. föreslås det att tjänsterna första gången kan besättas utan att de lediganslås. På detta sätt kan tjänsterna besättas snabbt och smidigt, sär skilt om personer som tidigare har varit anställda i myndighetsutövande uppgifter hos alkoholbolaget kan utnämnas till dem.

6 §. Eftersom lagstiftningen ännu inte reviderats till alla delar, föreslås det att produkttillsynscentralen skall handlägga alla de ärenden inom sitt förvaltningsområde som innan lagen trädde i kraft ankom på social- och hälsovårdsministeriet, alkoholbolaget, forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården, social- och hälsostyrelsen eller medicinalstyrelsen.

1.5. Kemikalielagen

Det föreslås att den högsta tillsynen över förebyggandet och avvärjningen av kemikalies-

kador på hälsan överförs från social- och hälsovårdsministeriet till social- och hälsovårdens produkttillsynscentral. Det föreslås därför att de stadganden som gäller social- och hälsovårdsministeriet ändras till att gälla social- och hälsovårdens produkttillsynscentral.

1.6. Lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning

Det föreslås att tillsynen över att tobakslag stiftningen iakttas skall överföras på social- och hälsovårdens produkttillsynscentral. Det föreslås därför att de stadganden som gäller social- och hälsovårdsministeriet ändras till att gälla social- och hälsovårdens produkttillsynscentral.

37 §. Det föreslås att paragrafen upphävs, eftersom uppgifter inte längre kommer att överföras från social- och hälsovårdsministeriet till länsstyrelserna efter att produkttillsynscentralen har inrättats.

1.7. Lagen om marknadsdomstolen

1 §. I förslaget till alkohollag stadgas i 52 § 2 mom. att om produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen med stöd av 48—50 §§ har meddelat en näringsidkare eller någon annan ett förbud eller temporärt förbud eller ålagt honom att dra bort en produkt från marknaden eller förelagt vite eller hot om tvångsutförande, har den som meddelats förbudet eller förelagts vitet eller hotet rätt att inom 30 dagar från det han fick del av beslutet eller föreläggandet föra ärendet till marknadsdomstolen. Dessutom skall enligt 52 § 3 mom. i förslaget till alkohollag marknadsdomstolen döma ut vitet eller besluta om verkställighet av hotet på ansökan av den myndighet, produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen, som förelagt vitet eller hotet enligt 48—50 §§ alkohollagen.

Det föreslås att paragrafen ändras så, att marknadsdomstolen också skall handlägga och avgöra ovan nämnda ärenden, som enligt alkohollagen skall handläggas av denna domstol.

6 e §. Det föreslås att till lagen skall fogas en ny 6 e §. I lagrummets 1 mom. skall stadgas om hur ansökan i ett ärende som handläggs med stöd av alkohollagen blir anhängigt vid mark-

nadsdomstolen genom ansökan. De ärenden som skall handläggas och avgöras på detta sätt framgår av 52 § 2 och 3 mom. förslaget till alkohollag, som refererats ovan under 1 §.

7 §. I 1 och 3 mom. stadgas om innehållet i ansökningshandlingarna och om de handlingar som skall fogas till ansökan. För att handläggningen skall underlättas före skrivs det att sökandens namn, yrkande och de grunder eller fakta som han stöder sig på skall uppges i ansökan. Till ansökan skall enligt sedvanlig domstolspraxis fogas det beslut eller förordnande som saken gäller, antingen i original eller i officiellt bestyrkt kopia, samt bevis över dagen för delfäendet.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Propositionen förutsätter utfärdande av fyra nya förordningar samt utfärdande eller ändring av ungefär tio förordningar och social- och hälsovårdsministeriets beslut.

3. Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna skall träda i kraft den 1 november 1994.

4. Lagstiftningsordning

Enligt regeringens uppfattning kan propositionen till alla delar behandlas i vanlig lagstiftningsordning, också reklamförbuden och -begränsningarna. Förbudet mot alkoholreklam och annan försäljningsfrämjande verksamhet som riktar sig mot konsumenter intogs i alkohollagen och lagen om mellanöl i vanlig lagstiftningsordning. Dessa funktioner skall anses bidra till idkandet av näring, vilken av hävd har reglerats genom lagstiftning som stiftats i vanlig lagstiftningsordning. Det föreslås därför att lagförslagen i propositionen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Alkohollag

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att genom styrning av alkoholkonsumtionen förebygga de samhälls- och medicinska skadeverkningarna av alkoholhaltiga ämnen.

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag gäller alkoholhaltiga ämnen, tillverkning, import, export, försäljning och annan överlåtelse, användning, innehav och transport av sådana ämnen samt reklam för alkohol- drycker.

Om alkoholhaltiga ämnen i form av läkemedel eller läkemedelspreparat stadgas särskilt.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) alkoholhaltigt ämne ett ämne eller en produkt som innehåller över 2,8 volymprocent etylalkohol,

2) denaturering behandling av ett alkoholhaltigt ämne genom tillsats av andra ämnen i syfte att göra det odrickbart,

3) alkoholfri dryck en dryck som innehåller högst 2,8 volymprocent etylalkohol, samt med

4) alkoholbolag ett helt statsägt aktiebolag eller dess dotterbolag, som med ensamrätt sköter uppgifter enligt denna lag.

Alkoholhaltiga ämnen är alkoholdrycker, alkohol preparat och sprit, och i denna lag avses med:

1) alkoholdryck en dryck som innehåller högst 60 volymprocent etylalkohol,

2) svag alkoholdryck en dryck som innehåller högst 22 volymprocent etylalkohol,

3) stark alkoholdryck en dryck som innehåller mer än 22 volymprocent etylalkohol,

4) öl en svag alkoholdryck som tillverkas enbart genom jäsnings av mältad eller omältad säd eller därav framställda produkter eller sockerpreparat, dock så att över hälften av extraktåvarorna härstammar från mältad säd, och till vilken i samband med jäsningsen kan tillsättas humle eller humlepreparat, bär, frukter eller andra smakgivande växtdelar,

5) sprit etylalkohol eller en sådan vattenlösning av etylalkohol som innehåller över 60 volymprocent etylalkohol och inte är denaturerad, samt med

6) alkoholpreparat ett alkoholhaltigt ämne som inte är en alkoholdryck eller sprit och som kan vara denaturerat.

På alkoholpreparat som är avsedda att förtäras och innehåller över 60 procent etylalkohol, skall enligt denna lag tillämpas samma stadganden som på sprit.

Om andra definitioner av alkoholdrycker ände som stadgas i 2 mom., om beskrivning och presentation av alkoholdrycker samt om råvaror och tillsatsämnen stadgas genom förordning.

Om alkoholpreparat samt om tillverkning, import, försäljning och kontroll av sådana samt om denaturering stadgas närmare genom förordning.

2 kap.

Tillverkning av alkoholdrycker och sprit

4 §

Tillverkning i hemmet av alkoholdrycker

I hemmet får enligt vad som stadgas genom förordning i annat än försäljningssyfte enbart

genom jäsning tillverkas svaga alkoholdrycker för enskilt bruk.

5 §

Ensamrätt och tillverkningstillstånd

Alkoholbolaget har ensamrätt att tillverka starka alkoholdrycker, med undantag av likörer och för export avsedda alkoholdrycker.

Sprit, svaga alkoholdrycker, likörer samt för export avsedda alkoholdrycker får tillverkas för näringsverksamhet av alkoholbolaget samt av den som social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, nedan produkttillsynscentralen, har beviljat tillverkningstillstånd.

Utän hinder av vad som stadgas i 1 och 2 mom. kan produkttillsynscentralen bevilja tillstånd för tillverkning av alkoholdrycker och sprit i undervisnings- eller forskningssyfte enligt vad social- och hälsovårdsministeriet närmare föreskriver.

Tillverkningstillstånd för alkoholdrycker och sprit kan av produkttillsynscentralen beviljas den som bedöms ha förutsättningar att bedriva sådan verksamhet och besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver. Produkttillsynscentralen kan förena tillverkningstillståndet med begränsningar i fråga om tillverkningens omfattning eller de alkoholdrycker som får tillverkas och uppställa sådana villkor för tillverkningen samt för lagringen och transporten av de färdiga produkterna som tillsynen förutsätter.

Alkoholdrycker och sprit får tillverkas endast i lokaler som produkttillsynscentralen har godkänt och där tillverkningen och lagringen är organiserad på ett sådant sätt att en effektiv tillsyn är möjlig.

6 §

Påföljder för överträdelser

Produkttillsynscentralen kan återkalla tillverkningstillstånd för viss tid eller permanent, utan ersättning, eller förbjuda tillverkningen på ett visst tillverkningsställe, om gällande stadganden, bestämmelser, begränsningar eller villkor inte iakttas eller om tillståndshavaren inte längre bedöms ha de förutsättningar eller besitta den tillförlitlighet som krävdes för tillståndet.

7 §

Vidareförädling och omtappning

Vad som stadgas i 5 och 6 §§ skall tillämpas

också på vidareförädling och omtappning av sprit eller obeskattade alkoholdrycker som har tillverkats någon annanstans.

3 kap.

Import och export av alkoholdrycker och sprit

8 §

Kommersiell import av alkoholdrycker och sprit samt importtillstånd för sprit

Alkoholdrycker får i kommersiellt syfte importeras

- 1) av alkoholbolaget,
- 2) av den som innehar ett sådant partihandelstillstånd som avses i 27 §,
- 3) av näringsidkare för export eller för marknadsföring av produkter genom förmedling av alkoholbolaget eller partihandelsidkare,
- 4) av den som håller i tullagen (573/78) avsett provianteringslager för bruk som avses i 25 § i sagda lag;
- 5) för eget bruk av den som har tillverkningstillstånd för alkoholdrycker samt av den som produkttillsynscentralen har beviljat sådant användningstillstånd som avses i 17 §, efter att han till produkttillsynscentralen har anmält att han kommer att verka som importör,
- 6) av den som innehar sådant detaljhandeltillstånd för öl som avses i 14 § samt sådant serveringstillstånd som avses i 21 §, för detaljhandel eller servering som avses i tillståndet, efter att han till produkttillsynscentralen har anmält att han kommer att verka som importör, samt

7) av främmande makters representationer i Finland, för tjänstebruk.

Sprit får importeras

- 1) av näringsidkare som produkttillsynscentralen har beviljat importtillstånd, samt
- 2) för eget bruk av den som produkttillsynscentralen har beviljat sådant användningstillstånd som avses i 17 §, efter att han till produkttillsynscentralen har anmält att han kommer att verka som importör.

Importtillstånd som avses i 2 mom. 1 punkten kan av produkttillsynscentralen beviljas den som bedöms ha förutsättningar att bedriva sådan verksamhet och besitta den tillförlitlighet

som verksamheten kräver. Produkttillsynscentralen kan för importen uppställa sådana villkor som tillsynen förutsätter.

9 §

Påföljder för överträdelser

Produkttillsynscentralen kan återkalla importtillstånd för viss tid eller permanent, utan ersättning, om gällande stadganden, bestämmelser eller villkor inte iakttas eller om tillståndshavaren inte längre bedöms ha de förutsättningar eller besitta den tillförlitlighet som krävdes för tillståndet.

10 §

Införsel av alkoholdrycker för eget bruk

Den som anländer från utlandet får föra in alkoholdrycker för eget bruk enligt vad som stadgas genom förordning.

Om överlåtelse av från utlandet anlända alkoholdrycksförsändelser till mottagaren stadgas genom förordning.

11 §

Exportanmälan

En näringsidkare som för kommersiella ändamål exporterar alkoholdrycker eller sprit är skyldig att innan han inleder exporten anmäla till produkttillsynscentralen att han kommer att verka som exportör.

4 kap.

Försäljning och annan överlåtelse samt förmedling av alkoholdrycker och sprit*Detaljhandel*

12 §

Kommunens samtycke

Detaljhandel med alkoholdrycker får bedrivas i en kommun endast om kommunfullmäktige har givit sitt samtycke därtill.

Om kommunfullmäktige har beslutat återkalla samtycke som avses i 1 mom., måste detaljhandeln i kommunen upphöra inom två år efter att beslutet har vunnit laga kraft.

13 §

Alkoholbolagets detaljhandel

Alkoholbolaget har ensamrätt till detaljhan-

deln med alkoholdrycker, med undantag av öl som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol.

Alkoholbolaget får bedriva detaljhandel med alkoholdrycker som avses i 1 mom. endast i sådana av produkttillsynscentralen godkända alkoholbutiker som har ett ändamålsenligt läge och där effektiv övervakning kan ordnas.

Utan hinder av 2 mom. kan alkoholbolaget bedriva detaljhandel med alkoholdrycker genom att leverera dem till beställare och köpare enligt vad som stadgas genom förordning.

14 §

Detaljhandelstillstånd för öl

Detaljhandel med öl som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol får bedrivas av alkoholbolaget och dessutom av den som länsstyrelsen har beviljat detaljhandelstillstånd för öl.

Detaljhandelstillstånd för öl kan av länsstyrelsen beviljas den som bedöms ha förutsättningar för sådan verksamhet och besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver.

Detaljhandel med öl får bedrivas endast på sådana av länsstyrelsen godkända försäljningsställen som är lämpliga när det gäller läget och försäljningslokalerna samt verksamheten och där försäljningen är så ordnad att en effektiv övervakning är möjlig.

15 §

Påföljder för överträdelser

Länsstyrelsen kan ge den som innehar detaljhandelstillstånd för öl en anmärkning eller en skriftlig varning, förkorta försäljningstiderna eller, utan ersättning återkalla tillståndet antingen för viss tid eller permanent, om

1) denna lag eller med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser har överträtts på försäljningsstället,

2) tillståndshavaren inte längre prövas ha de förutsättningar eller besitta den tillförlitlighet som krävdes för tillståndet, eller

3) det på försäljningsstället har förekommit ordningsstörningar eller annat missbruk.

Produkttillsynscentralen kan ge alkoholbolaget en anmärkning eller en skriftlig varning eller utan ersättning förbjuda försäljningen i en alkoholbutik för viss tid eller permanent, om

1) denna lag eller med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser har överträtts i butiken, eller

2) det i butiken har förekommit ordningsstörningar eller annat missbruk.

Polisen kan när det behövs för att upprätthålla ordningen i en alkoholbutik eller på ett försäljningsställe för öl avbryta försäljningen tillfälligt, för högst ett dygn. Länsstyrelsen skall omedelbart underrättas om en sådan åtgärd.

16 §

Detaljhandelsförbud

I alkoholbutiker och på försäljningsställen för öl får alkoholdrycker inte säljas

1) till personer som inte har fyllt tjugo år; svaga alkoholdrycker får dock säljas till personer som har fyllt aderton år;

2) till personer som uppträder störande eller uppenbart är berusade eller

3) om det finns skäl att misstänka att alkoholdrycker missbrukas eller överläts eller förmedlas olovligen.

17 §

Försäljning av sprit och specialförsäljning av alkoholdrycker samt användningstillstånd

Alkoholbolaget, en tillverkare av sprit eller alkoholdryck samt en partihandelsidkare som avses i 27 § kan sälja sprit samt alkoholdrycker som specialförsäljning:

1) till företag, inrättningar eller yrkesutövare eller näringsidkare som behöver sprit eller alkoholdrycker i sitt arbete eller i tillverkningen av sin produkt och till vilka produkttillsynscentralen har beviljat användningstillstånd för alkoholdryck eller sprit,

2) till apotek, sjukhus och hälsocentraler som avses i lagen om specialiserad sjukvård (1062/89) att användas för medicinska ändamål, samt

3) till provianteringslager som avses i 25 § tullagen (573/78), till butiker för skattefria varor som avses i 30 § tullagen, för proviantering som avses i 7 b § tullskattelagen (575/78) och för diplomatiska ändamål som avses i 16 a § tullskattelagen.

Den som upprätthåller provianteringslager som avses i tullagen kan sälja alkoholdrycker för ändamål som avses i 25 § nämnda lag.

Användningstillstånd som avses i 1 mom. 1 punkten kan av produkttillsynscentralen beviljas den som bedöms ha ett motiverat behov att använda alkoholdryckerna eller spriten samt förutsättningar att bedriva sådan verksamhet

och som bedöms besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver. Produkttillsynscentralen kan förena användningstillståndet med inköpsbegränsningar samt uppställa sådana villkor för användningen och lagringen som tillsynen förutsätter.

18 §

Påföljder för överträdelser

Produkttillsynscentralen kan antingen för viss tid eller permanent återkalla användningstillstånd, utan ersättning, om gällande stadganden, bestämmelser, begränsningar eller villkor inte iakttas eller om tillståndshavaren inte längre bedöms ha de förutsättningar eller besitta den tillförlitlighet som krävdes för tillståndet.

19 §

Närmare stadganden om detaljhandel

Om tiderna för detaljhandel med alkoholdrycker och om godtagbara betalningssätt inom detaljhandeln samt om åldergränserna för detaljhandelspersonalen stadgas genom förordning.

Servering

20 §

Kommunens samtycke

Servering av alkoholdrycker får bedrivas endast i kommuner vilkas fullmäktige har samtyckt därtill.

Kommunens samtycke behövs inte för servering i färdmedel som trafikerar på flera kommuners område.

Om kommunfullmäktige har beslutat återkalla samtycke som avses i 1 mom., måste serveringen av alkoholdrycker i kommunen upphöra inom två år efter att beslutet har vunnit laga kraft.

21 §

Serveringstillstånd

Servering av alkoholdrycker får bedrivas endast av den som har beviljats serveringstillstånd. Serveringstillstånd beviljas av produkttillsynscentralen. Serveringstillstånd för enbart

ölsorter som innehåller högst 4,7 volym procent etylalkohol beviljas dock av länsstyrelsen.

Serveringstillstånd kan beviljas tills vidare eller tillfälligt den som bedöms ha förutsättningar för sådan verksamhet och besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver. Tillfälligt serveringstillstånd kan beviljas endast av särskilda skäl enligt vad som stadgas genom förordning.

Servering får bedrivas endast på sådana av tillståndsmyndigheten godkända serveringsställen som är ändamålsenliga i fråga om läget och serveringslokalerna samt verksamheten. Servering får ske endast inom ett sådant av tillståndsmyndigheten godkänt område där en effektiv övervakning är möjlig. Serveringsområdet får ändras endast med tillståndsmyndighetens samtycke.

Serveringstillstånd kan förvägras eller också kan tillståndsmyndigheten begränsa serveringstiden, serveringsområdet, de typer av alkoholdrycker som får serveras eller antalet kundplatser, om myndigheten anser det vara nödvändigt för att syftet med denna lag skall nås.

22 §

Påföljder för överträdelser

Länsstyrelsen kan ge tillståndshavaren en anmärkning samt länsstyrelsen och produkttillsynscentralen var för sig tillståndshavaren en skriftlig varning eller utan ersättning begränsa sitt tillstånd genom förkortning av serveringstiden, begränsning av serveringsområdet eller de typer av alkoholdrycker som får serveras eller också utan ersättning återkalla sitt tillstånd för viss tid eller permanent, om

1) denna lag eller med stöd av den utfärdade stadganden, bestämmelser eller begränsningar har överträtts på serveringsstället,

2) tillståndshavaren inte längre har de förutsättningar eller besitter den tillförlitlighet som krävdes för tillståndet, eller om

3) det på serveringsstället har förekommit ordningsstörningar eller annat missbruk.

Polisen kan om det behövs för att ordningen skall kunna upprätthållas på serveringsstället avbryta serveringen tillfälligt, för högst ett dygn. Länsstyrelsen skall omedelbart underrättas om en sådan åtgärd.

23 §

Ordningen på serveringsställen

Berusade skall vägras tillträde till serverings-

stället. Om en kund uppträder störande eller uppenbart är berusad skall han avlägnas från serveringsstället.

Serverade alkoholdrycker skall konsumeras inom serveringsområdet. Det är förbjudet att bedriva detaljhandel med och föra bort sådana drycker från serveringsstället som har serverats eller som har levererats till en restaurang för servering.

24 §

Serveringsförbud

Alkoholdrycker får inte serveras

- 1) till den som inte har fyllt aderton år,
- 2) till den som uppträder störande eller uppenbart är berusad, eller om
- 3) det finns anledning att befara alkoholmissbruk.

25 §

Minimisortiment av drycker

Serveringsställen skall ha ett tillräckligt sortiment av svaga alkoholdrycker samt alkoholfria drycker till skäliga priser.

26 §

Närmare stadganden om servering

Om serveringstiderna, om betalningssätten och skyldigheten att ge räkning, om åldergränserna för serveringspersonalen samt om överlåtelse av alkoholdryckslagret när rörelsen upphör eller övergår till en ny ägare stadgas genom förordning.

Partihandel

27 §

Ensamrätt till partihandel och partihandelstillstånd

Alkoholbolaget har med undantag av likörer monopol att bedriva partiförsäljning av starka alkoholdrycker.

Partiförsäljningen av svaga alkoholdrycker och likörer får bedrivas av den som produkttillsynscentralen har beviljat tillstånd för tillverkning eller partiförsäljning av denna alkoholdryck.

Partihandel med sprit får bedrivas av den

som produkttillsynscentralen har beviljat tillstånd att tillverka, importera eller bedriva partihandel med sprit.

Partihandelstillstånd för alkoholdrycker eller för sprit kan av produkttillsynscentralen beviljas den som bedöms ha förutsättningar för sådan verksamhet och besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver. Produkttillsynscentralen kan uppställa sådana villkor för partihandeln som tillsynen förutsätter.

28 §

Påföljder för överträdelser

Produkttillsynscentralen kan för viss tid eller permanent återkalla partihandelstillstånd utan ersättning, om gällande stadganden, bestämmelser eller villkor inte iakttas eller om tillståndshavaren inte längre anses ha de förutsättningar eller besitta den tillförlitlighet som krävdes för tillståndet.

Överlåtelse, förmedling och eget bruk

29 §

Överlåtelse, förmedling och eget bruk av sprit

Tillverkaren, importören eller partihandlaren får överlåta och förmedla sprit endast för sådan försäljning som avses i 17 § eller för export eller till en annan näringsidkare som har tillstånd eller rätt att sälja sprit.

Utan hinder av vad som stadgas i 1 mom. får tillverkaren, importören eller partihandlaren, på villkor som produkttillsynscentralen uppställer, för kvalitetskontroll använda och överlåta sprit som han tillverkat eller importerat samt, efter att av produkttillsynscentralen ha fått sådant användningstillstånd som avses i 17 §, använda spriten i sitt eget arbete eller i sin egen produktion.

30 §

Överlåtelse och eget bruk av obeskattade alkoholdrycker

En tillverkare, importör eller partihandlare får överlåta obeskattade alkoholdrycker endast till export eller med de begränsningar som stadgats i 17 § till specialförsäljning eller till alkoholbolaget för detaljförsäljning.

Utan hinder av vad som stadgas i 1 mom. kan tillverkaren, importören eller partihandla-

ren använda eller överlåta obeskattade alkoholdrycker, på de villkor som produkttillsynscentralen uppställt till kvalitetskontrolländamål samt efter att av produkttillsynscentralen ha fått sådant användningstillstånd som avses i 17 §, använda alkoholdryckerna i sitt eget arbete eller i sin egen produktion.

31 §

Förmedling av alkoholdrycker

Det är förbjudet att mot arvode förmedla alkoholdrycker, om annat inte följer av denna lag eller av stadganden som har utfärdats med stöd av den. Alkoholdrycker får inte heller utan arvode förmedlas till personer till vilka enligt 16 § inte får säljas alkoholdrycker.

Försäljning av alkoholdrycker i utlandstrafik

32 §

Färdmedel och skattefria butiker

Om försäljning av alkoholdrycker och övervakning av försäljningen i färdmedel som trafikerar mellan Finland och utlandet stadgas genom förordning.

Om försäljning av alkoholdrycker i butiker för skattefria varor stadgas särskilt.

5 kap.

Reklam

33 §

Förbud mot alkoholreklam

Reklam för alkoholdrycker och på konsumenterna inriktad annan verksamhet för främjande av alkoholdryckers försäljning samt deras anslutande till reklam eller försäljningsfrämjande verksamhet för andra produkter eller tjänster är förbjuden.

Utan hinder av vad som stadgas i 1 mom. är reklam för alkoholdrycker och annan säljfrämjande verksamhet, enligt vad social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmer, tillåten

1) i sådana av produkttillsynscentralen godkända fackpublikationer vilka riktar sig till hotell- och restaurangbranschen och detaljhandeln samt i andra trycksaker vilka riktar sig till dem som deltar i försäljningen av alkoholdrycker och vilkas spridning och distributions-

sätt stämmer överens med social- och hälsovårdsministeriets bestämmelser, samt

2) på serveringsställen, detaljhandelsställen och tillverkningsställen för alkoholdrycker.

Produkttillsynscentralen kan återkalla tillstånd som den har givit enligt 2 mom., om

1) det har skett en förändring i fackpublikationens eller trycksakens spridning eller distributionssätt,

2) om produkttillsynscentralen inte har fått alla för godkännandet viktiga upplysningar, eller om

3) missbruk har förekommit vid publiceringen.

Vad som stadgas i 1 mom. skall inte heller tillämpas på reklam i sådana utländska trycksaker med spridning i Finland, vilkas huvudsakliga syfte inte är att göra reklam för alkoholdrycker.

Tillverkaren, importören eller partihandlaren kan utan hinder av 1 mom. ge dem som deltar i försäljningen av alkoholdrycker upplysningar om priset på sin produkt och om dess sammansättning, egenskaper och tillverkning samt annan motsvarande information, enligt vad social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmer om saken.

6 kap.

Innehav och transport av alkoholdrycker och sprit samt lagring av obeskattade alkoholdrycker

34 §

Innehav och transport

Alkoholdrycker som inte är lagligen tillverkade eller importerade får inte innehas eller transporteras.

Alkoholdrycker får inte innehas eller transporteras av personer som inte har fyllt tjugo år. Personer som har fyllt aderton år får emellertid inneha och transportera svaga alkoholdrycker.

Sprit får innehas och transporteras endast av den som enligt denna lag har tillstånd eller rätt att tillverka, importera, sälja eller använda sprit.

Om transitering av alkoholdrycker och sprit stadgas särskilt.

35 §

Lager för obeskattade alkoholdrycker

Alkoholbolaget samt innehavare av tillverk-

nings- och partihandelstillstånd får hålla obeskattade alkoholdrycker i lager som har godkänts av produkttillsynscentralen och som kan övervakas effektivt.

Om tillstånd att inrätta lager för obeskattade alkoholdrycker stadgas särskilt.

7 kap.

Alkoholbolaget

36 §

Alkoholbolagets uppgifter

Alkoholbolaget skall

1) sköta den tillverkning och försäljning som bolaget enligt denna lag har ensamrätt till,

2) i den utsträckning som social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmer bedriva alkoholforskning, följa alkoholförhållandenas utveckling, informera om alkoholens skadeverkningar, bedriva upplysning om alkoholfrågor och annan sådan hälsofostran, samt

3) årligen till statsrådet ge en berättelse om alkoholförhållandenas utveckling och om de åtgärder som bolaget har vidtagit för att uppnå det syfte som anges i 1 §.

Om alkoholbolagets övriga uppgifter och verksamhetsområde stadgas i dess bolagsordning.

De uppgifter som ankommer på alkoholbolaget enligt 1 mom. 2 punkten finansieras genom skatten på alkoholdrycker, som betalas till staten.

37 §

Förvaltningsrådet

Alkoholbolaget har ett förvaltningsråd som består av nio ordinarie medlemmar och tre suppleanter.

Medlemmarna och suppleanterna i förvaltningsrådet förordnas för tre kalenderår i sänder av statsrådet, som samtidigt bland förvaltningsrådets ordinarie medlemmar utser dess ordförande och vice ordförande.

En medlem eller en suppleant i förvaltningsrådet kan under mandattiden befrias från sitt uppdrag, varvid en ny medlem respektive suppleant skall förordnas i hans ställe för den återstående tiden.

38 §

Social- och hälsovårdsministeriets representation

En representant för social- och hälsovårds-

ministeriet har rätt att följa handläggningen av ärenden och att delta i diskussionen vid förvaltningsrådets möten och bolagsstämman.

39 §

Stadgandena om aktiebolag

Om annat inte stadgas i denna lag skall på alkoholbolaget tillämpas gällande stadganden om aktiebolag.

8 kap.

Styrning och tillsyn

40 §

Social- och hälsovårdsministeriets behörighet

Den högsta ledningen och styrningen när det gäller tillsynen över iakttagandet av denna lag och de med stöd därav utfärdade stadgandena och bestämmelserna ankommer på social- och hälsovårdsministeriet.

Social- och hälsovårdsministeriet utfärdar vid behov bestämmelser om

1) förutsättningarna för beviljande av tillverkningstillstånd, importtillstånd, detaljhandelstillstånd för öl, serveringstillstånd samt partihandelstillstånd och om den tillförlitlighet som krävs av sökande,

2) lämplig placering av alkoholbutiker, försäljningsställen för öl samt serveringsställen,

3) kraven på serveringslokaler, försäljningslokaler för öl samt serverings- och försäljningsverksamheten,

4) sådant motiverat behov som förutsätts för beviljande av användningstillstånd för sprit och alkoholdrycker, om övriga tillståndsförutsättningar samt om den tillförlitlighet som krävs av sökanden,

5) de för en effektiv övervakning nödvändiga arrangemangen vid tillverkning och lagring av alkoholdrycker och sprit, i alkoholbutiker och på försäljningsställen för öl samt på serveringsområden,

6) iakttagande av förbudet mot reklam för alkoholdrycker och annan säljfrämjande verksamhet, samt om

7) de prissättningsgrunder som skall iaktas vid detaljhandel med och servering av alkoholdrycker.

41 §

Produkt tillsynscentralens behörighet

Produkt tillsynscentralen, som är underställd

social- och hälsovårdsministeriet, övervakar

1) tillverkningen, importen och exporten av alkoholhaltiga ämnen,

2) partihandeln med alkoholdrycker,

3) alkoholbolagets detaljhandel,

4) försäljning och annan överlåtelse av alkoholdrycker ur obeskattade lager,

5) serveringen av alkoholdrycker på serveringsställen som verkar med tillstånd av produkt tillsynscentralen,

6) försäljningen av sprit och specialförsäljningen av alkoholdrycker samt sådan användning som grundar sig på användningstillstånd,

7) att förbudet mot reklam för alkoholdrycker och annan säljfrämjande verksamhet iaktas,

8) import, tillverkning och försäljning av sådan utrustning och delar till den som lämpar sig för olovlig framställning av alkoholdrycker och sprit, samt

9) försäljningen av alkoholdrycker i färdmedel som trafikerar mellan Finland och utlandet.

Produkt tillsynscentralen styr länsstyrelserna när de utövar tillsyn.

42 §

Länsstyrelsens behörighet

Länsstyrelsen övervakar inom sitt område detaljhandeln med och serveringen av alkoholdrycker samt efterlevnaden av förbudet mot reklam för alkoholdrycker och annan säljfrämjande verksamhet.

43 §

Tillverkarens och importörens ansvar

Tillverkaren och importören ansvarar för kvaliteten på och sammansättningen av alkoholdrycker som de har överlåtit till konsumtion samt för att produkten, dess etikettering och övriga presentation stämmer överens med gällande stadganden och bestämmelser.

Produkt tillsynscentralen styr och övervakar förverkligandet av tillverkarnas och importörernas ansvar.

44 §

Inspektions- och upplysningsrätt

Produkt tillsynscentralen har i syfte att övervaka efterlevnaden av denna lag samt de stadganden och bestämmelser som utfärdas med stöd av den rätt att

1) inspektera tillverknings-, lager- och försäljningslokaler samt verksamheten i dessa, transporter av alkoholhaltiga ämnen samt att granska för tillsynen behövliga dokument,

2) ta och utan ersättning få prover som behövs för tillsynen, samt att

3) få de meddelanden, upplysningar och dokument som behövs för tillsynen.

Länsstyrelsen har med stöd av denna lag samt de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av den rätt att

1) inspektera serverings- och detaljhandelslokaler och verksamheten i dessa samt att granska för tillsynen behövliga dokument, samt att

2) få de meddelanden, upplysningar och dokument som behövs för tillsynen.

45 §

Tystnadsplikt

Den som vid fullgörande av uppgifter som avses i denna lag har fått kännedom om en privatpersons eller en sammanslutnings ekonomiska ställning eller affärs- eller yrkeshemligheter får inte röja dem eller använda dem orättmätigt, om inte den till vars förmån tystnadsplikten gäller har samtyckt till detta.

Vad som stadgas i 1 mom. utgör inte hinder för att upplysningar lämnas till en annan tillsynsmyndighet för fullgörande av en övervakningsuppgift eller till en åklagar- eller polismyndighet för utredning av brott eller väckande av åtal. Den myndighet som mottagit upplysningen har härvid samma tystnadsplikt som enligt 1 mom.

Tillsynsmyndigheten får utan hinder av 1 mom. lämna sådana upplysningar som förutsetts i internationella avtal som är bindande för Finland till i avtalen angivna utländska organ, internationella organisationer och samarbetande stater.

46 §

Övriga tillsynsmyndigheter

Polisen övervakar den allmänna ordningen på ställen där det bedrivs detaljhandel och servering av alkoholhaltiga ämnen.

Om gränsbevakningsväsendets och tullverkets tillsynsuppgifter stadgas särskilt.

47 §

Handräckning

Vederbörande tjänstemän vid produkttillsynscentralen och länsstyrelsen har rätt att av övriga myndigheter få handräckning för att övervaka efterlevnaden av och för att verkställa denna lag samt de stadganden och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den samt för att utreda missbruk av alkoholhaltiga ämnen.

48 §

Utfärdande av anvisningar samt vite och tvångsutförande

Om det vid tillsyn över efterlevnaden av förbudet mot reklam för alkoholdrycker eller andra sådana marknadsförings- eller säljfrämjande åtgärder som avses i 33 § eller annars konstateras missförhållanden eller verksamhet som strider mot gällande stadganden eller bestämmelser, skall produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen utfärda vederbörliga anvisningar för avhjälpande av missförhållandena eller avslutande av den felaktiga verksamheten samt utsätta en tid inom vilken detta skall ske.

Om saken inte har rättats till inom den utsatta tiden eller om den i anvisningarna nämnda verksamheten inte har avslutats, eller om den har återupptagits efter att den utsatta tiden löpt ut kan produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen förelägga vite eller hot om tvångsutförande på den försumliga bekostnad enligt viteslagen (1113/90), om annat inte stadgas i denna lag.

49 §

Förbud och säkringsåtgärder

Om det görs reklam för alkoholdrycker eller vidtas andra sådana marknadsförings- eller säljfrämjande åtgärder som strider mot 33 §, kan produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen förbjuda den som givit eller utför uppdraget samt hans anställda att fortsätta eller upprepa den lagstridiga verksamheten.

Produkttillsynscentralen kan förbjuda att alkoholdrycker släpps ut på marknaden eller ålägga den som har släppt ut alkoholdrycker på marknaden att utan ersättning dra tillbaka dem, om produkten eller presentationen av den strider mot gällande stadganden och bestämmelser eller om dryckens kvalitet eller de

skadeverkningar och risker som den eventuellt orsakar för hälsan inte har kontrollerats på behörigt sätt eller om ett förbud annars är motiverat för skyddande av människors hälsa.

Om det på grund av förfarandets stora omfattning eller betydelse är påkallat att skyndsamt hindra att ett mot gällande stadganden eller bestämmelser stridande eller hälsovådligt förfarande som avses i 1 och 2 mom. fortgår eller upprepas, kan produkttillsynscentralen temporärt, innan ärendet slutgiltigt avgörs, förbjuda förfarandet. Ett förordnande om att temporärt förbjuda ett sådant förfarande träder i kraft omedelbart och kan återkallas innan ärendet slutgiltigt avgörs.

50 §

Rättelse samt vite och tvångsutförande

Produkttillsynscentralen kan när den beslutar om ett förbud som avses i 49 § 1 och 2 mom. och länsstyrelsen när den beslutar om ett förbud som stadgas i 49 § 1 mom. ålägga den som förbudet avser att inom utsatt tid och på ett angivet sätt företa en rättelseåtgärd, om en sådan skall anses behövlig på grund av de uppenbara skadeverkningar som ett mot stadgandena stridande förfarande har.

Produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen kan förena ett förbud eller åläggande enligt denna lag med vite eller hot om att det som efter utgången av den utsatta tiden fortfarande är ogjort tvångsutförs i enlighet med viteslagen på den försumliges bekostnad, om inte annat stadgas i denna lag.

9 kap.

Ändringssökande

51 §

Ändringssökande i produkttillsynscentralens, länsstyrelsens och alkoholbolagets beslut

Ändring i beslut som produkttillsynscentralen och länsstyrelsen fattat med stöd av denna lag får, om bevärnsförbud inte gäller för beslutet, sökas hos högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Utän hinder av att ändring har sökts skall produkttillsynscentralens och länsstyrelsens beslut iakttagas om högsta förvaltningsdomstolen inte beslutar annat.

Ändring i alkoholbolagets beslut om tagande

av alkoholdrycker i minutförsäljning, avlägsnande av dem ur minutförsäljning samt pris-sättningsgrunder för minutförsäljningen söks hos produkttillsynscentralen i den ordning som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden.

52 §

Bevärnsförbud i fråga om förbud och säkringsåtgärder

Ändring får inte sökas genom besvär i produkttillsynscentralens och länsstyrelsens i 48—50 §§ avsedda beslut om förbud eller temporärt förbud eller beslut om föreläggande av vite eller tvångsutförande.

Den som produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen har ålagt ett förbud eller temporärt förbud som avses i 1 mom. eller förelagt i 48 och 50 §§ avsett vite eller hot om tvångsutförande får genom ansökan inom 30 dagar efter delfäendet av beslutet eller föreläggandet föra ärendet till marknadsdomstolen.

I ärenden som avses i 1 mom. och vari produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen har förelagt vite eller hot om tvångsutförande dömer marknadsdomstolen ut vitet eller beslutar om verkställighet av hotet på ansökan av den som har förelagt det.

53 §

Ändringssökande i marknadsdomstolens dom

Om sökande av ändring i marknadsdomstolens domar stadgas i lagen om marknadsdomstolen (41/78).

10 kap.

Särskilda stadganden

54 §

Föreskrifter om alkoholmätningar

Social- och hälsovårdsministeriet meddelar detaljerade föreskrifter om de metoder som skall användas vid alkoholmätningar.

55 §

Avgifter

Produkttillsynscentralen och länsstyrelsen uppbär avgifter för tillståndsbeslut som avses i denna lag och för andra myndighetsbeslut som

ges med stöd av denna lag samt för tillsyn som avses i denna lag enligt vad som stadgas i lagen om grundverna för avgifter till staten (150/92), likväl så att för tillsynen över verksamhet som enligt denna lag kräver tillstånd uppbärs en årlig avgift hos dem som har tillstånd.

56 §

Ersättningar för konstaterad brist på sprit eller alkoholdrycker

Alkoholbolaget eller innehavare av tillstånd att importera, tillverka, bedriva partihandel med eller använda sprit skall för sprit som försvunnit medan den varit i deras besittning, till staten i ersättning betala skattebeloppet för den mängd starka alkoholdrycker som motsvarar den bristande mängden etylalkohol.

Om spritunderskottet beror på naturligt svinn, en olyckshändelse eller något annat sådant, och om det tillförlitligt utreds att alkoholbolaget, tillståndshavaren eller deras anställda inte kan anses ha fått någon olaglig fördel därav, uppkommer ingen ersättnings-skyldighet enligt 1 mom.

Om statens rätt till ersättning för konstaterad brist på alkoholdrycker stadgas särskilt.

57 §

Import, tillverkning och handel med utrustning eller del av utrustning

I syfte att förhindra olovlig tillverkning av alkoholdrycker och sprit kan, utöver vad som stadgas i 91 och 91a §§ alkohollagen (459/68), genom förordning stadgas att den som importerar, tillverkar eller saluför för sådan tillverkning lämplig utrustning eller delar av sådan är skyldig att anmäla till produkttillsynscentralen om sin verksamhet och föra bok över den.

58 §

Förtäringförbud

Om annat inte följer av denna lag är det förbjudet att förtära alkohol

1) på ställen där detaljhandel med alkoholdrycker bedrivs samt i andra öppna handelsrörelser,

2) i restauranger och på andra ställen där allmänheten mot betalning får mat och förfriskningar,

3) i lokaler och på andra ställen där offentliga tillställningar ordnas, samt

4) på fartyg samt i tåg, bussar och andra för allmänheten avsedda färdmedel i inrikestrafik.

Polisen kan, när upprätthållande av den allmänna ordningen så förutsätter, förbjuda förtäring av alkoholdrycker på allmän plats.

På ställen och i färdmedel som avses i 1 mom. 1—4 punkten får ägaren, personalen, arrangören eller ordningsmännen inte tillåta förtäring av alkoholdrycker.

59 §

Privata tillställningar

När slutna tillställningar ordnas i andra allmänna lokaler än sådana som avses i 58 § 1 mom 2 punkten får alkoholdrycker förtäras, om tillställningens arrangör har gjort en anmälan om saken till polisen.

60 §

Fråntagande, omhändertagande och förstöring av alkoholdrycker och sprit

Om någon har förtärt alkoholdrycker i strid med det förbud som nämns i 58 § 1 mom., har ägaren till en lokal, rörelse eller något annat ställe som avses i paragrafen eller den som är anställd hos ägaren eller också arrangören eller en ordningsman samt ett i allmänt bruk varande färdmedels chef, förare eller konduktör rätt att frånta honom ämnet jämte kärlet och bevisligen förstöra det.

Påträffas hos en berusad när denne grips alkoholdrycker eller något annat alkoholhaltigt ämne som han enligt denna lag eller stadganden och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den annars har rätt att inneha, får dryckerna eller ämnet fråntas honom samt under de förutsättningar som stadgas genom förordning hållas i myndighetens förvar eller förstöras.

Påträffas hos den som skall intas i fängelse eller någon annan slutan stalt eller som skall intas eller vårdas i en enhet för missbrukarvård alkoholdrycker eller något annat alkoholhaltigt ämne, får anstaltens personal frånta honom och bevisligen förstöra dryckerna eller ämnet.

61 §

Realisering av alkoholdrycker och sprit som har tillfallit av staten

Alkoholdrycker och sprit som har utmätts

eller dömts förbrutna eller på annat sätt har tillfallit staten får realiseras endast genom försäljning till alkoholbolaget eller till någon som har partihandels-, serverings- eller minutförsäljningstillstånd för alkoholdrycker eller användningstillstånd för sprit.

Om skatt inte har betalats på de sålda alkoholdryckerna skall köparen betala denna till staten utöver köpesumman.

62 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

11 kap.

Ikraftträdande

63 §

Ikraftträdelsestadganden

Denna lag träder i kraft den 1 november 1994.

Genom denna lag upphävs alkohollagen av den 26 juli 1968 (459/68) jämte ändringar, med undantag av lagens 9 kap. samt 104 och 105 §§.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

64 §

Övergångsstadganden

Av kommunfullmäktige med stöd av alkohollagen (459/68) givet samtycke till minutförsäljning och utskänkning av alkoholdrycker förblir i kraft.

Den rättighet, det tillstånd samt samtycke som utfärdats på basis av alkohollagen och stadganden som utfärdats med stöd av den förblir i kraft för den tid som nämnts i vederbörande beslut. Genom denna lag upphävs dock de föreskrifter och allmänna tillståndsvillkor som utfärdats med stöd av alkohollagen och som anknyter till sådana rättigheter, tillstånd eller samtycken och på dessa tillämpas stadganden, föreskrifter och uppställda villkor som utfärdats med stöd av denna lag. De specialvillkor som anknyter till rättighet, tillstånd och samtycke och som utfärdats med stöd av alkohollagen förblir i kraft till den del som de inte står i strid med denna lag och stadganden och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Ett ärende som är anhängigt då denna lag träder i kraft behandlas och avgörs i enlighet med denna lag och stadganden och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Vid Oy Alko Ab:s bokslut och verkställandet av vinsten 1994 iaktas 19 § alkohollagen (459/68).

2.

Lag om ändring av alkohollagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i alkohollagen av den 26 juli 1968 (459/68) 85 § 3 och 4 mom., 91 § 2 mom., 91 a § 2 mom., 93 § och i 95 § 1 mom. det inledande stycket samt 4 punkten och 4 mom.,

av dessa lagrum 85 § 3 och 4 mom. och 95 § 4 mom. sådana de lyder i lag av den 6 mars 1987 (252/87) samt 91 § 2 mom. och 91 a § 2 mom. sådana de lyder i lag av den 2 mars 1979 (251/79), som följer:

85 §

Den som utan arvode förmedlar alkoholdrycker eller sprit till en person till vilken enligt 16 § alkohollagen (/) alkoholdrycker inte får säljas, skall för *förmedling utan arvode av alkoholhaltigt ämne* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

För olovlig försäljning av alkoholhaltigt ämne döms även innehavare av serveringstillstånd eller den som är anställd på ett serveringsställe och överlåter för utskänkning erhållen alkoholdryck att bortföras från serveringsstället eller som på serveringsstället eller i anslutning till det serverar annan än lagligen till detta levererad alkoholdryck.

91 §

Den som inför, tillverkar, utbjuder eller saluför andra ämnen, produkter eller tillverkningar än sådana som med stöd av 4 § alkohollagen (/) stadgas vara tillåtna, i avsikt att de skall användas för olovlig framställning av alkoholdrycker, eller gör försök därtill, skall dömas på det sätt som stadgas i 1 mom.

91 a §

Den som, i och för olovlig framställning av alkoholdrycker genom att göra reklam för eller genom att eljest för allmänheten förevisa eller

skylta med andra ämnen, produkter eller preparat än sådana som med stöd av 4 § alkohollagen (/) stadgas vara tillåtna, uppmanar till, ger handledning i eller förleder till olovlig framställning av alkoholdryck, skall dömas så som i 1 mom. är stadgat.

93 §

Den som på annat sätt än vad som sägs ovan i detta kapitel bryter mot alkohollagen (/) eller med stöd av den utfärdade stadganden, skall för *alkoholförseelse* dömas till böter.

95 §

Förverkade skall dömas

4) alkoholdryck eller sprit som förtärs i strid med 58 § 1 mom. alkohollagen (/), jämte kärl.

Har gärningsmannen skingrat eller förstört egendom som avses i 1 mom. eller har sådan överlåtits till någon mot vederlag som motsvarar dess värde eller kan egendomen enligt 3 mom. inte dömas förverkad, skall i stället värdet dömas förverkat. Är den mängd alkohol som förtärs i strid med 58 § 1 mom. alkohollagen (/) ringa, behöver dess värde inte dömas förverkat.

Denna lag träder i kraft den 1 november 1994.

3.

Lag om upphävande av lagen om mellanöl

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Härmed upphävs lagen den 26 juli 1968 om mellanöl (462/68) jämte ändringar.

2 §

Denna lag träder i kraft den 1 november 1994.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

3 §

Av kommunfullmäktige med stöd av lagen om mellanöl (462/68) givet samtycke till minutförsäljning och utskänkning av mellanöl förblir i kraft.

Den rättighet, det tillstånd samt samtycke som utfärdats på basis av lagen om mellanöl och stadganden som utfärdats med stöd av den

förblir i kraft den tid som nämnts i vederbörande beslut. Genom denna lag upphävs dock de föreskrifter och allmänna tillståndsvillkor som an knyter till rättighet, tillstånd eller samtycke och som utfärdats med stöd av lagen om mellanöl och på dessa tillämpas stadganden, föreskrifter och uppställda villkor som utfärdats med stöd av alkohollagen (/). De specialvillkor som an knyter till rättighet, tillstånd och samtycke och som utfärdats med stöd av lagen om mellanöl förblir i kraft till den del som de inte står i strid med alkohollagen (/) och stadganden och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Ett ärende som är anhängigt då denna lag träder i kraft behandlas och avgörs i enlighet med alkohollagen (/) och stadganden och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

4.

Lag om social- och hälsovårdens produkt tillsynscentral

I enlighet med riksdagen beslut stadgas:

1 §

Social- och hälsovårdens produkt tillsynscentral, som är underställd social- och hälsovårdsministeriet, skall sköta den tillsyn som förutsätts i alkohollagen (/), kemikalielagen (744/89) och lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/76).

Social- och hälsovårdens produkt tillsynscentral skall dessutom sköta de övriga uppgifter som stadgas eller bestäms i lag eller förordning eller med stöd av dem, samt de uppgifter som social- och hälsovårdsministeriet ålägger den.

2 §

Social- och hälsovårdens produkt tillsynscentral kan ha en direktion och nämnder. Om deras uppgifter och sammansättning samt om sättet för hur den tillsätts stadgas genom förordning.

3 §

På medlemmar av direktionen för social- och hälsovårdens produkt tillsynscentral, anställda vid centralen samt på centralens sakkunniga tillämpas vad som i 40 kap. strafflagen stadgas om tjänstemän och offentligt anställda arbetstagare.

4 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

5 §

Denna lag träder i kraft den 1 november 1994.

Åtgärder för att besätta tjänster och sysslor vid social- och hälsovårdens produkt tillsynscentral samt andra åtgärder som är nödvändiga för att inleda social- och hälsovårdens produkt-

tillsynscentrals verksamhet när denna lag träder i kraft får vidtas innan lagen träder i kraft. Överdirektörstjänsten kan första gången besättas innan lagen träder i kraft.

När tjänsterna besätts första gången utnämns tjänstemännen, med undantag av överdirektören, genom beslut av social- och hälsovårdsministeriet.

De tjänster som den 1 november 1994 inrättas vid social- och hälsovårdens produkt-tillsynscentral får första gången besättas utan att de lediganslås.

6 §

Vad som i en författning som givits före denna lags ikraftträdande stadgas eller bestäms om social- och hälsovårdsministeriet, alkoholbolaget, forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården, social- och hälso-styrelsen eller medicinalstyrelsen beträffande de uppgifter som enligt 1 § ankommer på social- och hälsovårdens produkt-tillsynscentral, gäller efter denna lags i kraftträdande på motsvarande sätt social- och hälsovårdens produkt-tillsynscentral.

5.

Lag

om ändring av kemikalielagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i kemikalielagen av den 14 augusti 1989 (744/89) 5 § 1 mom., 20 § 1 mom., 21 § 2 mom., 22 och 23 §§, 43 § 2 mom., 45 § 2 och 3 mom., 55 § 2 mom. och 57 §,

dess lagrum sådana de lyder, 5 § 1 mom., 21 § 2 mom., 55 § 2 mom. och 57 § i lag av den 3 augusti 1992 (766/92) samt 20 § 1 mom., 22 och 23 §§, 43 § 2 mom. och 45 § 2 och 3 mom. i lag av den 18 december 1992 (1412/92), som följer:

5 §

Tillsynsmyndigheter i centralförvaltningen

Den högsta tillsynen över iakttagandet av denna lag samt de stadganden och bestämmelser som utfärdas med stöd av den utövas av

1) social- och hälsovårdens produkt-tillsynscentral i fråga om förebyggandet och avvärjningen av kemikalieskador på hälsan, samt av

2) vatten- och miljöstyrelsen i fråga om förebyggandet och avvärjningen av kemikalieskador på miljön.

20 §

Anmälningsskyldighet

Tillverkaren eller en representant som han utsett (*anmälaren*) skall göra en anmälan om ett nytt ämne till social- och hälsovårdens produkt-tillsynscentral. Anmälan skall även göras om ett nytt ämne som ingår i ett preparat.

21 §

Begränsningar av överlåtelse

Har social- och hälsovårdens produkt-tillsynscentral uppmanat anmälaren att komplettera en bristfällig anmälan, räknas den tid som avses i 1 mom. från den tidpunkt då den kompletterade anmälan kom till social- och hälsovårdens produkt-tillsynscentral.

22 §

Ändringsanmälan

Anmälaren skall göra en ändringsanmälan till social- och hälsovårdens produkt-tillsynscentral, om han får nya uppgifter om ett ämne som avses i 20 § eller om dess verkningar på hälsan och miljön eller om användningssyftet eller tillverknings- och importmängderna i fråga om ämnet eller ett preparat som innehåller detta väsentligt har förändrats.

23 §

Tilläggsuppgifter

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan ålägga anmälaren att, på det sätt som anges närmare genom förordning, utöver de uppgifter som skall lämnas i anmälan ge uppgifter om ämnet och dess egenskaper och verkningar samt att göra nya undersökningar av dessa omständigheter, om det anses nödvändigt för bedömning av den risk som ämnet medför.

43 §

Förbud mot hantering av en kemikalie

Om avvärjningen av skador som avses i 1 mom. förutsätter snabba åtgärder, får social- och hälsovårdens produkttillsynscentral i fråga om hälsoskador och vatten- och miljöstyrelsen i fråga om miljöskador tillfälligt bestämma nödvändiga förbud, begränsningar och andra åtgärder som avses i 1 mom. Saken skall härvid utan dröjsmål hänskjutas till statsrådet.

45 §

Tillsynsmyndighetens förbud och begränsningar

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan i sådana fall som avses i 1 mom. för att förhindra hälsoskador samt vatten- och miljöstyrelsen för att förhindra miljöskador besluta om förbud mot introduktion på marknaden av en kemikalie, samt om förfarandet vid returnering eller anmälan angående fara som uppstått eller om att en kemikalie skall oskadliggöras på behörigt sätt.

Om den lokala myndighet som utövar tillsyn över iakttagandet av kemikalielagen anser det nödvändigt att i ett fall enligt 1 mom. vidta åtgärder som avses i 2 mom., skall tillsynsmyndigheten göra en framställning i saken till social- och hälsovårdens produkttillsynscentral

i fråga om hälsoskador och till vatten- och miljöstyrelsen i fråga om miljöskador.

55 §

Ändringssökande

Besvär får inte anföras över tillfälliga förbud eller begränsningar som social- och hälsovårdens produkttillsynscentral eller vatten- och miljöstyrelsen har meddelat enligt 43 § 2 mom. Över ett beslut om föreläggande av vite som tillsynsmyndigheten har fattat med stöd av 51 § får inte anföras särskilda besvär.

57 §

Testlaboratorier

Sådan undersökning av kemikaliers fysiska och kemiska egenskaper samt verkningar på hälsan och miljön som förutsätts i denna lag samt de stadganden och bestämmelser vilka utfärdas med stöd av den och vars resultat tillställs myndigheterna skall vara utförd i ett laboratorium som social- och hälsovårdens produkttillsynscentral har godkänt såsom ett auktoriserat testlaboratorium eller som i övrig iakttar god laboratoriepraxis. Laboratoriepersonalen skall vara behörig samt lokalerna och anordningarna lämpade för sitt ändamål.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan foga villkor, begränsningar och anvisningar till sitt godkännande av ett laboratorium.

Ett auktoriserat testlaboratorium skall underrätta social- och hälsovårdens produkttillsynscentral om väsentliga ändringar i sin verksamhet.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan återkalla godkännandet av ett testlaboratorium, om laboratoriet inte längre motsvarar förutsättningarna för godkännandet eller inte iakttar de villkor, begränsningar eller anvisningar som gäller dess verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 november 1994.

6.

Lag**om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs 37 § lagen den 13 augusti 1976 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/76), sådan den lyder i lag av den 3 augusti 1992 (768/92),

ändras 14 § 1 mom., 17 § 3 mom., 18 § 1 och 2 mom., 19 och 20 §§ och 21 § 2 mom.,

av dessa lagrum 14 § 1 mom. sådant det lyder i nämnda lag av den 3 augusti 1992, 19 § sådan den lyder i lag av den 23 augusti 1992 (953/92) och 20 § sådan den lyder delvis ändrad genom sistnämnda lag, som följer:

14 §

Den allmänna ledningen och styrningen av iakttagandet av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser ankommer på social- och hälsovårdsministeriet och tillsynen på social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, som är underställd ministeriet.

17 §

Har rättelse icke skett inom utsatt tid, skall hälsovårdsnämnden meddela detta:

1) till allmän åklagare, därest fråga är om överträdelse av stadgandena i 10 eller 11 §; samt

2) social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, därest fråga är om verksamhet, som strider mot stadgandena i 7, 8 eller 9 §.

18 §

Har vid försäljning eller annan överlåtelse av tobaksprodukt eller rökdon förfarits i strid mot stadgandena i 7 §, kan social- och hälsovårdens produkttillsynscentral förbjuda tillverkare eller importör samt hos dessa anställd person att fortsätta eller upprepa den mot stadgandena stridande verksamheten.

Har reklam gjorts för tobaksprodukt, tobaksimitation eller rökdon eller ock vid annan försäljningsfrämjande verksamhet förfarits i strid mot stadgandena i 8 eller 9 §, kan social- och hälsovårdens produkttillsynscentral förbjuda den som rekviderat eller utfört reklamåtgärden eller den försäljningsfrämjande åtgärden samt hos dessa anställd person att fortsätta eller upprepa den mot stadgandena stridande verksamheten.

19 §

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan förbjuda den som tillverkar eller importerar en tobaksprodukt att sälja eller på annat sätt överlåta produkten i näringsverksamheten, om de påskrifter som nämns i 7 § 1 mom. saknas på tobakens minutförsäljningsförpackning, om påskriften strider mot stadgandena i förordningen, om tobaksprodukten innehåller förbjudna ämnen som vållar fara och men för hälsan eller om maximigränserna för ämnen som ingår i tobaksprodukten eller som uppstår vid rökning och vållar fara eller men för hälsan överskrids. Förbud kan utfärdas också tills vidare eller för viss tid.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan också förbjuda försäljning eller annan överlåtelse av tobaksprodukter i näringsverksamheten om cigaretternas tjär- och nikotinhalt inte har undersökts så som 6 § 2 mom. förutsätter eller om någon i 6 § 3 mom. stadgad anmälan om cigaretternas tjär- och nikotinhalt inte har gjorts.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan förplikta den som tillverkar eller importerar en tobaksprodukt att inom en viss tid dra bort en i 1 och 2 mom. nämnd tobaksprodukt från marknaden.

20 §

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan när den meddelar ett förbud förplikta en tillverkare eller importör, för vars räkning försäljnings- eller reklamverksamhet eller försäljningsfrämjande åtgärd har utförts, att inom en viss tid på lämpligt sätt vidta en rättelseåtgärd, om detta till följd av de uppenbara men som uppkommer genom den försäljnings-, reklam- eller försäljningsfrämjande åtgärden bör anses vara påkallat.

Sker icke rättelse av försäljnings- och re-

klam- eller försäljningsfrämjande åtgärd på behörigt sätt inom utsatt tid, kan rättelsen utföras av social- och hälsovårdens produkttillsynscentral på vederbörande tillverkares eller importörs bekostnad.

21 §

Yrkan om utdömande av vite framställes av social- och hälsovårdens produkttillsynscentral.

Denna lag träder i kraft den 1 november 1994

7.

Lag

om ändring av lagen om marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 20 januari 1978 om marknadsdomstolen (41/78) 1 och 7 §§, dessa lagrum sådana de lyder, 1 § i lag av den 30 december 1993 (1615/93) och 7 § delvis ändrad genom sist nämnda lag, samt

fogas till lagen en ny 6 e § som följer:

1 §

Marknadsdomstolen handlägger och avgör i egenskap av specialdomstol de ärenden som faller under dess behörighet enligt konsumentskyddslagen (38/78), lagen om konsumentombudsmannen (40/78), värdepappersmarknadslagen (495/89), kreditinstitutslagen (1607/93) och lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare (1062/93) och som ansluter sig till regleringen av marknadsföring och avtalsvillkor samt de ärenden för vilka den enligt lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/78) och alkohollagen (/) är behörig.

6 e §

Ett ärende som behandlas med stöd av alkohollagen blir anhängigt vid marknadsdomstolen på det sätt som stadgas i 52 § 2 mom. nämnda lag genom en ansökan av den för vilken har utfärdats ett sådant förbud, temporärt förbud, åläggande att dra tillbaka en

produkt från marknaden, vite eller hot om tvångsutförande som nämns i 48—50 §§ nämnda lag.

Med stöd av 48—50 §§ alkohollagen blir ett ärende som gäller verkställighet av vite eller verkställighet av hot om tvångsutförande anhängigt på ansökan av produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen.

7 §

I ansökan skall uppgivas:

1) den näringsidkares eller den andra persons namn, hemort och postadress mot vilken yrkandet riktas eller, om saken gäller ett kreditinstituts ansökan enligt 6 c §, finansinspektionens beslut samt, om saken gäller en ansökan av en i 6 e § angiven näringsidkare, tillverkare, beställare eller utförare av en reklam- eller säljfrämjande åtgärd eller en person i dessas tjänst, produkttillsynscentralens beslut eller förordnande om temporärt förbud,

2) yrkandet och grunderna för detsamma, samt

3) de omständigheter på vilka sökanden stöder sig.

Sökanden skall underteckna ansökningsen.

Till en sådan ansökan som avses i 6 c eller 6 e § skall fogas det beslut eller förordnande som nämns i 1 mom. 1 punkten i original eller

officiellt styrkt kopia samt bevis över dagen för delfäendet.

_____

Denna lag träder i kraft den 1 november 1994.

Helsingfors den 10 juni 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Minister Toimi Kankaanniemi

2.

Lag

om ändring av alkohollagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i alkohollagen av den 26 juli 1968 (459/68) 85 § 3 och 4 mom., 91 § 2 mom., 91 a § 2 mom., 93 § och i 95 § 1 mom. det inledande stycket samt 4 punkten och 4 mom., av dessa lagrum 85 § 3 och 4 mom. och 95 § 4 mom. sådana de lyder i lag av den 6 mars 1987 (252/87) samt 91 § 2 mom. och 91 a § 2 mom. sådana de lyder i lag av den 2 mars 1979 (251/79), som följer:

Gällande lydelse

85 §

Om någon utan arvode förmedlar alkohol-
dryck eller sprit till den som alkoholdryck
enligt 34 § ej får säljas till skall han för
förmedling utan arvode av alkoholhaltigt ämne
dömas till böter eller fängelse i högst sex
månader.

För olovlig försäljning av alkoholhaltigt
ämne dömes även innehavare av utskänkings-
rättigheter eller på utskänkingsställe anställd,
som överlåter för utskänkning erhållen alko-
holdryck att bortföras från utskänkingsstället
eller som på utskänkingsstället eller i sam-
band därmed utskänker annan än i enlighet
med 46 § dit levererad alkoholdryck.

91 §

Den som inför, tillverkar, utbjuder eller
saluför andra ämnen, produkter eller preparat
än de i 3 § nämnda lovligen tillverkningsämnen
i sådan avsikt, att de skulle komma att använ-
das för olovlig framställning av alkoholdryck,
eller gör försök därtill, skall dömas så som i 1
mom. är stadgat.

91 a §

Den som, i och för olovlig framställning av
alkoholdrycker genom att göra reklam för eller
genom att eljest för allmänheten förevisa eller
skylta med andra ämnen, produkter eller pre-
parat än de i 3 § nämnda lovligen tillverkning-
sämnen, uppmanar till, ger handledning i eller

Föreslagen lydelse

85 §

Den som utan arvode förmedlar alkohol-
drycker eller sprit till en person till vilken enligt
16 § alkohollagen (/) alkoholdrycker inte
får säljas, skall för förmedling utan arvode av
alkoholhaltigt ämne dömas till böter eller fäng-
else i högst sex månader.

För olovlig försäljning av alkoholhaltigt
ämne döms även innehavare av serveringsstill-
stånd eller den som är anställd på ett serverings-
ställe och överlåter för utskänkning erhållen
alkoholdryck att bortföras från serveringsstället
eller som på serveringsstället eller i anslutning
till det serverar annan än lagligen till detta
levererad alkoholdryck.

91 §

Den som inför, tillverkar, utbjuder eller
saluför andra ämnen, produkter eller tillverk-
ningar än sådana som med stöd av 4 § alkohol-
lagen (/) stadgas vara tillåtna, i avsikt att
de skall användas för olovlig framställning av
alkoholdrycker, eller gör försök därtill, skall
dömas på det sätt som stadgas i 1 mom.

91 a §

Den som, i och för olovlig framställning av
alkoholdrycker genom att göra reklam för eller
genom att eljest för allmänheten förevisa eller
skylta med andra ämnen, produkter eller pre-
parat än sådana som med stöd av 4 § alkohol-
lagen (/) stadgas vara tillåtna, uppmanar

Gällande lydelse

förleder till olovlig framställning av alkoholdryck, skall dömas så som i 1 mom. är stadgat.

93 §

Den som på annat sätt än ovan i detta kapitel är sagt bryter mot denna lag eller med stöd därav utfärdade stadganden straffes med böter, såframt icke i sagda stadganden strängare straff är föreskrivet.

95 §

Förbrutna skola dömas:

4) alkoholdryck eller sprit, som förtäres i strid med stadgandena i 99 § 1 mom. eller som av ägaren av eller ansvarig föreståndare för i sagda moments 2 punkt avsett ställe förvaras eller innehaves i strid med stadgandena i nämnda paragrafs 3 mom., så ock kärlen för sådan dryck eller sprit;

Har gärningsmannen skingrat eller förstört egendom som avses i 1 mom. eller har sådan överlåtits till någon mot vederlag som motsvarar dess värde eller kan egendomen enligt 3 mom. inte dömas förbruten, skall i stället dess värde dömas förbrutet. Då den mängd alkohol som förtärts i strid mot stadgandena i 99 § 1 mom. är ringa, behöver dess värde inte dömas förbrutet.

Föreslagen lydelse

till, ger handledning i eller förleder till olovlig framställning av alkoholdryck, skall dömas så som i 1 mom. är stadgat.

93 §

Den som på annat sätt än vad som sägs ovan i detta kapitel bryter mot alkohollagen (/) eller med stöd av den utfärdade stadganden, skall för alkoholförseelse dömas till böter.

95 §

Förverkade skall dömas

4) alkoholdryck eller sprit som förtärs i strid med 58 § 1 mom. alkohollagen (/), jämte kärll.

Har gärningsmannen skingrat eller förstört egendom som avses i 1 mom. eller har sådan överlåtits till någon mot vederlag som motsvarar dess värde eller kan egendomen enligt 3 mom. inte dömas förverkad, skall i stället värdet dömas förverkat. Är den mängd alkohol som förtärts i strid med 58 § 1 mom. alkohollagen (/) ringa, behöver dess värde inte dömas förverkat.

Denna lag träder i kraft den 1 november 1994.

5.

Lag**om ändring av kemikalielagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i kemikalielagen av den 14 augusti 1989 (744/89) 5 § 1 mom., 20 § 1 mom., 21 § 2 mom., 22 och 23 §§, 43 § 2 mom., 45 § 2 och 3 mom., 55 § 2 mom. och 57 §,

dessas lagrum sådana de lyder, 5 § 1 mom., 21 § 2 mom., 55 § 2 mom. och 57 § i lag av den 3 augusti 1992 (766/92) samt 20 § 1 mom., 22 och 23 §§, 43 § 2 mom. och 45 § 2 och 3 mom. i lag av den 18 december 1992 (1412/92), som följer:

Gällande lydelse

5 §

Tillsynsmyndigheter i centralförvaltningen

Den högsta tillsynen över iakttagandet av denna lag samt de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av den utövas i fråga om förebyggande och avvärjning av kemikalieskador på miljön av vatten- och miljöstyrelsen.

20 §

Anmälningsskyldighet

Tillverkaren eller en representant som han utsett (*anmälar*) skall göra en anmälan om ett nytt ämne till social- och hälsovårdsministeriet. Anmälan skall även göras om ett nytt ämne som ingår i ett preparat.

21 §

Begränsningar av överlåtelse

Har social- och hälsovårdsministeriet uppmanat anmälar

22 §

Ändringsanmälan

Anmälar

Föreslagen lydelse

5 §

Tillsynsmyndigheter i centralförvaltningen

Den högsta tillsynen över iakttagandet av denna lag samt de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av den utövas av

- 1) *social- och hälsovårdens produkttillsynscentral i fråga om förebyggandet och avvärjningen av kemikalieskador på hälsan, samt av*
- 2) *vatten- och miljöstyrelsen i fråga om förebyggandet och avvärjningen av kemikalieskador på miljön.*

20 §

Anmälningsskyldighet

Tillverkaren eller en representant som han utsett (*anmälar*) skall göra en anmälan om ett nytt ämne till *social- och hälsovårdens produkttillsynscentral*. Anmälan skall även göras om ett nytt ämne som ingår i ett preparat.

21 §

Begränsningar av överlåtelse

Har *social- och hälsovårdens produkttillsynscentral* uppmanat anmälar

22 §

Ändringsanmälan

Anmälar

Gällande lydelse

får nya uppgifter om ett ämne som avses i 20 § eller om dess verkningar på hälsan och miljön eller om användningssyftet eller tillverknings- och importmängderna i fråga om ämnet eller ett preparat som innehåller detta väsentligt har förändrats.

23 §

Tilläggsuppgifter

Social- och hälsovårdsministeriet kan ålägga anmälaren att, på det sätt som anges närmare genom förordning, utöver de uppgifter som skall lämnas i anmälan ge upplysningar om ämnet och dess egenskaper och verkningar samt att göra nya undersökningar av dessa omständigheter, om det anses nödvändigt för bedömning av den risk som ämnet medför.

43 §

Förbud mot hantering av en kemikalie

Om avvärjning av skador som avses i 1 mom. förutsätter snabba åtgärder, får social- och hälsovårdsministeriet i fråga om hälsoskador och vatten- och miljöstyrelsen i fråga om miljöskador tillfälligt bestämma om nödvändiga förbud, begränsningar och andra åtgärder som avses i 1 mom. Saken skall härvid utan dröjsmål hänskjutas till statsrådet.

45 §

Tillsynsmyndighetens förbud och begränsningar

Social- och hälsovårdsministeriet kan i sådana fall som avses i 1 mom. för att förhindra hälsoskador samt vatten- och miljöstyrelsen för att förhindra miljöskador besluta om förbud mot introduktion på marknaden av en kemikalie, samt om förfarandet vid returnering eller anmälan angående fara som uppstått eller om att en kemikalie skall oskadliggöras på behörigt sätt.

Om den lokala myndighet som utövar tillsyn över iakttagandet av kemikalielagen anser det nödvändigt att i ett fall enligt 1 mom. vidta åtgärder som avses i 2 mom., skall tillsynsmyndigheten göra en framställning i saken till social- och hälsovårdsministeriet i fråga om

Föreslagen lydelse

ral, om han får nya uppgifter om ett ämne som avses i 20 § eller om dess verkningar på hälsan och miljön eller om användningssyftet eller tillverknings- och importmängderna i fråga om ämnet eller ett preparat som innehåller detta väsentligt har förändrats.

23 §

Tilläggsuppgifter

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan ålägga anmälaren att, på det sätt som anges närmare genom förordning, utöver de uppgifter som skall lämnas i anmälan ge uppgifter om ämnet och dess egenskaper och verkningar samt att göra nya undersökningar av dessa omständigheter, om det anses nödvändigt för bedömning av den risk som ämnet medför.

43 §

Förbud mot hantering av en kemikalie

Om avvärjningen av skador som avses i 1 mom. förutsätter snabba åtgärder, får *social- och hälsovårdens produkttillsynscentral* i fråga om hälsoskador och vatten- och miljöstyrelsen i fråga om miljöskador tillfälligt bestämma nödvändiga förbud, begränsningar och andra åtgärder som avses i 1 mom. Saken skall härvid utan dröjsmål hänskjutas till statsrådet.

45 §

Tillsynsmyndighetens förbud och begränsningar

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan i sådana fall som avses i 1 mom. för att förhindra hälsoskador samt vatten- och miljöstyrelsen för att förhindra miljöskador besluta om förbud mot introduktion på marknaden av en kemikalie, samt om förfarandet vid returnering eller anmälan angående fara som uppstått eller om att en kemikalie skall oskadliggöras på behörigt sätt.

Om den lokala myndighet som utövar tillsyn över iakttagandet av kemikalielagen anser det nödvändigt att i ett fall enligt 1 mom. vidta åtgärder som avses i 2 mom., skall tillsynsmyndigheten göra en framställning i saken till *social- och hälsovårdens produkttillsynscentral* i

Gällande lydelse

hälsoskador och till vatten- och miljöstyrelsen i fråga om miljöskador.

55 §

— *Ändringssökande*

Besvär får inte anföras över tillfälliga förbud eller begränsningar som social- och hälsovårdsministeriet eller vatten- och miljöstyrelsen har meddelat enligt 43 § 2 mom. Över ett beslut om föreläggande av vite som tillsynsmyndigheten har fattat med stöd av 51 § får inte anföras särskilda besvär.

57 §

Testlaboratorier

Sådan undersökning av kemikaliers fysikaliska och kemiska egenskaper samt verkningar på hälsan och miljön, som förutsätts i denna lag samt de stadganden och bestämmelser vilka utfärdas med stöd av den, och vars resultat tillställs myndigheterna skall vara utförd i ett laboratorium som social- och hälsovårdsministeriet har godkänt såsom ett auktoriserat testlaboratorium eller som i övrigt iakttar god laboratoriepraxis. Laboratoriepersonalen skall vara behörig samt lokaliteterna och anordningarna lämpande för sitt ändamål.

Social- och hälsovårdsministeriet kan foga villkor, begränsningar och anvisningar till sitt godkännande av ett laboratorium.

Ett auktoriserat testlaboratorium skall underrätta social- och hälsovårdsministeriet om väsentliga ändringar i sin verksamhet.

Social- och hälsovårdsministeriet kan återkalla godkännandet av ett testlaboratorium, om laboratoriet inte längre motsvarar förutsättningarna för godkännandet eller inte iakttar de villkor, begränsningar eller anvisningar som gäller dess verksamhet.

Föreslagen lydelse

fråga om hälsoskador och till vatten- och miljöstyrelsen i fråga om miljöskador.

55 §

Ändringssökande

Besvär får inte anföras över tillfälliga förbud eller begränsningar som *social- och hälsovårdens produkttillsynscentral* eller vatten- och miljöstyrelsen har meddelat enligt 43 § 2 mom. Över ett beslut om föreläggande av vite som tillsynsmyndigheten har fattat med stöd av 51 § får inte anföras särskilda besvär.

57 §

Testlaboratorier

Sådan undersökning av kemikaliers fysikaliska och kemiska egenskaper samt verkningar på hälsan och miljön som förutsätts i denna lag samt de stadganden och bestämmelser vilka utfärdas med stöd av den och vars resultat tillställs myndigheterna skall vara utförd i ett laboratorium som *social- och hälsovårdens produkttillsynscentral* har godkänt såsom ett auktoriserat testlaboratorium eller som i övrigt iakttar god laboratoriepraxis. Laboratoriepersonalen skall vara behörig samt lokalerna och anordningarna lämpade för sitt ändamål.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan foga villkor, begränsningar och anvisningar till sitt godkännande av ett laboratorium.

Ett auktoriserat testlaboratorium skall underrätta *social- och hälsovårdens produkttillsynscentral* om väsentliga ändringar i sin verksamhet.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan återkalla godkännandet av ett testlaboratorium, om laboratoriet inte längre motsvarar förutsättningarna för godkännandet eller inte iakttar de villkor, begränsningar eller anvisningar som gäller dess verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 november 1994.

6.

Lag

om ändring av lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs 37 § lagen den 13 augusti 1976 om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/76), sådan den lyder i lag av den 3 augusti 1992 (768/92),

ändras 14 § 1 mom., 17 § 3 mom., 18 § 1 och 2 mom., 19 och 20 §§ och 21 § 2 mom.,

av dessa lagrum 14 § 1 mom. sådant det lyder i nämnda lag av den 3 augusti 1992, 19 § sådan den lyder i lag av den 23 augusti 1992 (953/92) och 20 § sådan den lyder delvis ändrad genom sistnämnda lag, som följer:

Gällande lydelse

14 §

Den allmänna ledningen och övervakningen av iakttagandet av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser ankommer på social- och hälsovårdsministeriet.

17 §

Har rättelse icke skett inom utsatt tid, skall hälsovårdsnämnden meddela detta:

1) till allmän åklagare, därest fråga är om överträdelse av stadgandena i 10 eller 11 §; samt

2) till social- och hälsovårdsministeriet, därest fråga är om verksamhet, som strider mot stadgandena i 7, 8 eller 9 §.

18 §

Har vid försäljning eller annan överlåtelse av tobaksprodukt eller rökdon förfarits i strid mot stadgandena i 7 §, kan social- och hälsovårdsministeriet förbjuda tillverkare eller importör samt hos dessa anställd person att fortsätta eller upprepa den mot stadgandena stridande verksamheten.

Har reklam gjorts för tobaksprodukt, tobaksimitation eller rökdon eller ock vid annan försäljningsfrämjande verksamhet förfarits i strid mot stadgandena i 8 eller 9 §, kan social- och hälsovårdsministeriet förbjuda den som rekviderat eller utfört reklamåtgärden eller den försäljningsfrämjande åtgärden samt hos dessa anställd person att fortsätta eller upprepa den mot stadgandena stridande verksamheten.

Föreslagen lydelse

14 §

Den allmänna ledningen och *styrningen* av iakttagandet av denna lag och med stöd av den utfärdade stadganden och bestämmelser ankommer på social- och hälsovårdsministeriet *och tillsynen på social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, som är underställd ministeriet.*

17 §

Har rättelse icke skett inom utsatt tid, skall hälsovårdsnämnden meddela detta:

1) till allmän åklagare, därest fråga är om överträdelse av stadgandena i 10 eller 11 §; samt

2) *social- och hälsovårdens produkttillsynscentral*, därest fråga är om verksamhet, som strider mot stadgandena i 7, 8 eller 9 §.

18 §

Har vid försäljning eller annan överlåtelse av tobaksprodukt eller rökdon förfarits i strid mot stadgandena i 7 §, kan *social- och hälsovårdens produkttillsynscentral* förbjuda tillverkare eller importör samt hos dessa anställd person att fortsätta eller upprepa den mot stadgandena stridande verksamheten.

Har reklam gjorts för tobaksprodukt, tobaksimitation eller rökdon eller ock vid annan försäljningsfrämjande verksamhet förfarits i strid mot stadgandena i 8 eller 9 §, kan *social- och hälsovårdens produkttillsynscentral* förbjuda den som rekviderat eller utfört reklamåtgärden eller den försäljningsfrämjande åtgärden samt hos dessa anställd person att fortsätta eller upprepa den mot stadgandena stridande verksamheten.

Gällande lydelse

19 §

Social- och hälsovårdsministeriet kan förbjuda den som tillverkar eller importerar en tobaksprodukt att sälja eller på annat sätt överlåta produkten i näringsverksamheten, om de påskrifter som nämns i 7 § 1 mom. saknas på tobaksproduktens minutförsäljningsförpackning, om påskriften strider mot stadgandena i förordningen, om tobaksprodukten innehåller förbjudna ämnen som vållar fara och men för hälsan eller om maximigränserna för ämnen som ingår i tobaksprodukten eller som uppstår vid rökning och vållar fara eller men för hälsan överskrids. Förbud kan utfärdas också tills vidare eller för viss tid.

Social- och hälsovårdsministeriet kan också förbjuda försäljning eller annan överlåtelse av tobaksprodukter i näringsverksamheten om cigaretternas tjär- och nikotinhalt inte har undersökts så som 6 § 2 mom. förutsätter eller om någon i 6 § 3 mom. stadgad anmälan om cigaretternas tjär- och nikotinhalt inte har gjorts.

Social- och hälsovårdsministeriet kan förplikta den som tillverkar eller importerar en tobaksprodukt att inom en viss tid dra bort en i 1 och 2 mom. nämnd tobaksprodukt från marknaden.

20 §

Social- och hälsovårdsministeriet kan när den meddelar ett förbud förplikta en tillverkare eller importör, för vars räkning försäljnings- eller reklamverksamhet eller försäljningsfrämjande åtgärd har utförts, att inom en viss tid på lämpligt sätt vidta en rättelseåtgärd, om detta till följd av de uppenbara men som uppkommer genom den försäljnings-, reklam- eller försäljningsfrämjande åtgärden bör anses vara påkallat.

Sker icke rättelse av försäljnings- och reklam- eller försäljningsfrämjande åtgärd på behörigt sätt inom utsatt tid, kan rättelsen utföras av social- och hälsovårdsministeriet på vederbörande tillverkares eller importörs bekostnad.

21 §

Yrkan om utdömande av vite framställes av social- och hälsovårdsministeriet.

Föreslagen lydelse

19 §

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan förbjuda den som tillverkar eller importerar en tobaksprodukt att sälja eller på annat sätt överlåta produkten i näringsverksamheten, om de påskrifter som nämns i 7 § 1 mom. saknas på tobakens minutförsäljningsförpackning, om påskriften strider mot stadgandena i förordningen, om tobaksprodukten innehåller förbjudna ämnen som vållar fara och men för hälsan eller om maximigränserna för ämnen som ingår i tobaksprodukten eller som uppstår vid rökning och vållar fara eller men för hälsan överskrids. Förbud kan utfärdas också tills vidare eller för viss tid.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan också förbjuda försäljning eller annan överlåtelse av tobaksprodukter i näringsverksamheten om cigaretternas tjär- och nikotinhalt inte har undersökts så som 6 § 2 mom. förutsätter eller om någon i 6 § 3 mom. stadgad anmälan om cigaretternas tjär- och nikotinhalt inte har gjorts.

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan förplikta den som tillverkar eller importerar en tobaksprodukt att inom en viss tid dra bort en i 1 och 2 mom. nämnd tobaksprodukt från marknaden.

20 §

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral kan när den meddelar ett förbud förplikta en tillverkare eller importör, för vars räkning försäljnings- eller reklamverksamhet eller försäljningsfrämjande åtgärd har utförts, att inom en viss tid på lämpligt sätt vidta en rättelseåtgärd, om detta till följd av de uppenbara men som uppkommer genom den försäljnings-, reklam- eller försäljningsfrämjande åtgärden bör anses vara påkallat.

Sker icke rättelse av försäljnings- och reklam- eller försäljningsfrämjande åtgärd på behörigt sätt inom utsatt tid, kan rättelsen utföras av *social- och hälsovårdens produkttillsynscentral* på vederbörande tillverkares eller importörs bekostnad.

21 §

Yrkan om utdömande av vite framställes av *social- och hälsovårdens produkttillsynscentral*.

Gällande lydelse

37 §

Åligganden som enligt denna lag ankommer på social- och hälsovårdsministeriet kan genom förordning överföras på länsstyrelserna, vilka vid behandlingen av ärendena skall följa social- och hälsovårdsministeriets föreskrifter. Angående länsstyrelserna gäller därvid vad som beträffande de överförda ärendena stadgas om social- och hälsovårdsministeriet i denna lag.

Föreslagen lydelse

37 §

(Upphävs)

Denna lag träder i kraft den 1 november 1994.

7.

Lag**om ändring av lagen om marknadsdomstolen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 20 januari 1978 om marknadsdomstolen (41/78) 1 och 7 §§, dessa lagrum sådana de lyder, 1 § i lag av den 30 december 1993 (1615/93) och 7 § delvis ändrad genom sist nämnda lag, samt

fogas till lagen en ny 6 e § som följer:

Gällande lydelse

1 §

Marknadsdomstolen handlägger och avgör i egenskap av specialdomstol de ärenden som faller under dess behörighet enligt konsumentskyddslagen (38/78), lagen om konsumentombudsmannen (40/78), värdepappersmarknadslagen (495/89), kreditinstitutslagen (1607/93) och lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare (1062/93) och som ansluter sig till regleringen av marknadsföring och avtalsvillkor samt de ärenden för vilka den enligt lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/78) är behörig.

Föreslagen lydelse

1 §

Marknadsdomstolen handlägger och avgör i egenskap av specialdomstol de ärenden som faller under dess behörighet enligt konsumentskyddslagen (38/78), lagen om konsumentombudsmannen (40/78), värdepappersmarknadslagen (495/89), kreditinstitutslagen (1607/93) och lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare (1062/93) och som ansluter sig till regleringen av marknadsföring och avtalsvillkor samt de ärenden för vilka den enligt lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/78) och alkohollagen (/) är behörig.

6 e §

Ett ärende som behandlas med stöd av alkohollagen blir anhängigt vid marknadsdomstolen på det sätt som stadgas i 52 § 2 mom. nämnda lag genom en ansökan av den för vilken har utfärdats ett sådant förbud, temporärt förbud,

Gällande lydelse

7 §

I ansökan skall uppgivas:

1) den näringsidkares eller den andra persons namn, hemort och postadress mot vilken yrkandet riktas eller, om saken gäller ett kreditinstituts ansökan enligt 6 c §, finansinspektionens beslut;

2) yrkandet och grunderna för detsamma; samt

3) de omständigheter på vilka sökanden stöder sig.

Sökanden skall underteckna ansökningen.

Till ett kreditinstituts ansökan enligt 6 c § skall fogas finansinspektionens beslut i original eller officiellt styrkt kopia samt bevis över dagen för delfäendet.

Föreslagen lydelse

åläggande att dra tillbaka en produkt från marknaden, vite eller hot om tvångsutförande som nämns i 48—50 §§ nämnda lag.

Med stöd av 48—50 §§ alkohollagen blir ett ärende som gäller verkställighet av vite eller verkställighet av hot om tvångsutförande anhängigt på ansökan av produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen.

7 §

I ansökan skall uppgivas:

1) den näringsidkares eller den persons namn, hemort och postadress mot vilken yrkandet riktas eller, om saken gäller ett kreditinstituts ansökan enligt 6 c §, finansinspektionens beslut *samt, om saken gäller en ansökan av en i 6 e § angiven näringsidkare, tillverkare, beställare eller utförare av en reklam- eller säljfrämjande åtgärd eller en person i dessas tjänst, produkttillsynscentralens beslut eller förordnande om temporärt förbud,*

2) yrkandet och grunderna för detsamma, samt

3) de omständigheter på vilka sökanden stöder sig.

Sökanden skall underteckna ansökningen.

Till en sådan ansökan som avses i 6 c eller 6 e § skall fogas det beslut eller förordnande som nämns i 1 mom. I punkten i original eller officiellt styrkt kopia samt bevis över dagen för delfäendet.

Denna lag träder i kraft den 1 november 1994.
